ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏ
ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՈՐՈՇՈՒՄ

2018 թ. դեկտեմբերի 22-ի թիվ 8/2

ՀՀ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆԸ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻՑ ՀԱՏԿԱՑՎԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ, ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՄՈՒՏՔԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ, ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԵՎ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի 10-րդ մասի գ) կետի և 19-րդ հոդվածի 9-րդ մասի պահանջներով՝ ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհուրդը

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Է.

Հաստատել ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությանը պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման, բյուջետային մուտքերի ապահովման, պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման նկատմամբ իրականացված վերահսկողության արդյունքների վերաբերյալ ընթացիկ հաշվետվությունը՝ համաձայն հավելվածի:

ՀՀ ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏԻ
ՆԱԽԱԳԱՀ Լ. ՅՈԼՅԱՆ

Հավելված
Հաստատվել է ՀՀ ՎՊ խորհրդի
2018թ. մարտի 22-ի թիվ 8/2 որոշմամբ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆԸ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻՑ ՀԱՏԿԱՑՎԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ, ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՄՈՒՏՔԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ, ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԵՎ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

2018

Վերահսկողության հիմքը	Վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2017 թվականի հուլիսի 31-ի թիվ 14/3 որոշումը
Վերահսկողության նպատակը	ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությանը պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման, պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման, ինչպես նաև բյուջետային մուտքերի ապահովման և ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխանության ուսումնասիրություն:
Վերահսկողության առարկան	ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությանը պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման, ինչպես նաև պետական սեփականության կառավարմանն ու օգտագործմանն ուղղված աշխատանքները, գործարքները ու ընթացակարգը:
Վերահսկողության օբյեկտը	ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն:
Վերահսկողությամբ ընդգրկված ժամանակահատվածը	2016 թվականի հունվարի 1-ից մինչև 2017 թվականի դեկտեմբերի 20-ը:
Վերահսկողության կատարման ժամկետը	2017 թվականի օգոստոսի 7-ից մինչև 2018 թվականի մարտի 15-ը:
Վերահսկողության մեթոդաբանությունը	Վերահսկողության իրականացման ընթացքում կիրառվել են դիտարկման, ստուգման և վերլուծության ձևերը, ինչպես նաև՝ ֆինանսական, համապատասխանության և արդյունավետության (կատարողական) վերահսկողության տեսակները: Դիտարկման փուլում վերահսկվող օբյեկտից պահանջվել և ստացվել է անհրաժեշտ տեղեկատվություն՝ Վերահսկիչ պալատի տարեկան ծրագրով սահմանված թեմայի վերաբերյալ: Ստուգման փուլում ապացույցների ստացման մեթոդներից կիրառվել են փաստաթղթերի ստուգման, ընթացակարգի և գործընթացի ուսումնասիրության, հարցման և հաշվարկման մեթոդները: Իրականացվել է ֆինանսական հաշվետվությունների և համապատասխան տեղեկատվության տարրերի միջև փոխկապվածության և/կամ համեմատության վերլուծություն: Ստուգման ընթացքում կիրառվել են ընտրանքի, տարբեր տվյալների (քանակական և որակական) համադրման մեթոդներ, կատարվել է տարբեր փաստաթղթերի և տրվ-

յալների ուսումնասիրություն:

Վերլուծության փուլում ամփոփվել, ինչպես նաև վերլուծվել են վերահսկողության դիտարկման և ստուգման փուլերը:

ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

2016թ.-ին ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության (ԳՆ) տարեկան ճշտված բյուջեն կազմել է 13,457,866.2 հազ. դրամ, իսկ դրամարկղային ծախսը՝ 15,441,061.2 հազ. դրամ:

2016թ.-ին ՀՀ ԳՆ բյուջեի դրամարկղային ծախսը 1,983,195.0 հազ. դրամով գերազանցել է նույն թվականի տարեկան ճշտված բյուջեն: Շեղման հիմնական պատճառը «Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության (վարկային միջոցներ)» ծրագրերի ավել կատարողականն է:

2017թ.-ին ՀՀ ԳՆ տարեկան ճշտված բյուջեն կազմել է 10,692,219.6 հազ. դրամ, իսկ դրամարկղային ծախսը՝ 9,228,786.4 հազ. դրամ: Շեղման հիմնական պատճառը «Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության (վարկային միջոցներ)», ինչպես նաև «Պետական աջակցություն գյուղատնտեսական հողօգտագործողներին մատչելի գներով պարարտանյութի ձեռքբերման համար», «Գյուղատնտեսության ոլորտին տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման» ծրագրերի համար նախատեսված գումարների ոչ լրիվ օգտագործումն է:

2017թ.-ին դրամարկղային ծախսերը 2016թ.-ի համեմատ նվազել են ընդհանուր առմամբ 6,212,274.8 հազ. դրամի չափով: Նվազումը հիմնականում պայմանավորված է «Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության», «Պետական աջակցություն գյուղատնտեսական հողօգտագործողներին մատչելի գներով պարարտանյութի ձեռքբերման համար», «Պետական աջակցություն գյուղատնտեսական հողօգտագործողներին մատչելի գներով դիզելային վառելիքի ձեռքբերման համար» ծրագրերի շրջանակներում դրամարկղային ծախսերի կրճատմամբ:

Գյուղատնտեսության նախարարության համակարգի առանձին ստորաբաժանումներին վերապահված գործառույթները և 2015-2017թթ. իրականացված գործունեությունը ներկայացված են Հավելված 1-ում:

ՀՀ հողերի ագրոքիմիական հետազոտության և բերրիության բարձրացման միջոցառումներ և ՀՀ հողօգտագործողներին գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռքբերման նպատակով պետական աջակցության ծրագրերի վերաբերյալ

Ծրագրերի նկարագրություն՝

«Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ը ներկայացնում է հանրապետության պարարտանյութերի ընդհանուր անհրաժեշտ պահանջարկը:

«ՀՀ հողերի ագրոքիմիական հետազոտության և բերրիության բարձրացման միջոցառումներ» ծրագրի հիմնական նպատակն է հողերի ագրոքիմիական քարտեզագրման միջոցով բերրիության փոփոխությունների բացահայտումն ու դրա վատթարացումը կանխելու ուղղությամբ միջոցառումների իրականացումը: Ծրագրի հիմնական խնդիրը համայնքներում ագրոքիմիական քարտեզներում նշված չափաքանակներին համապատասխան պարարտանյութերով պարարտացման իրականացումն է, որի արդյունքում զգալիորեն կբարձրանա պարարտանյութերի օգտագործման արդյունավետությունը: Ծրագրի շրջանակներում «Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ը, պետական բյուջեից ֆինանսավորմամբ (2015թ-ին՝ 70,186 հազ. դրամ, 2016թ-ին՝ 71,310 հազ. դրամ, 2017թ-ին՝ 64,229 հազ. դրամ) յուրաքանչյուր տարի հետազոտում է հանրապետության գյուղատնտեսական նշանակության հողերի շուրջ 20 տոկոսը (170 համայնքի հողատարածքներ) և նախորդ 4 տարիներից մնացած 80 տոկոսի (682 համայնքների հողատարածքներ) հետազոտությունների արդյունքների հետ մեկտեղ ներկայացնում հանրապետության պարարտանյութերի ընդհանուր անհրաժեշտ պահանջարկը:

ՀՀ մարզերում 2016-2017թթ.-երի համար անհրաժեշտ պարարտանյութերի պահանջարկի վերաբերյալ ՊՈԱԿ-ի կողմից կատարված վերլուծության համաձայն՝ 2016թ.-ին ազոտական պարարտանյութի պահանջարկը կազմել է 98.5 հազ. տոննա, ֆոսֆորականինը՝ 88.8 հազ. տոննա, կալիումականինը՝ 37.1 հազ. տոննա, իսկ 2017թ.-ին՝ ազոտականինը՝ 99.7 հազ. տոննա, ֆոսֆորականինը՝ 89.4 հազ. տոննա, կալիումականինը՝ 37.6 հազ. տոննա: Առանձին համայնքներում պարարտանյութերի պահանջարկը ներկայացվել է մշակաբույսերի պարարտացման գիտականորեն հիմնավորված

երաշխավորագրերում և մինչև տվյալ տարվա ավարտը համապատասխան ակտերով հանձնվել է համայնքների ղեկավարներին (հարկ է նշել, որ ԳՆ-ին ներկայացնելու պահանջը բացակայում է Ծրագրում, ինչպես նաև ԳՆ-ի հետ կնքած պայմանագրերում, սակայն անհրաժեշտության դեպքում, ԳՆ-ի պահանջով, վերը նշված տեղեկատվությունը տրամադրվում է նաև ԳՆ-ին):

Վերը նշված ծրագրի իրականացման հետ միաժամանակ, ՀՀ ԳՆ-ը իրականացնում է «ՀՀ հողօգտագործողներին գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով ազոտական, ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութի ձեռքբերման համար պետական աջակցության» ծրագիրը, որի նպատակը ՀՀ մարզերի հողօգտագործողներին անհրաժեշտ պարարտանյութերը մատչելի գնով ձեռք բերելու հարցում աջակցելն ու հողերի արդյունավետ օգտագործման և գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության ծավալների, ստացվող եկամուտների բարձրացմանը նպաստելն է:

Ձեռքբերված պարարտանյութերի քանակը ունի էական շեղում «Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի ներկայացված պարարտանյութերի անհրաժեշտ պահանջարկից

Այս ծրագրի շրջանակներում ձեռք բերված պարարտանյութերի քանակը 2016թ.-ին կազմել է՝ ազոտական՝ 32,000 տոննա, ֆոսֆորական՝ 320 տոննա, կալիումական՝ 840 տոննա, 2017թ.-ին՝ ազոտական՝ 25,545 տոննա, կալիումական՝ 340 տոննա, ինչն էական շեղում ունի «Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի հետազոտության արդյունքներում ներկայացված պարարտանյութերի անհրաժեշտ պահանջարկից:

Ծրագրով հողօգտագործողներին մեկ հեկտարի համար տրամադրվում է 300 կգ ազոտական պարարտանյութ, մեկ հողօգտագործողին առավելագույնը մեկ տոննա չափով, իսկ ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութերի քանակության սահմանափակում չկա: Արդյունքում, մեկ գյուղացուն տրամադրվող ազոտական պարարտանյութի սուբսիդավորման տարեկան առավելագույն գումարը կազմում է 20.0 հազ դրամ:

«Պետական աջակցություն գյուղատնտեսական հողօգտագործողներին մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռքբերման համար» ծրագրի շրջանակներում 2016թ.-ի համար «Բերրիություն» ԱՄ-ի Մասիսի շրջանային միավորման հետ 22.01.2016թ.-ին կնքվել են 1,746,944.0 հազ. դրամ արժողությամբ պարարտանյութերի գների սուբսիդավորման, իսկ 12.03.2016թ.՝ 200,000.0 հազ. դրամ արժողությամբ պարարտանյութերի բեռնման,

փոխադրման իրականացման համար հատկացվող դրամաշնորհի պայմանագրեր: Համաձայն պայմանագրերի, 32,000 *տոննա ազոտական պարարտանյութից* յուրաքանչյուր կիլոգրամի համար սուբսիդավորվել է 54.6 դրամը և մատակարարը պարտավորվել է 50 կիլոգրամանոց ազոտական պարարտանյութի պարկը գնորդին վաճառել և մատակարարել 6 հազ. դրամ արժեքով:

Նույն ծրագրի շրջանակներում ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութերի ձեռքբերման համար սուբսիդիայի և դրամաշնորհի պայմանագրեր են կնքվել «Հրաշք Այգի» ՍՊԸ-ի հետ: 29.01.2016թ.-ին կնքվել են 157,327.2 հազ. դրամ արժողությամբ պարարտանյութերի գների սուբսիդավորման, իսկ 24.03.2016թ.-ին՝ 7,250.0 հազ. դրամ արժողությամբ պարարտանյութերի բեռնման, փոխադրման իրականացման համար հատկացվող դրամաշնորհի պայմանագրեր: Համաձայն պայմանագրերի, 320 *տոննա ֆոսֆորական և* 840 *տոննա կալիումական պարարտանյութերի* յուրաքանչյուր կիլոգրամի համար սուբսիդավորվել է 135.6 դրամ և մատակարարը պարտավորվել է 50 կիլոգրամանոց ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութերի պարկերը գնորդին վաճառել և մատակարարել յուրաքանչյուրը 7 հազ. դրամ արժեքով:

Ծրագրով 2017թ.-ի ընթացքում նախատեսվել է 31,937 տոննա ազոտական, 479.25 տոննա ֆոսֆորական, 343 տոննա կալիումական պարարտանյութերի սուբսիդավորում և բաշխում:

Կնքված պայմանագրերի վերաբերյալ

Ազոտական պարարտանյութի ձեռքբերման համար կնքվել են 2 սուբսիդավորման պայմանագրեր՝ «Բերրիություն» ԱՄ-ի Մասիսի շրջանային միավորման հետ 244,661.7 հազ. դրամով՝ 14,841.5 տոննա պարարտանյութի համար և «Տորգովիյ Դոմ» Դոնսկոյ Ագրոխիմ Ցենտր» ՍՊԸ-ի հետ՝ 341,927.0 հազ. դրամով՝ 17,096.35 տոննա պարարտանյութի համար:

2017թ.-ի ընթացքում «Բերրիություն» ԱՄ-ի Մասիսի շրջանային միավորման կողմից փաստացի ներկրվել է 237,901.0 հազ. դրամ արժողությամբ՝ 13,849.2 տոննա պարարտանյութ (յուրաքանչյուր կիլոգրամի դիմաց սուբսիդավորման չափը միջինում կազմել է 17.2 դրամ), իսկ «Տորգովիյ դոմ« Դոնսկոյ Ագրոխիմ ցենտր» ՍՊԸ-ի կողմից ներկրվել է 233,910.0 հազ. դրամի արժողությամբ 11,695.8 տոնա պարարտանյութ (յուրաքանչյուր կիլոգրամի դիմաց սուբսիդավորման չափը կազմել է 20 դրամ): Մատակարարները պարտավորվել են 50 կիլոգրամանոց ազոտական պարարտանյութի պարկը գնորդին վաճառել և մատակարարել 6 հազ. դրամով:

2017թ.-ի ընթացքում կալիումական և ֆոսֆորական պարարտանյութերի ձեռքբերման համար կնքվել է մեկ սուբսիդավորման պայմանագիր՝ «Տորգովոյ Դոմ «Դոնսկոյ Ագրոխիմ Ցենտր» ՍՊԸ-ի հետ՝ 86,707.0 հազ. դրամի չափով, որի շրջանակներում պետք է ներկրվեր 479.25 տոննա ֆոսֆորական և 343.6 տոննա կալիումական պարարտանյութ: ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի 2017 թ.-ի մարտի 20-ի N 80-Ա հրամանով գյուղատնտեսության նախարարի 2017 թ.-ի փետրվարի 15-ի N 40-Ա հրամանում կատարվել է փոփոխություն և պարարտանյութերի համար հատկացված գումարները նախատեսվել է բաշխել հետևյալ համամասնությամբ՝ 59,906.2 հազ. դրամը՝ ֆոսֆորական և 26,800.8 հազ. դրամը՝ կալիումական պարարտանյութերի համար:

2017թ.-ի ընթացքում «Տորգովոյ Դոմ» Դոնսկոյ Ագրոխիմ Ցենտր» ՍՊԸ-ի կողմից փաստացի ներկրվել է 26,520.0 հազ. դրամ արժողությամբ 340.0 տոննա կալիումական պարարտանյութ: Յուրաքանչյուր կիլոգրամի դիմաց սուբսիդավորման չափը կազմել է 78 դրամ և մատակարարը պարտավորվել է 50 կիլոգրամանոց ազոտական պարարտանյութի պարկը գնորդին վաճառել և մատակարարել 7 հազ. դրամ արժեքով:

ՀՀ կառավարության 2016թ.-ի 73-Ն որոշմամբ սահմանված է, որ ծրագրի շրջանակներում համայնքների ղեկավարները պարարտանյութեր գնել ցանկացող հողօգտագործողներից նախատեսված գնով գումարներ են հավաքագրում և փոխանցում մատակարարների բանկային հաշվեհամարներին՝ ՀՀ համապատասխան մարզպետի և մատակարարների միջև կնքված պայմանագրի համաձայն: Մատակարարները համայնքների հողօգտագործողներից փաստացի հավաքագրված գումարների դիմաց պարարտանյութերը մատակարարում են համապատասխան համայնքին՝ համայնքի ղեկավարի հետ կազմելով պարարտանյութերի հանձնման-ընդունման երկկողմանի հաստատված ակտ:

Արձանագրված խախտումներ

•Ծրագրի շրջանակներում անհրաժեշտ պարարտանյութերի ծավալների մասով պահանջարկը գոյանում է հողօգտագործողների կողմից ներկայացված հայտերի հանրագումարով՝ առանց հաշվի առնելու «Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի կողմից կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքները: Կարելի է եզրակացնել, որ ծրագիրը կրում է սոցիալական բնույթ և «Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվող ուսումնասիրությունները հաշվի չեն առնվում: ՀՀ հողօգտագործողներին մատչելի գներով անհրաժեշտ պարարտանյութերի ձեռքբերման գործում պետական

աջակցության ծրագրի արդյունավետությունը կապված է գիտականորեն հիմնավորված երաշխավորագրերում արտացոլված պարարտանյութերի պահանջարկի բավարարման ցուցանիշների, կամ դրանց համամասնությունների պահպանման հետ: Պարարտացման համամասնությունների չպահպանման արդյունքում՝ միայն ազոտականով կամ վերջինիս գերակշռմամբ, բույսերն ավելի շուտ են հիվանդանում, դժվարությամբ են տանում երաշտը, նվազում է ցրտադիմացկունությունը, պտուղների պահպանման ժամկետները:

•ԳՆ ենթակայության տակ գործող «Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի՝ տարածաշրջաններում ունեցած թվով 25 ագրոնոմները (01.01.2017թ.-ի դրությամբ) ՊՈԱԿ-ի կանոնադրության համաձայն իրենց վերապահված համապատասխան խորհրդատվական և վերահսկողական գործառույթը չեն իրականացնում:

•«Պետական աջակցություն գյուղատնտեսական հողօգտագործողներին մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռքբերման համար» ծրագրի շրջանակներում պատվիրատուի կողմից 2016 և 2017թթ. չի իրականացվել ապրանքի ձեռքբերման և տեղափոխման ծախսերի շուկայական գների ուսումնասիրություն և չի կազմվել համապատասխան նախահաշիվ:

•2016թ.-ի համար մարզերի հողօգտագործողների կողմից ներկայացվել է 32,000 տոննա ազոտական, 2,000 տոննա ֆոսֆորական և 1,531 տոննա կալիումական պարարտանյութի պահանջարկ: Տարվա ընթացքում գյուղացիական տնտեսություններին փաստացի բաշխվել է 31,650 տոննա ազոտական (հաշվի առնելով նախորդ տարվա մնացորդը), 574 տոննա ֆոսֆորական, 1,015 տոննա կալիումական պարարտանյութ: Հետևաբար, նախարարության կողմից չի իրականացվել համապատասխան մոնիթորինգ, ինչպես նաև չեն կիրառվել հսկողական մեխանիզմներ ծրագիրը լիարժեք իրականացնելու և նպատակային արդյունքին հասցնելու համար:

•2016թ.-ին պարարտանյութերի մատակարարումը և վաճառքն իրականացվել է ողջ տարվա ընթացքում, սակայն սուբսիդավորման և տեղափոխման պայմանագրերը կազմվել են այնպես, որ ամբողջ գումարը մատակարարներին տրամադրվել է միանվագ՝ առաջին եռամսյակում, այլ ոչ թե փաստացի մատակարարումն իրականացվելուց հետո:

•ՀՀ կառավարության 2016թ.-ի N 73-Ն որոշմամբ, ինչպես նաև պայմանագրի 2.1.12 կետով նախատեսված է, որ չվաճառված ազոտական պարարտանյութի սուբսիդավորման և տեղափոխման դրամաշնորհի գումարները հետ է վերադարձվում ՀՀ պետական բյուջե: Չներկրված և չվաճառված մնացորդը կազմել է 2,944 տոննա, որի արժեքը՝ ներառյալ տեղափոխման

ծախսերը, կազմել է 179,128.0 հազ. դրամ: Նշված գումարը չի վերադարձվել ՀՀ պետական բյուջե, և միայն տվյալ բյուջետային տարվա ավարտից 45 օր հետո, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի 15.02.2017թ.-ի N 40-Ա հրամանով մատակարարին հանձնարարվել է շարունակել ծրագիրը հաջորդ տարում և բաշխել մնացորդը, որը հետագայում հաստատվել է ՀՀ կառավարության 09.03.2017թ.-ի N 246-Ա որոշմամբ: Նշված անհատական ակտը հակասում է ՀՀ կառավարության 2016թ.-ի 73-Ն նորմատիվ իրավական ակտին: Հարկ է նշել, որ մատակարարի կողմից ԳՆ-ին ուղարկված գրությունների համաձայն (1 ՀՊ-32, 06.03.2017թ.), մնացորդ ապրանքը՝ 2,944 տոննայի չափով, 2016թ.-ի ընթացքում չի ներկրվել ՀՀ-ի տարածք:

• Չվաճառված 504.25 տոննա ֆոսֆորական և 559.45 տոննա կալիումական պարարտանյութի ընդհանուր արժեքը՝ ներառյալ տեղափոխման ծախսերը, կազմել են 148,266.3 հազ. դրամ: Գումարը կրկին չի վերադարձվել ՀՀ պետական բյուջե, այլ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի 15.02.2017թ.-ի N 40-Ա հրամանով մատակարարին հանձնարարվել է շարունակել ծրագիրը հաջորդ տարում և բաշխել մնացորդ քանակությունը, որը հետագայում հաստատվել է ՀՀ կառավարության 09.03.2017թ.-ի N 246-Ա որոշմամբ: Նշված անհատական ակտը հակասում է ՀՀ կառավարության 2016թ.-ի 73-Ն նորմատիվ իրավական ակտին:

• 2016թ.-ի ընթացքում մատակարարների կողմից չեն պահպանվել կառավարության որոշմամբ սահմանված մատակարարման պայմանները՝ պարարտանյութերը տրամադրվել են մինչ փաստացի վճարումը, ինչի արդյունքում ձևավորվել են պարտավորություններ: Չնայած այդ հանգամանքին, Կառավարության 07.12.2017թ.-ին N 1585-Ն որոշմամբ դադարեցվել են 2015 և 2016 թվականներին ՀՀ համայնքներին պարարտանյութերի հատկացման արդյունքում «Բերրիություն» ԱՄ-ի Մասիսի շրջանային միավորում» ՍՊԸ-ն և «Հրաշք Այգի» ՍՊԸ-ի հանդեպ ձևավորված ՀՀ համայնքների պարտավորությունները (165,255.3 հազ. դրամի ազոտական, ֆոսֆորական ու կալիումական պարարտանյութերի հատկացման դիմաց ձևավորված):

• 2016-2017թթ.-ին պարարտանյութերի սուբսիդավորման պայմանագրերի գները համեմատելիս ստացվում է, որ 2017թ.-ին ազոտական և կալիումական պարարտանյութերը ձեռք են բերվել ավելի ցածր գներով: 2017թ.-ին սուբսիդավորման գումարները մատակարարներին տրամադրվել են կատարողականների հիման վրա, այլ ոչ թե միանվագ:

ՀՀ-ում կովարաբուծության զարգացման ծրագրի վերաբերյալ

ՀՀ կառավարության 22.03.2007թ.-ի N 336-Ա որոշմամբ Ծրագրի բյուջեն կազմել է 19,350.0 մլն. դրամ, համաձայն որի, ՀՀ պետք է ներկրվեր 12,110 գլուխ երինջ՝ ապահովելով կաթի արտադրության ծավալների աճը և կաթնային տավարաբուծության զարգացումը: Ծրագրի ընթացքում նախատեսվում էր նաև ստանալ 8,800 էգ մատղաշ, որի արդյունքում կովերի **գլխաքանակը կդառնար** 20,910:

Ծրագրով նախատեսված էր տավարի նախրի որակական կազմի փոփոխություն՝ (շվից, հոլշտինյան, սիմենթալ ցեղերի հաշվին) ստանալով հետևյալ արդյունքները.

• ներկրված և ՀՀ-ում ստացված կենդանիների հաշվին գրեթե ամբողջությամբ վերափոխել Արարատյան հարթավայրի տավարի գլխաքանակը, որակական և ցեղային կազմը, 2-3 անգամ ավելացնել ՀՀ Արարատի և Արմավիրի մարզերի կովերի կաթնատվությունը,

• տարեկան լրացուցիչ արտադրել գրեթե 8 հազ. տոննա տավարի միս,

• Հանրապետությունում գյուղատնտեսական արտադրանքի յուրաքանչյուր տարվա ծավալների արժեքը պետք է ավելանա 17 մլրդ. դրամով, որից 11 մլրդ. դրամը՝ կաթի, 6 մլրդ. ՀՀ դրամը՝ մսի արտադրության հաշվին:

Տոհմային երինջները հատկացվել են ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց՝ ՀՀ ԳՆ ներկայացված հայտի վերաբերյալ համապատասխան հանձնաժողովի կողմից տրված դրական եզրակացության հիման վրա:

Ծրագրում ընդգրկված տնտեսվարող սուբյեկտների հետ կնքված պայմանագրով ձեռք բերված երինջների դիմաց նախատեսվող տարաժամկետ վճարման ժամկետը չորս տարի է (առաջին տարում՝ 10, երկրորդում՝ 20, երրորդում՝ 30, չորրորդում՝ 40 տոկոս), որի ընթացքում վերջիններս պետք է վճարում իրականացնեն ՀՀ ՖՆ գանձապետական հատուկ հաշվին՝ մարելով ամբողջ պարտքը մինչև 2020թ.-ը[1]:

[1] Ծրագրով ի սկզբանե նախատեսված էր վճարումներն իրականացնել մինչև 2019թ.-ը, սակայն, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ 2015թ.-ին ձեռքբերված կենդանիներից որոշակի քանակություն ներմուծվել է 2016թ.-ին, վճարումների ժամկետը երկարացվել է մինչև 2020թ-ը:

Արձանագրված խախտումներ

1. Տոհմային երինջների բաշխման և հատկացման փուլում առկա են թերացումներ: Մասնավորապես, մասամբ են հաշվի առնվել տոհմային երինջների պահպանման անասնաբուժասանիտարական և տեխնոլոգիական պայմանները, շահառուների ֆինանսական հնարավորությունները:

2. ՀՀ ԳՆ կողմից, Ծրագրի պատշաճ իրականացման համար, չեն կիրառվել համապատասխան հսկողական մեխանիզմներ, այն դեպքում, երբ շահառուների հետ կնքված պայմանագրերով հստակեցված են ինչպես ծրագրի արդյունավետության, այնպես էլ վերահսկողության վերաբերյալ դրույթները:

Մասնավորապես, պայմանագրի համաձայն, շահառուն վճարման պարտականությունների հետ մեկտեղ պարտավոր է իրեն հանձնված տոհմային կենդանիների համար ապահովել անասնաբուժական ծառայություն, խնամքի նպաստավոր անասնաբուժասանիտարական և հատուկ սննդակարգի պայմաններ, յուրաքանչյուր ամիս իրականացնել անասնաբուծական հաշվառում, կաթի ստուգիչ կիթեր, որակական ցուցանիշների ուսումնասիրություններ (կաթի անալիզ) և այդ տվյալները ներկայացնել ԳՆ, ինչպես նաև տարին մեկ անգամ ներկայացնել հաշվետվություն երինջների պահպանվածության, ելքերի, ստացված հորթերի և կաթնատվության ցուցանիշների վերաբերյալ (պայմանագրի 2.4.3,-ից 2.4.10 կետեր):

ԳՆ-ն իր հերթին իրավունք ուներ միակողմանի լուծել պայմանագիրը, եթե խախտվել են վճարման ժամկետները կամ/և չի ներկայացվել տարեկան հաշվետվությունը: Նշված իրավունքը չի կիրառվել ԳՆ-ի կողմից:

Արդյունքում, ՀՀ ԳՆ-ին հայտնի չէ Ծրագրի շրջանակներում շահառուներին տրամադրված տոհմային երինջների փաստացի և վերարտադրված քանակությունը, իսկ ծրագրի հիմքում դրված նպատակների իրագործման քանակական չափանիշները գնահատելի չեն:

3. 2015-2016**թթ.-ին ընդհանուր առմամբ ներկրվել է** 695 **երինջ, ընդ որում՝**

• 2015թ.-ին ներկրված 311,263.4 հազ. դրամ արժողությամբ 256 երինջների դիմաց տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից 2016-2017թթ. վճարման առաջին և երկրորդ փուլերում նախատեսված 93,379 հազ. դրամի փոխարեն 02.10.2017թ.-ի դրությամբ հավաքագրվել է ընդամենը 20,687.5 հազ. դրամ:

2015թ.-ին երինջներ ձեռք բերած տնտեսվարողների կողմից պայմանագրային պարտավորությունները չկատարելու հետևանքով 02.10.2017թ.-ի դրությամբ գանձապետական հատուկ հաշվին պակաս է մուտքագրվել 76,641.0

հազ. դրամ, որից՝ ժամկետանց պարտավորությունը՝ 73,382.9 հազ ՀՀ դրամ, տույժը՝ 3,258.1 հազ. դրամ:

Ներկայացված տեղեկատվության համաձայն ժամկետանց պարտավորություններ ունեցող 11 շահառուների մոտ ծրագրով ձեռք բերված 227 գլուխ երինջից առկա է 56-ը, իսկ շուրջ 207,914.2 հազ. դրամ պայմանագրային ընդհանուր արժեքով 171 գլուխ երինջներն առկա չեն:

•2016թ.-ին ներկրված 495,033.4 հազ. դրամ արժողությամբ 439 երինջների դիմաց տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից 2017թ.-ի առաջին փուլում վճարման ենթակա 49,503 հազ. դրամի փոխարեն 02.10.2017թ.-ի դրությամբ հավաքագրվել է ընդամենը 3,647 հազ. դրամ:

2016թ-ին երինջներ ձեռք բերած տնտեսվարողների կողմից պայմանագրային պարտավորությունները չկատարելու հետևանքով 02.10.2017թ.-ի դրությամբ գանձապետական հատուկ հաշվին պակաս է մուտքագրվել 49,067.0 հազ. դրամ, որից՝ ժամկետանց պարտավորությունը՝ 46,114.7 հազ ՀՀ դրամ, տույժը՝ 2,952.3 հազ. դրամ:

Ներկայացված տեղեկատվության համաձայն, ժամկետանց պարտավորություններ ունեցող 12 շահառուների մոտ ծրագրով ձեռք բերված 419 գլուխ երինջից առկա է 319-ը, իսկ շուրջ 112,806.8 հազ. դրամ պայմանագրային ընդհանուր արժեքով 100 գլուխ երինջներն առկա չեն (Հավելված 2):

4. Ֆիզիկական անձ Ազատ Մխիթարյանը (գործունեության վայրը՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզ, գ. Բազմաղբյուր), 2015թ.-ին ձեռք է բերել 12,158,727 ՀՀ դրամ ընդհանուր արժողությամբ 10 գլուխ երինջ: ՀՀ ԳՆ-ն, առանց ուսումնասիրելու այս շահառուի կողմից 2015թ.-ին ձեռք բերած երինջների պահպանման անասնաբուժասանիտարական և տեխնոլոգիական պայմանները, ստանձնած պարտավորությունների մարման ֆինանսական հնարավորությունները, ամսական կտրվածքով իրականացվող անասնաբուծական հաշվառման, ստուգիչ կիթերի, կաթի որակական ցուցանիշների ուսումնասիրությունների և ձեռք բերված երինջների առկայության տվյալները, 2016թ.-ին վերջինիս տրամադրել է 5,674,600 ՀՀ դրամ ընդհանուր արժողությամբ ևս 5 գլուխ երինջ: Արդյունքում, երինջների ձեռքբերման 2016թ.-ի պայմանագրի կնքման օրվանից՝ 05.08.2016թ., մոտ մեկ ու կես ամիս հետո շահառուի մոտ 2015թ.-ին ձեռքբերած երինջների մասով առաջացել է 1,215,872.7 ՀՀ դրամի ժամկետանց պարտավորություններ:

02.10.2017թ.-ի դրությամբ, 2015-2016թթ.-ին ձեռքբերած երինջների դիմաց ստանձնած վճարման պարտավորություններն ընդհանրապես չկատարելու հետևանքով, միայն մայր գումարի մասով ունեցած ընդհանուր ժամկետանց պարտավորությունը կազմում է 4,215,078.0 ՀՀ դրամ (2015թ.-ին ձեռք բերածի մասով՝ 3,647,618.1 ՀՀ դրամ, 2016թ.-ին ձեռք բերածի մասով՝ 567,460.0 ՀՀ դրամ), այն դեպքում, երբ 2015-2016թթ.-ին ձեռք բերված 15 գլուխ երինջները շահառուի մոտ առկա չեն:

5. Ֆիզիկական անձ Գագիկ Հակոբյանը, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Արարատի մարզ, գյ. Արարատ), 2016թ.-ին ձեռք է բերել 46,531,720 ՀՀ դրամ ընդհանուր արժողությամբ 41 գլուխ երինջ, որի դիմաց ստանձնած վճարման պարտավորություններն ընդհանրապես չկատարելու հետևանքով 02.10.2017թ.-ի դրությամբ միայն մայր գումարի մասով ունի 4,653,172.0 ՀՀ դրամի ժամկետանց պարտավորություն, այն պարագայում, որ ձեռք բերված 41 գլուխ երինջները շահառուի մոտ առկա չեն:

6. Իրավաբանական անձ «Ագրոհոլդինգ Արմենիա» ՍՊԸ-ն, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Լոռու մարզ, ք. Սպիտակ, Պանրագործների թաղ, անասնապահ. համալիր N1), 2016թ. ձեռք է բերել 171 գլուխ երինջ, որի դիմաց ստանձնած վճարման պարտավորություններն ընդհանրապես չկատարելու հետևանքով 02.10.2017թ.-ի դրությամբ միայն մայր գումարի մասով ունի 19,087,485.0 դրամի ժամկետանց պարտավորություն:

7. 2015թ.-ի **ժամկետանց պարտավորություններ ունեցող 11 շահառուներից** 7-ի **մոտ մայր գումարի ժամկետանց պարտավորությունը կազմում է** 27,721.9 **հազ. դրամ, սակայն հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ վերջիններիս մոտ** 76 **գլուխ երինջից ոչ մի գլուխ առկա չէ, ապա որպես պարտավորություն պետք է հաշվել այդ երինջների մասով կնքված պայմանագրի ամբողջ գումարը, որը կազմում է** 92,406.3 **հազ. դրամ**:

8. 2016թ.-ի **ժամկետանց պարտավորություններ ունեցող** 12 **շահառուներից** 2-ի **մոտ մայր գումարի ժամկետանց պարտավորությունը կազմում է** 5,220.6 **հազ. դրամ, սակայն հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ վերջիններիս մոտ** 46 **գլուխ երինջից ոչ մի գլուխ առկա չէ, ապա որպես պարտավորություն պետք է հաշվել այդ երինջների մասով կնքված պայմանագրի ամբողջ գումարը, որը կազմում** 52,206.3 **հազ. դրամ**[2]:

[2] Ստուգման արդյունքներն ամփոփվել են՝ հիմք ընդունելով ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից 02.10.2017թ.-ի դրությամբ ներկայացված տեղեկատվությունը:

ՀՀ ԳՆ «Սերմերի գործակալություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն ՀՀ-ում 2016թ.-ի գարնանացան գարու, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագիր

ՀՀ Կառավարության 04.02.2016թ. N74-Ն որոշմամբ հաստատվել է 2016թ.-ի գարնանացան գարու, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագիրը, համաձայն որի, «Սերմերի գործակալություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությանը (այսուհետ ՊՈԱԿ) թույլատրվել է հաստատված ծրագիրն իրականացնելու համար ՊՈԱԿ-ի նպատակային հաշիվներից օգտագործել 477,640.5 հազ. դրամ, որից՝

«Սերմերի գործակալություն» ՊՈԱԿ-ին թույլատրվել է օգտագործել 477,640.5 հազ. դրամ

- 469,388.0 հազ. դրամը՝ 1745 տոննա սերմացուներ ձեռք բերելու համար,
- 8,252.5 հազ. դրամը՝ սերմացուների բարձման, բեռնաթափման և այլ ծախսերի համար:

Նույն որոշմամբ թույլատրվել է լիազորել ՊՈԱԿ-ին.

ա) Ռուսաստանի Դաշնությունից ձեռք բերել 1457 տոննա առաջին վերարտադրության գարնանացան գարու և 188 տոննա կորնգանի սերմացուներ,

բ) «Գյումրիի սելեկցիոն կայան» ՓԲԸ-ից գնել 100 տոննա գարնանացան գարու էլիտային սերմացու:

ՀՀ-ում 2016թ.-ի գարնանացան գարու, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագրերի իրականացման համար փաստացի ծախսվել է ընդհանուր 477,288.8 հազ. դրամ, որից՝ 451,388.0 հազ. դրամը ՌԴ-ից ներկրված: 18,000.0 հազ. դրամը տեղական սերմարտադրողներից գնված սերմացուների արժեքն է, իսկ 7,900.8 հազ. դրամը ՊՈԱԿ-ի կատարած ծախսերն են (բարձման, բեռնաթափման, բեռնափոխադրման և այլ ծախսեր):

ՊՈԱԿ-ի և ՀՀ մարզպետարանների միջև կնքվել են սերմացուների տրամադրման և դրանց դիմաց վճարման պայմանագրեր:

Գնված սերմացուի մեկ կիլոգրամը 2016թ.-ին պետական աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով հողօգտագործողներին հատկացվել է պետության կողմից ձեռք բերված արժեքից ավելի ցածր գներով: ՀՀ կառավարության 05.02.2015թ.-ի N93-Ն և 04.02.2016թ.-ի N74-Ն որոշումների համաձայն պետության սուբսիդավորման չափը կազմել է. (Աղյուսակ 1)

Աղյուսակ 1 հազ. դրամ

Սերմացուի տեսակ	Քանակ	1-կգ գին			Ընդամենը գումար		
		Ձեռք բերման	Հողօգտագործողին հատկացված	Սուբսիդավորման գումար	Սերմացուի ձեռք բերման գումար	Հողօգտագործողին հատկացված սերմացուի գումար	Պետության կողմից սուբսիդավորում
Գարնանացան գարի ՌԴ-ից	1,457.0	244.0	130.0	114.0	355,508.0	189,410.0	166,098.0
Գարնանացան գարի **էլիտային** /Գյումրի/	100.0	180.0	130.0	50.0	18,000.0	13,000.0	5,000.0
Կորնգան ՌԴ-ից	188.0	510.0	370.0	140.0	95,880.0	69,560.0	26,320.0
Առվույտ ՌԴ-ից	32.3	2,695.0	1,500.0	1,195.0	86,929.9	48,384.0	38,545.9
Ընդամենը	1,777.3				556,317.9	320,354.0	235,963.9

Համաձայն ՀՀ կառավարության 04.02.2016 թ.-ի N 74-Ն որոշման, ՀՀ մարզերին 2016թ.-ի գարնանը տրամադրվել է 1557 տոննա գարնանացան գարու, 32.256 տոննա առվույտի (2015թ.-ի մնացորդ) և 188 տոննա կորնգանի սերմացուներ: Տարեվերջի չիրացված մնացորդը կազմել է՝ 13.75 տոննա գարի՝ 3,355.0 հազ. դրամ (13.75 x 244.0 հազ. դրամ) գումարով և 7.511 տոննա առվույտ՝ 20,242.1 հազ. դրամ (7.511 x 2,695.0 հազ. դրամ), ընդամենը՝ 23,597.1 հազ. դրամ (3,355.0 հազ. դրամ + 20,242.1 հազ. դրամ): Վերը նշված չիրացված սերմացուները, համաձայն ՀՀ կառավարության 10.11.2016թ.-ի N1148-Ն որոշման, պետք է պահեստավորվեին ՊՈԱԿ-ի պահեստում:

Արձանագրված խախտումներ

- 2016թ.-ին ՊՈԱԿ-ը սեփական կամ վարձակալած պահեստ չի ունեցել, և սերմացուները պահվել են Բերրիություն ԱՄ-ի Մասիսի շրջանային միավորում ՍՊԸ-ի պահեստներում, որի համար համապատասխան փաստաթղթավորում չի վարվել (պայմանագիր, ընդունման-հանձնման ակտ) **այսինքն խախտվել է** N74-**Ն որոշման պահանջը:**

- 2016թ.-ին ՀՀ մարզերին տրամադրված գարնանացան գարու, առվույտի և կորնգանի սերմացուների դիմաց վճարման ենթակա գումարը կազմել է 307,300.0 հազ. դրամ: Կառավարության որոշմամբ նախատեսվում էր սերմացուների բացթողումը մարզերում կատարել նախապես վճարելու պայմանով, սակայն, համաձայն ՊՈԱԿ-ի կողմից ներկայացված տեղեկանքի, առ 27.11.2017 թ.-ի դրությամբ, վճարվել է ընդամենը 281,062.0 հազ. դրամ, պարտքը կազմում է 26,237.7 հազ. դրամ: Փաստորեն խախտվել է ՀՀ կառավարության 04.02.2016թ.-ի N 74-Ն որոշման 3-րդ մասի 20-րդ կետի նախապես վճարելու պահանջը: ՀՀ կառավարության 04.02.2016թ.-ի N 74-Ն որոշման համաձայն 10 մարզերից 5-ում բաշխումը իրականացվել է որոշման պահանջի խախտումով , որի արդյունքում գոյացել է **26,237.7 հազ. դրամի պարտք** (Աղյուսակ 2):

Աղյուսակ 2

h/h	Մարզը	Ընդամենը ենթակա է վճարման (ՀՀ դրամ)	Փաստացի վճարվել է (ՀՀ դրամ)	Պարտքը
1	Արագածոտն	56,100,000	56,024,500	75,500
2	Գեղարքունիք	36,112,500	33,055,900	3,056,600
3	Լոռի	20,260,000	18,083,830	2,176,170
4	Շիրակ, որից 100,0 տ Գյումրու ս/կ-ից	84,914,000	82,605,000	2,309,000
5	Սյունիք	50,300,000	31,679,550	18,620,450
Ընդամենը		247,68 6,500	221,448,78 0	26,237,720

Գնման գործընթաց.

2016թ.-ին **իրականացված «Գարնանացան գարու և կորնգանի սերմացուների» ձեռքբերման նպատակով կազմակերպված ՀՀ ԳՆ-ՍԳ-ԲԸԱՀԱՊՁԲ16/01 ծածկագրով առանց գնումների հայտարարությունը**

նախապես հրապարակելու բանակցային ընթացակարգի գնման ընթացակարգ:

2. Պատվիրատուի մոտ գնման գործընթացի նախապատրաստական և պայմանագրի կնքման փուլերում առկա է գործընթացների ժամանակագրական անհամապատասխանություն: Գնումների պլանը հաստատվել է 22.01.2016թ.-ին և հրապարակվել, պատասխանատու ստորաբաժանում ձևավորելու հրամանը տրվել է 18.01.2016թ.-ին, գնահատող հանձնաժողովի 1-ին նիստը տեղի է ունեցել 20.01.2016թ.-ին, գնահատող հանձնաժողով ձևավորելու հրամանը տրվել է 25.01.2016թ.-ին: Հետևաբար խախտվել են Որոշման կարգի 22-րդ, 35-րդ, 40-րդ կետերը:

Գնման գործընթացը կազմակերպվել է Օրենքի 14-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն, ըստ որի էլ կազմվել է գնումների պլանը: Գնումների պլանում գնման առարկայի միավորի գները առկա չեն: **Խախտվել են Որոշման 19-րդ կետի պահանջները**:

3. Գնման գործընթացի ֆինանսավորման հիմք է հանդիսացել 2016թ.-ի փետրվարի 4-ի ՀՀ կառավարության N 74-Ն որոշումը, որտեղ գնման ձևի մասով չկա որևէ ձևակերպում, ուստի, Պատվիրատուն պետք է գնման գործընթացը կազմակերպեր գնումների մասին ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված համապատասխան ընթացակարգով: Պատվիրատուն գնման գործընթացը սկսել է նախքան նշված որոշման հաստատումը և այն կազմակերպել է բանակցային ընթացակարգով՝ առանց գնման հայտարարությունը նախապես հրապարակելու գնման ընթացակարգով, որպես կարիքի հրատապ բավարարում, որը համապատասխանում է Որոշման 25-րդ կետի 6-րդ ենթակետի գ) պարբերությանը: **Խախտված են գնման ընթացակարգի ընտրության և կիրառման պայմանները**:

4. Գնման գործընթացի արդյունքում կնքված պայմանագրի մասին հայտարարություն տեղեկագրում՝ www.old.gnumner.am կայքում հրապարկված չէ: **Խախտված են Օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջները**:

5. Նախահաշվային գները չեն երևում Պատվիրատուի ոչ մի փաստաթղթում: Դրանք բացակայում են գնումների պլանում և կնքված պայմանագրի հայտարարության մեջ:

ՀՀ-ում 2017թ.-ի գարնանացան ցորենի, հնդկացորենի, ոլոռի, սիսեռի, գարնանացան գարու, եգիպտացորենի, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագիր

«Սերմերի գործակալություն» ՊՈԱԿ-ին թույլատրվել է օգտագործել 612,779.1 հազ. դրամ

ՀՀ Կառավարության 09.03.2017թ.-ի N 216-Ն որոշմամբ հաստատվել է 2017թ.-ի գարնանացան ցորենի, հնդկացորենի, ոլոռի, սիսեռի, գարնանացան գարու, եգիպտացորենի, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագիրը, համաձայն որի՝ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարին՝ թույլատրել ՊՈԱԿ-ին սույն որոշման 1-ին կետով հաստատված ծրագիրն իրականացնելու համար ՊՈԱԿ-ի նպատակային հաշիվներից օգտագործել 612,779.1 հազ. դրամ, որից՝

- 587,082.5 հազ. դրամ՝ 1710 տոննա սերմացուներ ձեռք բերելու համար,
- 25,696.6 հազ. դրամը՝ բեռնաթափման, բարձման, համայնքներ տեղափոխման, գործուղման և այլ ծախսերի համար:

Նույն որոշմամբ թույլատրվել է լիազորել ՊՈԱԿ-ին՝

ա) Արտերկրից ձեռք բերել 1480 տոննա գարնանացան ցորենի, հնդկացորենի, ոլոռի, սիսեռի, գարնանացան գարու, եգիպտացորենի, առվույտի և կորնգանի առաջին վերարտադրության սերմացուներ:

բ) «Գնումների մասին» սահմանված ընթացակարգով «Գյումրիի սելեկցիոն կայան» ՓԲԸ-ից գնել 230 տոննա գարնանացան գարու էլիտային սերմացու:

Նույն որոշմամբ պետք է իրականացվեր ՀՀ մարզպետարանների կողմից 2015 և 2016 թթ.-երի գարնանացանի համար ներկրված, սակայն հողօգտագործողների կողմից վճարունակ պահանջարկի բացակայության պատճառով չիրացված և ՊՈԱԿ-ի կողմից պահեստավորված 13.75 տոննա առաջին վերարտադրության գարնանացան գարու և 7.511 տոննա առվույտի սերմացուի բաշխումը:

2017թ.-ի գարնանացան ցորենի, հնդկացորենի, ոլոռի, սիսեռի, գարնանացան գարու, եգիպտացորենի, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագրի իրականացման համար փաստացի ծախսվել է ընդհանուր 610,366.7 հազ. դրամ, որից՝ 547,980.0 հազ. դրամը ՌԴ-ից ներկրված, 39,100.0 հազ. դրամը տեղական սերմարտադրողներից գնված սերմացուների արժեքն է,

իսկ 23,286.7 հազ. դրամը ՊՈԱԿ-ի կատարած ծախսերն են (բարձման, բեռնաթափման, բեռնափոխադրման և այլ ծախսեր):

ՀՀ կառավարության N 216-Ն որոշումը հաստատվել է 09.03.2017թ.-ին և ուժի մեջ մտել 10.03.2017թ.-ին: ՊՈԱԿ-ի կողմից հայտարարված մրցույթի արդյունքում հաղթող է ճանաչվել «Դանսկոյ Ագրոխիմ Ցենտր» ՍՊԸ-ն, որի հետ կնքվել է պայմանագիր 07.03.2017թ.-ին, այսինքն, ավելի վաղ, քան ընդունվել է որոշումը, իսկ այնուհետև՝ 14.03.2017թ.-ին կնքվել է լրացուցիչ համաձայնագիր, համաձայն կառավարության որոշման չափաքանակների:

Գնված սերմացուի մեկ կիլոգրամը 2017թ.-ին պետական աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով հողօգտագործողներին հատկացվել է պետության կողմից ձեռքբերված արժեքից ավելի ցածր գներով: ՀՀ կառավարության 09.03.2017թ.-ի N216-Ն որոշման համաձայն պետության սուբսիդավորման չափը կազմել է. (Աղյուսակ 3)

Աղյուսակ 3 հազ. դրամ

Սերմացուի տեսակ	Քանակ	1 կգ գին			Ընդամենը գումար		
		Ձեռք բերման	Հողօգտագործողին հատկացված	Սուբսիդավորման գումար	Սերմացուի ձեռք բերման գումար	Հողօգտագործողին հատկացված սերմացուի գումար	Պետության կողմից սուբսիդավորում
Գարնանացան գարի ՌԴ-ից	1,000	290.0	130.0	160.0	290,000.0	130,000.0	160,000.0
Գարնանացան գարի էլիտային /Գյումրի/	230	170.0	130.0	40.0	39,100.0	29,900.0	9,200.0
Գարնանացան ցորեն	200	290.0	150.0	140.0	58,000.0	30,000.0	28,000.0
Հնդկացորեն	13	850.0	500.0	350.0	11,050.0	6,500.0	4,550.0
Ոլոռ	7	640.0	300.0	340.0	4,480.0	2,100.0	2,380.0
Սիսեռ	5	1,150.0	500.0	650.0	5,750.0	2,500.0	3,250.0
Եգիպտացորեն	5	900.0	350.0	550.0	4,500.0	1,750.0	2,750.0
Առվույտ	10	2,300.0	1,500.0	800.0	23,000.0	15,000.0	8,000.0
Կորնգան	240	630.0	370.0	260.0	151,200.0	88,800.0	62,400.0
Ընդամենը	1,710				587,080.0	306,550.0	280,530.0

ՀՀ կառավարության 09.03.2017թ.-ի N 216-Ն որոշմամբ նախատեսվել էր ՀՀ մարզերին տրամադրել 2017թ.-ի ձեռք բերված սերմացուները (համաձայն

աղյուսակ 4-ի), ինչպես նաև 2015-2016թթ.-ի 13.75 տոննա առաջին վերարտադրության գարնանացան գարու և 7.511 տոննա առվույտի մնացորդը: Ընդ որում, բաշխված 489.83 տոննա գարնանացան գարուց 7 տոննան ՀՀ Կառավարության աշխատակազմի ղեկավար-նախարարի համաձայնության հիման վրա անվճար տրամադրվել է Գեղարքունիքի մարզի Թթուջուր համայնքին:

Համաձայն ՀՀ կառավարության 09.03.2017թ.-ի N 216-Ն որոշման, ՀՀ մարզերի համար նախատեսված, սակայն հողօգտագործողների կողմից վճարունակ պահանջարկի բացակայության պատճառով չիրացված գարնանացան ցորենի, հնդկացորենի, ոլոռի, սիսեռի, գարնանացան գարու, եգիպտացորենի, առվույտի և կորնգանի սերմացուների հետագա պահպանության և դրանց իրացման աշխատանքների պատասխանատվությունը վերապահվում է ՊՈԱԿ-ին՝ 2018 թվականի գարնանը հողօգտագործողներին սույն ծրագրի դրույթներին համապատասխան հատկացնելու նպատակով:

Արձանագրված խախտումներ

• Սխալ պլանավորման արդյունքում 2017թ.-ի գարնանացան ցորենի, հնդկացորենի, ոլոռի, սիսեռի, գարնանացան գարու, եգիպտացորենի, առվույտի եվ կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագրի իրականացման նպատակով ձեռք բերված 587,080.0 հազ. դրամ արժեքով 1710 տոննա սերմացուներից 2017թ.-ի դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ մնացորդը կազմել է 889.3 տոննա 346,216.9 հազ. դրամ արժեքով, կամ ձեռք բերված սերմացուների արժեքի 59%-ը: Բաշխումից հետո չիրացված սերմացուները ներկայացվում է Աղյուսակ 4-ում:

Աղյուսակ 4

Սերմացուի տեսակ	Սերմացուի քանակ			Մնացորդի գումարը
	Բաշխման ենթակա (տոննա)	Փաստացի բաշխված (տոննա)	Մնացորդը (տոննա)	Սերմացուի ձեռք բերման գումարով (հազ. դրամ)
Գարնանացան գարի	1,013.75	489.83	523.92	151,935.6
Գարնանացան ցորեն	200.0	89.01	110.99	32,188.0
Հնդկացորեն	13.0	1.78	11.22	9,537.0
Ոլոռ	7.0	7.00	0.00	0.0
Սիսեռ	5.0	3.45	1.56	1,788.3
Եգիպտացորեն	5.0	2.42	2.58	2,319.3
Առվույտ	17.5	5.10	12.40	28,510.8
Կորնգան	240.0	63.02	176.979	111,496.8
Գարնանացան գարի էլիտային /Գյումրի/	230.0	180.35	49.65	8,441.2
Ընդամենը	1,731.25	841.96	889.29	346,216.9

Գնման գործընթաց.

2017 թ.-ին իրականացված «գարնանացան գարու և կորնգանի սերմացուների» ձեռք բերման նպատակով կազմակերպված ՀՀ ԳՆ-ՍԳ-ԲԸՀԱՊՁԲ 17/02 ծածկագրով գնումների հայտարարությունը նախապես հրապարակելու բանակցային ընթացակարգ:

1. ընթացակարգում առկա է գնման գործընթացի նախապատրաստական և պայմանագրի կնքման գործընթացների ժամանակագրական անհամապատասխանություն (հիմքը նույն 2016թ.-ի գնման գործընթացի դեպքի համար):

- Գնումների պլանը հաստատվել է 20.02.2017թ.-ին և հրապարակվել:
- Պատասխանատու ստորաբաժանում ձևավորելու հրամանը տրվել է 17.02.2017թ.-ին:
- Գնահատող հանձնաժողովի 1-ին նիստը տեղի է ունեցել 17.02.2017թ.-ին:
- Գնահատող հանձնաժողով ձևավորելու հրամանը տրվել է 20.02.2017թ.-ին:

2. Գնման գործընթացի ֆինանսավորման հիմք է հանդիսացել 2017թ.-ի մարտի 9-ի ՀՀ կառավարության N 216-Ն որոշումը, որտեղ գնման ձևի մասով չկա որևէ ձևակերպում, ուստի, Պատվիրատուն պետք է գնման գործընթացը կազմակերպեր գնումների մասին ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված համապատասխան ընթացակարգով: Պատվիրատուն գնման գործընթացը սկսել է նախքան նշված որոշման հաստատումը և այն կազմակերպել որպես բանակցային ընթացակարգ՝ գնման հայտարարությունը նախապես հրապարակելու գնման ընթացակարգով, որպես կարիքի հրատապ բավարարում:

3. Տվյալ գնման ընթացակարգի հրավերով, ինչպես նաև տեղեկագրում հրապարակվել է, որ հայտերի բացումը տեղի է ունենալու հրավերի հրապարակման օրվանից (21.02.2017թ.-ին) հաշված 7-րդ աշխատանքային օրը, այն է 02.03.2017թ.-ի, ժամը 12:00-ին: Սակայն հայտերի բացման նիստի արձանագրության մեջ նշված է, որ հայտերի բացման նիստը կայացել է 06.03.2017թ.-ին: Խախտված են Օրենքի 30-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջները:

4. Տվյալ ընթացակարգը բաղկացած է եղել 25 չափաբաժիններից: 23-րդ և 25-րդ չափաբաժիններով գնային առաջարկներ չեն ներկայացվել և այդ չափաբաժինների մասով գնման ընթացակարգը պետք է հայտարարվեր չկայացած: Սակայն այդ մասին հայտերի բացման նիստի արձանագրության մեջ նշված չէ, ինչպես նաև, չկա գնման ընթացակարգը չկայացած հայտարարելու մասին հայտարարություն տեղեկագրում:

- Խախտվել են Օրենքի 30-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 8-րդ կետի պահանջները:
- Խախտվել են Օրենքի 35-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջները:

5. 2017թ.-ին կազմակերպված գնման ընթացակարգի «Դանսկի Ագրոխիմ Ցենտր» կազմակերպության գնային առաջարկում առկա է կասկածելի բացվածք:

Համաձայն Որոշման 35-րդ կետի 2-րդ ենթակետի՝ «2) մասնակիցը գնային առաջարկը ներկայացնում է ինքնարժեք, շահույթ և ավելացված արժեքի հարկ ընդհանրական բաղադրիչներից բաղկացած հաշվարկի ձևով: Ինքնարժեքի բաղադրիչների հաշվարկ՝ բացվածք կամ այլ մանրամասներ չեն պահանջվում և ներկայացվում: Եթե մասնակիցը տվյալ գործարքի գծով ՀՀ պետական բյուջե պետք է վճարի ավելացված արժեքի հարկ, ապա գնային առաջարկում առանձնացված տողով նախատեսվում է այդ հարկատեսակի գծով վճարվելիք գումարի չափը»: Վերը նշված մասնակցի գնային առաջարկում առկա է ինքնարժեքի և շահույթի հսկայական և անհասկանալի տարբերություն:

Մասնակիցը գնային առաջարկ է ներկայացրել թվով 23 չափաբաժինների համար և բոլոր չափաբաժիններում առկա է մոտավոր հետևյալ բացվածքը՝

Օրինակ, 1-ին չափաբաժնում, որտեղ գնման առարկա է հանդիսացել գարնանացան գարու սերմեր, քանակը 120 տոննա, մասնակցի ներկայացրած գնային առաջարկն ունի հետևյալ բացվածքը՝ ինքնարժեք 120 ՀՀ դրամ, շահույթ՝ 38,759.88 հազ դրամ, ԱԱՀ՝ չկա, ընդհանուր գումարը՝ 38,760.0 հազ. դրամ:

Բոլոր 23 չափաբաժիններով գնային առաջարկը ներկայացված է նույն սկզբունքով:

2016-2017թթ.-ին սերմերի ձեռք բերման գնման ընթացակարգերի վերաբերյալ

1. 2016-2017թթ.-ի սերմերի ձեռք բերման, գնման ընթացակարգերի փաստաթղթերի փաթեթների իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվել է, որ կազմակերպված գնման ընթացակարգերում **չեն կիրառվել** գնումների մասին ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված և պարտադիր կիրառման ենթակա հետևյալ փաստաթղթերը.

• Բացակայել է ՀՀ կառավարության 10.02.2011թ.-ի N 168-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի 23-րդ կետով սահմանված **գնման հայտը**:

Քանի որ նշված կետը չի կիրառվել, ուստի չկա նաև շուկայի ուսումնասիրություն իրականացված լինելու կամ նախահաշվային գնի որոշման վերաբերյալ որևէ փաստաթուղթ:

Որոշման կարգի 11-րդ կետի 4-րդ ենթակետով սահմանված՝ պատասխանատու ստորաբաժանման՝ գնման հայտի նախագծմանը մասնակցող անձի (անձանց) կողմից հաստատված հայտարարությունն այն մասին, որ իր մերձավոր ազգակցությամբ կամ խնամիությամբ կապված անձինք չեն կարող հանդիսանալ տվյալ գնման գործընթացի հնարավոր մասնակիցներ:

Որոշման կարգի 13-րդ կետով սահմանված՝ գնահատող հանձնաժողովի անդամների կողմից հաստատված հայտարարությունն այն մասին, որ իր մերձավոր ազգակցությամբ կամ խնամիությամբ կապված անձինք չեն կարող հանդիսանալ տվյալ գնման գործընթացի հնարավոր մասնակիցներ:

Որոշման կարգի 49-րդ կետով սահմանված գնահատման թերթիկներ:

22.12.2010թ.-ի «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետև՝ Օրենք) 34-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասով սահմանված գնման ընթացակարգի արդյունքների ամփոփման նիստի արձանագրությունը:

2016-2017թթ.-ին Պատվիրատուի կողմից շուկայական գինը չուսումնասիրելու, ինչպես նաև նախահաշվային գին չկազմելու արդյունքում պայմանագրով փաստացի վճարված գումարի և շուկայական գնի մեջ առկա է տարբերություն: Շուկայական գնի բարձր լինելը փաստում է նաև այն, որ տեղական արտադրողի վաճառքի գները զգալիորեն ցածր են ՌԴ-ից ձեռք բերված սերմացուների գներից:

Ընդ որում, պետության կողմից 2017թ.-ին ՌԴ-ից ձեռք բերված ապրանքների 49.5% սուբսիդավորումից հետո սերմացուի 55.9%-ը չի իրացվել:

Գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության լիզինգի պետական աջակցության ծրագիր

Ծրագրի նպատակը գյուղատնտեսության ոլորտի տնտեսավարողներին մատչելի պայմաններով, մասնավորապես լիզինգային պայմանների կիրառմամբ, գյուղատնտեսական տեխնիկայի մատակարարումն է: Կառավարության 16.03.2017թ.-ի նիստի N 11 արձանագրային որոշման՝ Ծրագրի իրականացման ֆինանսական գնահատական բաժնում բերված են «ՀՀ-ում գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության լիզինգի պետական աջակցության ծրագրի» տեխնիկայի առանձին տեսակների թվաքանակի և լիզինգի սուբսիդավորման անհրաժեշտ գումարների վերաբերյալ տվյալները:

Ծրագրի իրականացման արդյունքում՝ 2017թ.-ին և առաջիկա տարիներին հնարավոր կլինի ձեռք բերել 510 միավոր տեխնիկա՝ 2,829,442.0 հազ. դրամ ընդհանուր արժեքով, որի սուբսիդավորման տոկոսագումարը կկազմի 499,510.1 հազ. դրամ: Ծրագրի շրջանակներում 01.04.2017-29.12.2017թթ. ընթացքում ձեռք բերված տեխնիկայի լիզինգի ընդհանուր գումարը կազմել է 833,037.6 հազ. դրամ:

Որպես ծրագրի կողմեր սահմանված են շահառուները, ֆինանսական կազմակերպությունները, ԳՆ-ն և Գյուղական ֆինանսավորման կառույցը (ԳՖԿ): ԳՆ-ի գործառույթը սահմանափակվում է միայն մեկ շահառուի կողմից 100,000.0 հազ. դրամ և ավելի ընդհանուր գումարով ներկայացված հայտերին

համաձայնություն տալով և ԳՖԿ-ի կողմից ծրագրի ընթացքի վերաբերյալ թվային տվյալներ ստանալով:

Լիզինգի տոկոսադրույքի մասնակի սուբսիդավորման պետական աջակցության ծրագրի շրջանակներում 01.04.2017-29.12.2017թթ. դրությամբ կատարված աշխատանքների վերաբերյալ ներկայացված ամփոփ հաշվետվության համաձայն, շահառուների թիվը կազմել է 65, որից՝ 11-ը՝ իրավաբանական անձ, 54-ը՝ ֆիզիկական անձ: Նշված շահառուներից 34-ի համար որպես ֆինանսական կազմակերպություն հանդես է եկել «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ն, 26-ի համար «ԱԳԲԱ լիզինգ» ՓԲԸ –ն և 5-ի համար՝ «ՔԱՐԴ ԱգրոԿրեդիտ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ն:

Վերահսկողության ընթացքում ուսումնասիրվել են Ծրագրի խոշոր շահառուներ հանդիսացող «Ֆիառ գրուպ» ՍՊԸ-ի՝ (ստեղծվել է 23.06.2017թ.-ին) 198,570. հազ. դրամ ընդհանուր գումարով, և «Նաիրիի Բերրիություն» ՍՊԸ-ի՝ 186,560.0 հազ. դրամ ընդհանուր գումարով տեխնիկայի ձեռքբերումները (կազմել են ծրագրի շրջանակներում կատարված ձեռքբերումների մոտ 46 %-ը), որից 20 տոկոսը վճարվել է շահառուների կողմից: Ապրանքները մատակարարել է «Հրաշք Այգի» ՍՊԸ-ն (մատակարարը զբաղվում է գյուղտեխնիկայի ներմուծմամբ և վաճառքով), որպես ֆինանսավորող կազմակերպություն հանդիսացել է «ՓՄՁ» ներդրումներ ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ն, սուբսիդավորման տոկոսադրույքը կազմել է 7 տոկոս:

Ըստ ԳՆ-ի ներկայացված տեղեկատվության, «Ֆիառ գրուպ» ՍՊԸ-ին ծրագրում ընդգրկելու նպատակը պայմանավորված է Գեղարքունիքի մարզի Ծովակ համայնքում մեքենատրակտորային կայանի ստեղծման նախաձեռնության հետ: Ընկերությունը նորաստեղծ կազմակերպություն է և չունի համապատասխան ոլորտում գործունեության փորձառություն: 2017թ.-ի օգոստոսի 25-ին Ծովակ համայնքում գյուղատնտեսության նախարարի մասնակցությամբ տեղի է ունեցել կայանի բացման արարողությունը: Տեսահոլովակներից երևում է, որ գյուղատնտեսական տեխնիկան շարված է Ծովակ համայնքի տարածքով անցնող Երևան–Վարդենիս մայրուղու վրա:

Ընկերությունը (ՀՎՀՀ-02662368), գրանցվել է 23.06.2017թ.-ին, ըստ Կադաստրի պետական կոմիտեի կողմից տրված 28.11.2017թ-ի No ԼԱ-1/8324 տեղեկատվության, սեփականության իրավունքով կամ վարձակալության հիմունքներով որևէ անշարժ գույք չունի, և պարզ չէ, թե որտեղ է գտնվում ձեռքբերված տեխնիկան: ՊԵԿ–ի կողմից ներկայացված տեղեկատվության

համաձայն նշված ընկերությունը գործունեություն ծավալելու վերաբերյալ հաշվետվություն չի ներկայացրել և ըստ http://taxservice.am կայքում տեղադրված տեղեկատվության՝ 31.12.2017թ.-ի դրությամբ, նրա գործունեությունը ժամանակավորապես դադարեցված է եղել: Հարկ է նշել նաև, որ «Հրաշք Այգի» ՍՊԸ-ի տնօրենը և «Ֆիառ գրուպ» ՍՊԸ-ի հիմնադիրը փոխկապակցված անձիք են:

Հետևաբար, կասկած կա, որ գործարքը կրել է ձևական բնույթ, ինչի արդյունքում, «Հրաշք Այգի» ընկերությունը, օգտվելով տոկոսադրույքի սուբսիդավորումից, ստանձնել է 158,871. հազ դրամ գումարի վարկային պարտավորությունը 2 տոկոս տոկոսադրույքով: Արդյունքում, լիզինգի պայմանագրի պետության կողմից սուբսիդավորման տոկոսի ընդհանուր գումարը կազմելու է 36,796.2 հազ. դրամ:

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը չի սահմանել ծրագրային այնպիսի չափորոշիչներ, ինչպիսիք են՝ շահառուների ներգրավվածությունը գյուղատնտեսության ոլորտում, գյուղատնտեսական տեխնիկայի շահագործման նպատակայնությունը, միավոր գյուղտեխնիկայի մասով սուբսիդավորման առավելագույն գումարի չափը, գերատեսչական, հսկողական և արդյունավետության գնահատումը:

Գյուղտեխնիկայի կայանի կազմակերպման ծրագիր

Գյուղտեխնիկայի կայանի ստեղծման պիլոտային ծրագրի ֆինանսական աղբյուրը պահուստային ֆոնդն է

Ծրագրի նպատակը գյուղտեխնիկայի կայանի ստեղծման պիլոտային ծրագրի իրականացումն է և ներդրված ֆինանսական միջոցների հետ վերադարձնելու արդյունքում՝ նոր գյուղտեխնիկայի կայանների ստեղծումը:

Ծրագրի հիմքը դրվել է «Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպման մասին» ՀՀ կառավարության 30.03.2017թ.-ի N 342-Ն որոշմամբ և գյուղատնտեսական աշխատանքների մեքենայացման մակարդակի բարձրացման նպատակով նախատեսվել է պետության կողմից տրամադրել մինչև 700,000.0 հազ. դրամ: Ներկայացվել են գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպման 4 առաջարկներ՝ քաղաքացի Ս. Այվազյանի, «Նաիրիի Բերրիություն» ՍՊԸ-ի,

«Զինվան» ՍՊԸ-ի, «Իդաս» ՍՊԸ-ի կողմից: Գնահատող հանձնաժողովի կողմից ուսումնասիրության և գնահատման արդյունքում, 05.05.2017թ.-ի թիվ 1 արձանագրության հիման վրա, հավանության է արժանացել «Իդաս» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպման ծրագիրը, և տրվել է դրական եզրակացություն, որն էլ հետագայում հավանության է արժանացել ՀՀ կառավարության նիստում (18.05.2017թ.-ի «Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպման ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության նիստի N 20 արձանագրային որոշում):

Հարկ է նշել, որ ընդամենը 50 հազ. դրամ կանոնադրական կապիտալ ունեցող «Իդաս» ՍՊԸ-ն ստեղծվել է 28.04.2017թ.-ին և չի ունեցել գյուղատնտեսական աշխատանքների կազմակերպման բավարար փորձառություն: Ընկերությունը պարտավորվել է ծրագիրն իրականացնել վեց հաջորդական փուլերով, որի արդյունքում մինչև 450 հազ. հա մշակվող տարածքներում մեքենայացված ծառայությունների կիրառման մակարդակը պետք է հասցնել 90%-ի՝ ունենալով մինչև **1մլն. շահառու**՝ ծրագրի սկզբնական փուլերում ծառայություններ մատուցելով Գեղարքունիքի, Արմավիրի և Շիրակի մարզերում, իսկ հետագայում՝ ՀՀ ամբողջ տարածքում: Ծրագրի մեկնարկի համար նախատեսվել է ներգրավել 433.5 հազ. դրամ միջին աշխատավարձով շուրջ 88 աշխատակից, երկրորդ տարում դրանց թիվը դարձնել 142, իսկ 5-րդ տարում՝ 726:

Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրը՝ պահուստային ֆոնդն է (խնայողություն այլ ծրագրից): Ծրագրով նախատեսվել է 700,000.0 հազ. դրամ գումար և ծրագրի կատարման ժամկետ է սահմանվել 2017-2021թթ.: Նախատեսվել է ձեռք բերել թվով 7 տրակտոր, 7 գութան, 4 գյուղմեքենա ցանքսի համար:

Կազմակերպությունը կայանը ստեղծելու համար պարտավորվել է իր կողմից իրականացնել 70,000.0 հազ. դրամի չափով գյուտեխնիկայի ներդրում:

31.12.2017թ.-ի դրությամբ փաստացի ծախսվել է 659,400.0 հազ. դրամ, որից՝ 23,800.0 հազ. դրամը «Սպեցմաշ» ՍՊԸ-ի հետ կնքված պայմանագրի հիման վրա վերջինիս կողմից մատակարարված 7 գութանների, իսկ 635,600.0 հազ. դրամ «Նաս Ջեներալ Թրեյդինգ» ՍՊԸ-ի հետ 19.10.2017թ.-ին կնքված պայմանագրի հիման վրա վերջինիս կողմից մատակարարված 7 տրակտորների համար: Ծրագրով ցանքսի համար նախատեսված 4 գյուղմեքենաները 12.01.2018թ.-ի դրությամբ ձեռք բերված չեն եղել:

Արձանագրված խախտումներ

• Ըստ ծրագրի, տեխնիկայի նկատմամբ սեփականության իրավունքը փոխանցվելու է կազմակերպությանը արժեքի (700,000.0 հազ. դրամ) և հավելավճարի (մինչև 226,000.0 հազ. դրամ) ամբողջական մարումից հետո, իսկ մինչ ամբողջական գումարի մարումը 2017թ.-ի մայիսի 18-ի N 516-Ն ՀՀ կառավարության որոշման 3-րդ կետի 2-րդ ենթակետի համաձայն տեխնիկայի նկատմամբ սեփականության իրավունքը պատկանում է Գյուղատնտեսության Զարգացման Հիմնադրամին: Նույն որոշման 3-րդ կետի 2-րդ ենթակետի և 5-րդ կետի համաձայն ընկերությունը տեխնիկայի նկատմամբ սեփականության իրավունքը ձեռք է բերելու Հիմնադրամին վճարելով միայն պայմանագրի գումարը, որն օգտագործվելու է Հիմնադրամի կանոնադրական նպատակների իրագործման համար, ինչը հակասում է պիլոտային ծրագրի՝ վերադարձվող գումարով ՀՀ-ում գյուղտեխնիկայի այլ կայանների կազմակերպման նպատակին: Բացի այդ, Կառավարության որոշման մեջ նշված չէ ծրագրի շահառուի կողմից, ծրագրով նախատեսված ժամկետում մինչև 226,000.0 հազ. դրամի չափով վճարվելիք հավելավճարի մասին:

• Բացակայում են ՀՀ ԳՆ համապատասխան ստորաբաժանման կողմից իրականացված մոնիթորինգի արդյունքները՝ կապված նմանատիպ հզոր տրակտորներ ձեռք բերելու անհրաժեշտության վերաբերյալ, քանի որ Ծրագրով նախատեսված 7 տրակտորներից յուրաքանչյուրի արժեքը կազմում է 90,800.0 հազ. դրամ: Հարկ է նշել որ նմանատիպ տրակտորները օգտագործվում են նաև շինարարության և ծանր արդյունաբերության մեջ:

• Բացակայում են ԳՆ-ի կողմից տեխնիկայի նպատակային շահագործման մասով հսկողական մեխանիզմները:

• 23,800.0 հազ. դրամ ընդհանուր արժողությամբ ձեռք են բերվել տրակտորների հզորությանը համապատասխան 7 գութաններ: Գութանների ձեռք բերման համար (պայմանագիր ԲՄԱՊՁԲ-17/1-ԳՏՊՏ-52) չի իրականացվել շուկայի գների ուսումնասիրություն:

• 12.01.2018թ.-ի դրությամբ տեխնիկայի համար որևէ փաստաթղթավորում չի վարվել (ի պահ հանձնման պայմանագիր, ընդունման-հանձման ակտ):

Բույսերի պաշտպանության միջոցառումներ ծրագիր

Անտառները և բույսերը հիվանդություններից ու վնասատուներից մաքրելու համար ծախսվել է 15,508.1 հազ. դրամ

Ծրագրի նպատակն անտառները և բույսերը հիվանդություններից ու վնասատուներից մաքրելն է, որի պահանջը ներկայացվել է «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի կողմից, որն էլ իրականացրել է թունաքիմիկատի սրսկումը:

Թունաքիմիկատի ձեռքբերման համար ԳՆ-ի կողմից իրականացվել է գնում (շրջանակային համաձայնագիր) և հայտում նշվել է «Արրիվո» կամ համանման տեսակի, 250գ/լ ցիպերմետրին ազդող նյութի պարունակությամբ թունաքիմիկատ: 24.06.2016թ.-ին մրցույթի հաղթող է ճանաչվել «Հրաշք Այգի» ՍՊԸ-ն՝ առաջարկելով «Ցիպերմաքսի» տեսակի թունաքիմիկատը՝ 15,508.1 հազ. դրամ պայմանագրային ընդհանուր արժեքով:

Արձանագրված խախտումներ

- Պատվիրատուի կողմից չի իրականացվել շուկայական գների ուսումնասիրություն և գնում իրականացնելու համար չի կազմվել նախահաշիվ:
- Հայտում նշվել է «Արրիվո» կամ դրան համանման տեսակի, 250գ/լ ցիպերմետրին ազդող նյութի պարունակությամբ թունաքիմիկատ: Գոյություն ունեն անտառների տերևակերների դեմ պայքարի տարբեր թունաքիմիկատներ՝ ազդող նյութերի պարունակության և համակցության տարբերություններով, սակայն որպես ազդող նյութ նշվել է միայն 250գ/լ ցիպերմետրինը:

- Մրցույթի մեկ այլ մասնակցի՝ «Արտագրո» ՍՊԸ-ի կողմից 12,616.8 հազ. դրամ ընդհանուր արժեքով առաջարկվել է ավելի խիտ 400գ/լ ցիպերմետրին ազդող նյութով «Ռիպկորդ» տեսակի թունաքիմիկատը: Հայտը մերժվել է, նշելով, որ «Ռիպկորդը» չի կիրառվում որպես անտառային վնասատուների և հիվանդությունների դեմ պայքարի միջոց, որի համար հիմք է ծառայել «ՀՀ գյուղատնտեսական մշակաբույսերի վնասատուների, հիվանդությունների և մոլախոտերի դեմ օգտագործման համար թույլատրված բույսերի պաշտպանության քիմիական և կենսաբանական միջոցների» տեղեկագիրը: Սակայն նույն տեղեկագրում մրցույթով հաղթած և մատակարարված թունաքիմիկատը նույնպես նշված չէ որպես տերևակերների դեմ պայքարի միջոց: «Ռիպկորդ» ձեռք բերելու դեպքում հնարավոր կլիներ տնտեսել 2,900.0 հազ.

դրամ, միևնույն ժամանակ թունաքիմիկատի ազդող նյութի առավել բարձր խտության հաշվին բարձրացնելով միջոցառումների արդյունավետությունը:

Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում ծրագրի վերաբերյալ

Ծրագրի նպատակը և նկարագիրը

ՀՀ ԳՆ կողմից «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագիրն (այսուհետ՝ ծրագիր) իրականացվում է երկու բաղադրիչներով՝

1. Կենսապատվաստուկների ձեռք բերում
2. Հակաանասնահամաճարակային միջոցառումների, հիվանդությունների կանխարգելման աշխատանքների կազմակերպում:

2016թ.՝ 1,140,585.0 հազ. դրամ , իսկ 2017թ.՝ 1,016,905.2 հազ. դրամ ուղղված կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելմանը

2016-2017թթ. իրականացվել է կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելմանն ուղղված հակաանասնահամաճարակային միջոցառումներ (ախտորոշում, պատվաստում, ախտահանում և այլն) հետևյալ հիվանդությունների նկատմամբ՝

1. Ախտորոշիչ հետազոտություններ՝ խոշոր և մանր եղջերավոր կենդանիների բրուցելյոզ, տուբերկուլյոզ, լեյկոզ,
2. Կանխարգելիչ միջոցառումներ՝ խոշոր և մանր եղջերավոր կենդանիների, ինչպես նաև ձիերի սիբիրախտ, խոշոր և մանր եղջերավոր կենդանիների դաբաղ, խոշոր եղջերավոր կենդանիների խշխշան պալար (էմկար), նոդուլյար մաշկաբորբ, պաստերելյոզ, մանր եղջերավոր կենդանիների բրադզոտ, ժանտախտ, խոզերի դասական ժանտախտ, թռչունների կեղծ ժանտախտ,
3. Մշակում՝ մեղվաընտանիքների վարրոատոզ:

«Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրով պատվաստանյութերի ձեռք բերման և հակահամաճարակային միջոցառումների իրականացման համար 2016թ. պայմանագրով նախատեսվել է 1,140,585.0 հազ. դրամ, իսկ 2017թ.՝ 1,016,905.2 հազ. դրամ, այդ թվում.

• Պատվաստանյութերի ձեռք բերում 2016թ-ին՝ 520,108.8 հազ. դրամ, 2017թ-ին՝ 423,593.2 հազ. դրամ հազ. դրամ:

• Հակաանասնահամաճարակային միջոցառումների իրականացում (անասնաբույժների և համաճարակաբանների աշխատավարձ) 2016թ-ին՝ 620,476.2 հազ. դրամ, 2017թ-ին՝ 593,312.0 հազ. դրամ:

2016թ.-ին պատվաստանյութեր ձեռք բերելու համար փաստացի ծախսվել է 487,468.4 հազ. դրամ, կամ 32,642.4 հազ. դրամով պակաս, ինչը պայմանավորված է փոխանակային կուրսի տատանմամբ, ինչպես նաև պայմանագրով սահմանված գնի մեջ հաշվարկված ԱԱՀ-ի (29,538.2 հազ. դրամ) չվճարմամբ:

Արձանագրված խախտումներ

• Որոշ մրցույթներում բացակայում են շուկայի ուսումնասիրությունները և համապատասխան նախահաշիվները, իսկ գները վերցվել են նախորդ տարվա պայմանագրերի գներով և ներառվել բյուջետային հայտում:

• 2016թ.-ի փետրվար և ապրիլ ամիսներին կնքված թվով 2 պայմանագրերում, որտեղ մրցույթի հաղթող են ճանաչվել ռուսաստանյան կազմակերպությունները, ապրանքների գների մեջ նախատեսվել է 42,079 հազ. դրամի ԱԱՀ, որն էլ վճարվել է պատվիրատուի կողմից: Հարկ է նշել, որ պատվաստանյութերի ներմուծումը ազատված է ԱԱՀ-ից, ԳՆ-ը չպետք է նախատեսեր և վճարեր ԱԱՀ-ը: ԳՆ-ն այս խնդրին անդրադարձել է միայն 2017թ.-ի հոկտեմբեր ամսին, առաջարկելով նշված գումարը ճանաչել որպես գերավճար և վերադարձնել պետական բյուջե (գանձապետական հաշվին): Նույն թվականի հունիս ամսին կնքված պատվաստանյութերի ձեռք բերման պայմանագրի գնի մեջ կրկին նախատեսվել է ԱԱՀ՝ 29,538 հազ. դրամի չափով, որը, սակայն, չի վճարվել:

• **2016-2017թթ.** գյուղատնտեսական կենդանիների անասնահամաճարակային կանխարգելիչ, ախտորոշիչ միջոցառումների իրականացման և անհրաժեշտ պատվաստանյութերի ձեռք բերման հաշվարկները կատարվել են **2015-2016թթ.** ՀՀ Ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից տրամադրված անասնագլխաքանակի տվյալների հիման վրա նախատեսելով անասնագլխաքանակի 3 տոկոս աճ (հաշվի առնելով վերջին 5 տարվա տվյալները): Այս տվյալները չեն կարող տվյալ միջոցառումների համար անհրաժեշտ պատվաստանյութերի քանակական ճշգրիտ պլանավորման համար հիմք հանդիսանալ, քանի որ ընթացիկ տարվա անասնագլխաքանակի վերաբերյալ հաշվետվությունները համայնքները ՀՀ ԱՎԾ-ին են տրամադրում

տարին մեկ անգամ՝ հունվար ամսին, ինչը կարող է փոփոխվել տարվա ընթացքում նոր կենդանիներ ձեռք բերելով, մորթով, անկմամբ, և այլ տեղաշարժերով պայմանավորված: Խնդրի առումով նպատակահարմար է նշել, որ դեռևս 21.06.2014թ.-ին ընդունվել է «Անասնաբուժության մասին» ՀՀ օրենքը, համաձայն որի (հոդվածներ 7, 20) լիազոր մարմնին տրված է գյուղատնտեսական կենդանիների համարակալման և հաշվառման, կենդանիների վերաբերյալ էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգի մշակման և տեղեկատվական շտեմարանի վարման լիազորություն, ինչը սակայն չի իրականացվում ԳՆ-ի կողմից:

• ԳՆ-ի կողմից չի իրականացվում համապատասխան հսկողական մեխանիզմներ, մոնիթորինգ՝ անասունների փաստացի պատվաստումների քանակի և որակի նկատմամբ: Անասնահամաճարակային հետազոտությունների արդյունքում ստացված հիվանդությունների վերաբերյալ ստացված փաստաթղթավորումը և հիվանդությունների հայտնաբերումը չի արտացոլում առկա իրավիճակը, քանի որ բացակայում են կենդանիների հաշվառման, համարակալման համակարգերը և կենդանիների տեղաշարժման ներդրված գործող մեխանիզմները: Տվյալ համակարգերի բացակայությունը հնարավորություն չի տալիս իսպառ վերացնել հիվանդությունները կամ գոնե բարձրացնել պետ. բյուջեի հաշվին իրականցվող բուժ-կանխարգելիչ միջոցառումների արդյունավետությունը: Սանիտարական սպանդն իրականացվում է ոչ սպանդանոցային պայմաններում, լայն կիրառվում է բակային մորթ, որը հիվանդությունների տարածման ևս մեկ ռիսկ է:

• Պետական պատվերի շրջանակներում իրականացվող պատվաստումների նկատմամբ վերահսկողությունը զուտ փաստաթղթային է: Պատվաստանյութի ազդեցության ստուգման շճաբանական հետազոտություններ չեն իրականացվում: Արդյունքում, անասնաբուժական պետական վերահսկողությունը իրականացվում է թերի և առանց որևէ գիտական կամ ռիսկայնության հաշվարկի հիմքերի:

• Չնայած ծրագրի նպատակն է անվճար անասնաբուժասանիտարական ծառայության մատուցումը գյուղացիներին, սակայն ծրագրով չեն նախատեսվել պատվաստման համար անհրաժեշտ ֆիզլուծույթ, ասեղներ և անհրաժեշտ այլ պարագաներ, որոնց համար փաստացի վճարում են շահառուները:

«Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ -ի գործունեության վերաբերյալ

Անասնահամաճարակայ ին միջոցառումների կազմակերպման աշխատանքների համակարգում, խորհրդատվական ծառայությունների իրականացում

«Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը (այսուհետ ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ)՝ գտնվելով ՀՀ ԳՆ կառուցվածքում, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի ոլորտում իրականացնում է կանոնադրությամբ իրեն վերապահված մի շարք գործառույթներ, որոնցից հատկանշական են հետևյալները՝ ՀՀ տարածքում բույսերի կարանտին և կարգավորվող ոչ կարանտին վնասակար օրգանիզմների դեմ պայքար, անասնաբուժական ծառայություն իրականացնող ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց հետ կնքված պայմանագրերի շրջանակներում անասնահամաճարակային միջոցառումների կազմակերպման աշխատանքների համակարգում, խորհրդատվական ծառայությունների իրականացում և այլն:

Արձանագրված խախտումներ

•ՀՀ «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող անասնաբուժական ծառայությունների վճարովի մատուցման վերաբերյալ կազմվում է եզրակացություն (պայմանագրի հավելված թիվ 5), որի հիման վրա կազմվում է հանձման-ընդունման արձանագրություն (պայմանագրի հավելված թիվ 4): ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ի տնօրենի կողմից հանձնման-ընդունման արձանագրության հաստատումից հետո կատարվում են վճարումներ: Բոլոր արձանագրություններում բացակայում է պատվիրատուի կնիքը, անուն ազգանունը, իսկ որոշ դեպքերում նաև ստորագրությունը:

•ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ի կանոնադրության համաձայն կազմակերպության գործունեության առարկան և նպատակն է կենդանիների հաշվառման, համարակալման և գրանցման միջոցառումների իրականացումը, կենդանական ծագման հումքի և մթերքի, կերերի, լրացակերերի, կերային խառնուրդների, կերային հավելումների, ինչպես նաև կենդանիների դիակների ոչնչացման կամ տեխնիկական օգտահանման գործընթացների իրականացումը (կանոն. փոփ. կետեր՝ 10.4, 10.7): Բացի այդ, ըստ կանոնադրության, կազմակերպության գործունեության մաս են կազմում՝ ՀՀ տարածքում բույսերի, բուսական արտադրանքի, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի արտադրության,

պահպանման և իրացման վայրերում (անկախ սեփականության ձևից) հետազոտությունների իրականացումը՝ մոնիթորինգ, բույսերի կարանտին օրգանիզմների հայտնաբերման, դրանց տարածման արեալի ճշտման, օջախների մեկուսացման և կարանտին միջոցառումների իրականացման նպատակով, գյուղատնտեսական կենդանիների համարակալման, հաշվառման և անձնագրավորման աշխատանքները, աջակցությունը գյուղատնտեսական կենդանիների արհեստական սերմնավորման աշխատանքների կազմակերպման գործընթացին (կետեր՝ **11.1**, **11.13**, **11.4**): ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ը փաստացի չի իրականացնում նման գործառույթներ:

•ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ը **18.12.2017**թ.-ի դրությամբ ավելացված արժեքի հարկի գծով ունի **411,039** հազ. դրամի չկատարված պարտավորություն, որից **1,033** հազ. դրամը ԱԱՀ **10** տոկոսի տույժի չափն է: Պարտավորությունը գոյացել է **2015**թ.-ի դեկտեմբերի **1**-ից **2017**թ.-ի նոյեմբերի **1**-ն ընկած ժամանակահատվածում պետական պատվերի շրջանակներում դրամաշնորհների պայմանագրերով մատուցված ծառայություններից չվճարված ԱԱՀ գումարի չափով: Հարկ է նշել, որ **2013-2014**թթ. ևս առաջացել է նման պարտավորություն, որի վճարման համար Կառավարության որոշմամբ գումար է հատկացվել, և մարվել պարտքը: Հետևաբար, «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» **2016-2017**թթ. ծրագրերի արժեքի մեջ, ի սկզբանե պետք է հաշվարկվեր ԱԱՀ-ի հարկման գումարը, ինչը չի իրականացվել:

ՀՀ ԳՆ « Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամում» իրականացված ստուգումների վերաբերյալ

---

1. Կառավարությունը **2017**թ. մարտի **9**-ին **N 243-Ա** որոշմամբ դադարեցրել է «Գյուղատնտեսական» ԾԻԳ-ի գործունեությունը և ստեղծել է «Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամ» (այսուհետ՝ Հիմնադրամ):

Այնուհետև, ապրիլի **13**-ին **N-380-Ա** որոշմամբ լուծարել են «Գյուղատնտեսության աջակցության հանրապետական կենտրոն» (այսուհետ՝ ԳԱՀԿ) և «Գյուղատնտեսության աջակցման մարզային կենտրոն» (այսուհետ՝ ԳԱՄԿ) ՓԲԸ-ները՝ դրանց կողմից իրականացվող «Գյուղական խորհրդատվական ծառայություններ» ծրագրի իրականացումը վերապահելով Հիմնադրամին:

ՀՀ Կառավարության 2017թ.-ի հունիսի 23-ի N 738-Ն որոշման N3 հավելվածի համաձայն, լուծարված ՓԲԸ-ների համար սահմանված բազմաթիվ գործառույթներ Հիմնադրամին կամ չեն փոխանցվել կամ կրճատվել են քանակապես (*առավել մանրամասն ներկայացված է աղյուսակ* **1**-*ում*):

Աղյուսակ 1

Մատուցվող ծառայության անվանումը	Գործառույթների քանակը	
	Լուծարված ԳԱՀԿ և ԳԱՄԿ ՓԲԸ-ների 2017թ. Հուլիս-դեկտեմբեր ամիսների համար նախատեսված	Հիմնադրամի համար սահմանված
Սեմինարներ և Ծրագրային խորհրդատվություն	578	25
Դաշտային ուսուցումներ և ծրագրային խորհրդատվություն	430	
Խորհրդատվություններ	**10611**	Բացակայում են
Փորձացուցադրական աշխատանքներ	72	Բացակայում են
Ռադիոհեռուստահաղորդումներ կամ տեսահոլովակներ	46	20
Թերթիկների, բուկլետների թեմաներ	198	Բացակայում են
Թերթիկների և բուկլետների տպաքանակը	51240	Բացակայում են
Թերթերի թողարկումների քանակը	79	Բացակայում են
Թերթերի տպաքանակը	102800	Բացակայում են
Սեմինար-դասընթացներ ԳԱՄԿ-ի խորհրդատուների և այլ շահառուների համար	9	Բացակայում են
Վարկերի հավաստագրման դասընթացներ	**Բացակայում են**	60

Փոփոխությունների արդյունքում չեն սահմանվել գործառույթների արդյունքային ցուցանիշներ, չեն հստակեցվել գործառույթների որակական բնութագրիչներ, ծրագրի շահառուների քանակն ու աշխարհագրական

ընդգրկվածությունը: Փաստորեն ծրագրի ոչ ֆինանսական ցուցանիշներն էապես նվազել են, փոխարենը դրանց շարքն ավելացել է «վարկերի հավաստագրման դասընթաց» գործառույթով:

2. ՀՀ Կառավարության 2017թ.-ի հունիսի 23-ի N 738-Ն որոշման համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության 2017 թ.-ի պետական բյուջեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում կատարվել է վերաբաշխում և որոշվել է «Գյուղատնտեսության աջակցության մարզային (ԳԱՄԿ-եր) և հանրապետական կենտրոն (ԳԱՀԿ)» ՓԲԸ-ի մնացորդը (119,613.4 հազ. դրամ) փոխանցել Հիմնադրամին, ինչը կատարվել է 17.07.2017թ.-ի ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության և Հիմնադրամի միջև կնքված պայմանագրով:

ՀՀ Կառավարության 2017թ.-ի հուլիսի 27-ի N 738-Ն որոշման հիման վրա ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության և հիմնադրամի միջև 18.08.2017թ.-ին կնքված ՆԳՀՀ-180 համաձայնագրով նախատեսվել է Հիմնադրամին տրամադրել նաև 152,596,40 հազ. դրամի չափով դրամաշնորհ, որն ուղղվել է արդեն իսկ նվազեցված գործառույթների իրականացման համար ֆինասնական ծախսերի ավելացմանը:

152,596,40 հազ. դրամ հավելյալ դրամաշնորհ արդեն իսկ նվազեցված գործառույթների իրականացման համար

Հիմնադրամի ստեղծման օրվանից մինչև 2018 թվականը, ընդհանուր նախատեսվել է հատկացնել 272,209.8 հազ. դրամ, որից 81,662.9 հազ. դրամ՝ ծրագրային խորհրդատվությունների, 54,442.0 հազ. դրամ՝ տեսանյութերի պատրաստման և 136,104.9 հազ. դրամ՝ վարկերի հավաստագրման դասընթացների իրականացման համար:

Հատկանշական է, որ Պայմանագրով և Համաձայնագրով չեն սահմանվել նշված գումարի դիմաց իրականացվող ծրագրերի հստակ չափորոշիչներ (հատուկ, չափելի, հաշվելի, իրատեսական և ժամանակային):

Ծրագրային դասընթացների մասին

Թեմաներն ընտրվել են առանց հաշվի առնելու առանձին մարզերում կամ համայնքներում առկա գյուղատնտեսական խնդիրներն ու զարգացման պահանջները

Ըստ Հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի 2017թ.-ի սեպտեմբերի 7-ի թիվ 4-Լ որոշմամբ սահմանված ուղեցույցի՝ ծրագրային դասընթացների թեմաներն ընտրելիս հաշվի են առնվում Հիմնադրամի կողմից ֆերմերային տնտեսություններին և մարզպետարաններին կատարված հարցումների արդյունքները:

Սակայն, ֆերմերային տնտեսությունների շրջանում անցկացված հարցումները հիմնավորող որևէ փաստաթուղթ Հիմնադրամի կողմից այդպես էլ չի ներկայացվել: Ներկայացվել է միայն Արմավիրի և Արարատի մարզերում պահանջվող դասընթացների թեմաների վերաբերյալ համապատասխան մարզպետարանների առաջարկները հիմնավորող երկու փաստաթուղթ:

Արդյունքում թեմաներն ընտրվել են առանց հաշվի առնելու առանձին մարզերում կամ համայնքներում առկա գյուղատնտեսական խնդիրներն ու զարգացման պահանջները: Բացի այդ, դասընթացների մասնակիցների քանակի վերաբերյալ փաստաթղթերում առկա տվյալների և լուսանկարներում առկա տվյալների միջև առկա է անհամապատասխանություն:

Տեսահոլովակների մասին

Հիմնադրամը տեսահոլովակները պատրաստել և ներբեռնել է համացանց կազմակերպված դասընթացների ավարտից հետո

Տեսահոլովակները դիտման համար հասանելի են եղել միայն համացանցում՝ հիմնադրամի Youtube-յան և ֆեյսբուքյան էջերում (էջն ունի 250 հետևորդ):

Տեսահոլովակները հիմնականում ուսուցողական բնույթ չեն կրում, հասանելի չեն շահառուներին, գյուղատնտեսական առանձին խնդիրների վերաբերյալ տրամադրում են ընդհանրական և ոչ նեղ մասնագիտական տեղեկություններ: 2018թ. հունվարի 15-ի դրությամբ տեսահոլովակներն ունեցել են միջինում ընդամենը 82 դիտում:

Տեսահոլովակները շահառուներին ներկայացնելու կամ վերջիններիս դրանց մասին իրազեկելու այլ միջոցառումներ հիմնադրամի կողմից չեն իրականացվել:

Դասընթացների ժամանակ տեսանյութերը շահառուներին ցուցադրելու և վերջիններիս հետ քննարկելու հնարավորություն չի եղել, քանի որ դրանք չեն պատրաստվել դասընթացներից առաջ:

Հիմնադրամը հուլիս, օգոստոս և սեպտեմբեր ամիսների համար նախատեսված 10 տեսահոլովակը պատրաստել և ներբեռնել է համացանց Հիմնադրամի կողմից նույն ամիսներին կազմակերպված դասընթացների ավարտից հետո միայն:

Մնացած 10 տեսահոլովակը Հիմնադրամի կողմից ներբեռնվել է համացանց հոկտեմբեր, նոյեմբեր, դեկտեմբեր ամիսներին կազմակերպված դասընթացների ավարտից հետո միայն:

Վարկերի հավաստագրերի դասընթացների մասին

Հիմնադրամը դասընթացները կազմակերպել է առանց սահմանված պահանջները պահպանելու:

Նախարարության և Հիմնադրամի միջև կնքված թիվ ԳՀՀ-180 համաձայնագրով սահմանվել էր նախքան վարկերի հավաստագրման դասընթացները սկսելը Հիմնադրամի կողմից մասնակիցների ընտրության փուլի անցկացում և դրա հիման վրա ուսումնական պայմանագրերի կնքում: Սակայն, Հիմնադրամը դասընթացները կազմակերպել է առանց նշված պահանջները պահպանելու:

Վարկերի հավաստագրման դասընթացների մասնակիցների թիվը գրեթե բոլոր մարզերում, ըստ նախատեսված գրանցման թերթիկների, չի համապատասխանում դասընթացների հաշվետվություններին կցված լուսանկարներում առկա մասնակիցների թվին:

Բազմաթիվ են դեպքերը, երբ վարկերի հավաստագրման եռօրյա դասընթացների միևնույն մասնակցի ստորագրությունը յուրաքանչյուր առանձին օրվա գրանցման թերթիկում տարբերվում է մյուսներից:

Մարզային խորհրդատուների մասին

Հիմնադրամի մարզային կառույցների կողմից իրականացված դասընթացներին առնչվող փաստաթղթերը վկայում են, որ մարզային

կառույցների բազմաթիվ խորհրդատուներ դասընթացների մասով (ստանձնած պարտականություններ) որևէ գործունեություն չեն իրականացրել:

Սյունիքի մարզային կառույցում գրանցված 10 խորհրդատուից 5-ը, Գեղարքունիքի մարզային կառույցում գրանցված 10 խորհրդատուից 7-ը, Արարատի մարզային կառույցում գրանցված 8 խորհրդատուից 5-ը, Լոռու մարզային կառույցում գրանցված 10 խորհրդատուից 9-ը, Շիրակի մարզային կառույցում գրանցված 9 խորհրդատուից 5-ը Հիմնադրամի գործունեության առաջին եռամսյակում երբևէ ծրագրային կամ խմբային որևէ դասընթացի ժամանակ դասախոսությամբ հանդես չեն եկել:

Մարզային կառույցների ղեկավարներին չեն ներկայացվել նաև նրանց կողմից կատարված այլ աշխատանքների վերաբերյալ հաշվետվություններ: Հիմնադրամի կողմից մինչև 31.12.2017թ. որևէ անհատական խորհրդատվական ծառայություն գյուղացու համար չի իրականացվել (ոչ վճարովի, ոչ էլ՝ անվճար եղանակով):

Գործունեության առաջին եռամսյակում Հիմնադրամի աշխատակիցների շուրջ 35%-ը որևէ գործունեություն չի իրականացրել, իսկ շուրջ 30%-ի գործունեության բնույթը անորոշ է և հստակ չէ:

Հիմնադրամի կողմից մատուցված և մատուցվող ծառայությունների վերջնական արդյունքային ցուցանիշների ապահովման գործում կենտրոնական գրասենյակի աշխատակիցների մասնակցությունն անորոշ է:

Աշխատակազմ և վարձատրություն

Լուծարված բոլոր կենտրոնների ֆինանսավորումը 2017թ. երկրորդ կիսամյակի համար նախատեսված է եղել 212.6 մլն. դրամ, մինչդեռ Հիմնադրամի ֆինանսավորումը նույն ժամանակահատվածի համար կազմել է 272.2 մլն. դրամ (այն դեպքում, երբ ծառայությունների քանակն ու շրջանակը էապես կրճատվել էր):

Պլանավորվել էր ունենալ մոտ 30 մլն. դրամի բյուջեի խնայողություն

Ընդ որում, էապես կրճատվել էր նաև Հիմնադրամի մարզային կառույցների աշխատակիցների թիվը (227-ից դարձել է 139):

Լուծարված հանրապետական կենտրոնի և նախկին ԾԻԳ-ի կենտրոնական գրասենյակի գումարային աշխատավարձի ամսական ֆոնդի հետ համեմատ, Հիմնադրամի կենտրոնական գրասենյակի նույն ցուցանիշը 4,5 մլն. դրամով ավելացել է, թեև աշխատակիցների քանակը 69-ից կրճատվել և դարձել է 52:

Հիմնադրամի, լուծարված ԳԱՀԿ և ԳԱՄԿ ՓԲԸ-ների և ԾԻԳ-ի վարձատրության ֆոնդի համեմատական						
2017թ.	ԳԱՀԿ	ԳԱՄԿ	ԾԻԳ (լուծարված)		Հիմնադրամ (հոգաբարձուների խորհրդի կողմից հաստատված)	
			Կենտր.	Մարզ.	Կենտր.	Մարզ.
Աշխատողների թիվ	29	211	40	16	52	139
Աշխատավարձի ամսական ֆոնդ (հազ. դրամ)	3,795.0	23,750.6	11,526.2	3,345.3	21,045.0	21,118.0
Միջին ամսական աշխատավարձ (հազ. դրամ)	130.9	112.6	288.2	209.1	404.7	151,9

Ըստ Հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի կողմից հաստատված հաստիքացուցակի՝ հիմնադրամի կենտրոնական գրասենյակի 52 աշխատակցի աշխատավարձի ամսական ֆոնդը կազմում է 21,045.0 հազ. դրամ, իսկ մեկ աշխատողի միջին ամսական աշխատավարձը՝ 404.7 հազ.դրամ:

Հիմնադրամի մարզային կառույցների աշխատողների թվաքանակը ԳԱՄԿ-երի աշխատակիցների թվաքանակից պակասել է շուրջ 51%-ով, իսկ աշխատավարձի ֆոնդը ընդամենը 12%-ով:

Արդյունքում, Հիմնադրամի մարզային կառույցների միջին ամսական աշխատավարձը մոտավորապես 34%-ով բարձր է ԳԱՄԿ-երի աշխատակիցների միջին ամսական աշխատավարձից:

Հիմնադրամի կենտրոնական գրասենյակի աշխատակիցների միջին ամսական աշխատավարձը համապատասխանաբար 210% ավելի է ԳԱՀԿ-ի և 40% ավելի ԾԻԳ-ի նույն ցուցանիշներից:

Հիմնադրամի գործադիր տնօրենը 2017թ.-ի դեկտեմբերի 26-ի թիվ 52 որոշմամբ պարգևատրել է թվով 152 աշխատակիցների, այդ թվում՝ գործադիր տնօրենին (ինքն իրեն՝ 1,500.0 հազ. դրամ):

Պարգևատրման ընդհանուր գումարը կազմել է 32,237.6 հազ. դրամ: Պարգևատրված աշխատակիցներից 27-ն ընդունվել էր աշխատանքի 2017թ.-ի նոյեմբերի 8-ին և 13-ին, իսկ նրանց վճարված պարգևատրման գումարը կազմել է 9,628.0 հազ. դրամ: Հոկտեմբեր ամսին աշխատանքի ընդունված թվով 8 աշխատակից պարգևատրվել է 1,400.0 հազ. դրամ:

Այս ամենը չի վկայում, որ տարբեր կառույցներ լուծարելու և Հիմնադրամ ստեղծելու մասին Կառավարության որոշումներով նախատեսված ծախսերի օպտիմալացումն իրականացվել է: Ի դեպ, ըստ Կառավարության հիմնավորման, լուծարված ՓԲԸ-ների խորհրդատուների քանակի կրճատման հաշվին պլանավորվել էր ունենալ մոտ 30 մլն. դրամի բյուջեի խնայողություն:

Հիմնադրամի կողմից վարձակալած տարածքի մասին

25.10.2017թ.-ին հիմնադրամի և «Միկշին» ՍՊԸ-ի միջև կնքվել է վարձակալության պայմանագիր, որով Հիմնադրամը 15.10.2017թ.-ից մինչև 15.10.2022թ.-ն ընկած ժամանակահատվածի համար, ամսական 2,475.0 հազ. դրամով (տարեկան 29.700 հազ. դրամ) վարձակալել է 573.32 քմ մակերեսով տարածք (18 աշխատասենյակ)՝ Ադոնց 6/1 54 հասցեում, որի համար միայն 2017թ. վճարվել է 6,307.0 հազ. դրամ:

29.700 հազ. դրամ 573.32 քմ մակերեսով տարածքի վարձակալության համար

Մինչդեռ, Գյուղատնտեսության նախարարությանը պատկանող ք. Երևան, Մամիկոնյանց 39Ա հասցեում գտնվող շենքի 6-րդ և 7-րդ հարկերը (ընդհանուր մակերեսը՝ 640 քմ, աշխատասենյակների քանակը՝ շուրջ 24), որոնք նախկինում

ոչ լրիվ ծանրաբեռնվածությամբ զբաղեցնում էր ԳԱՀԿ-ն, մինչ այժմ զբաղեցված չէ (այդ տարածքը ԳԱՀԿ-ին տրամադրվել էր անհատույց):

Վարձակալության հետ կապված տարեկան ֆինանսական ֆիսկալ բեռի մասին				
	2017թ. դրությամբ աշխատողների փաստացի թիվ	Զբաղեցրած տարածք (ք.մ.)	Աշխատասենյակների քանակ	Ֆինանսական ֆիսկալ բեռ (հազ.դրամ)
ԳԱՀԿ	29	640	24	Անհատույց
ՀԻՄՆ ԱԴՐԱՄ	32	537.2	18	29,700,000

Տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների մասին

47 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա անգործության է մատնվել:

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության և ԳՀՀ-ի միջև սեպտեմբերի 26-ին կնքված N ԳՀՀ-184 գույքի անհատույց օգտագործման պայմանագրով հիմնադրամին փոխանցված գույքը (այդ թվում՝ 30 միավոր ավտոմեքենա և 47 միավոր խոշոր գյուղատնտեսական տեխնիկա) սեպտեմբերի 27-ի ԳՀՀ N10 հրամանով ամրացվել էր հիմնադրամի մարզային կառույցներին:

Վերոնշյալ գյուղատնտեսական տեխնիկայի օգտագործման ընթացակարգերը սահմանված չեն եղել: Յուրաքանչյուր մարզային կառույցի կողմից շահագործվում է ընդամենը մեկ ավտոմեքենա:

Արդյունքում, 47 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա անգործության է մատնվել:

Հատկանշական է, որ այդքան մեքենասարքավորման առկայության պարագայում, 2017թ.-ի բյուջետային հայտով և բյուջեի նախահաշվով «Այլ

մեքենաների և սարքավորումների» ձեռք բերման համար նախատեսվել էր 14,960.0 հազ. դրամ գումար:

Հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի դեկտեմբերի 4-ի որոշումով վերոնշյալ գումարի հոդվածը փոխարինվել է վարչական սարքավորումների ձեռք բերման հոդվածով, այն պարագայում, երբ լուծարված կառույցներից հիմնադրամին փոխանցվել է օգտագործման պիտանի բազմաթիվ նմանատիպ գույք:

2017թ.-ի բյուջեի նախահաշվով տրանսպորտային նյութեր ձեռք բերելու համար նախատեսված 11.404.800 դրամից հոկտեմբերի 31-ի դրությամբ ծախսվել է 10. 612.800 դրամ՝ 31.680 լիտր բենզինի ձեռք բերման համար: 2017թ. վերջի դրությամբ հիմնադրամի բենզինի ծախսը կազմել է շուրջ 10.000 լիտր (3.350.000 դրամ) կամ գնված բենզինի շուրջ 32%-ը:

Հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի նոյեմբերի 8-ի N 11-Լ որոշմամբ «Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության երկրորդ ծրագրի»՝ հիմնադրամին փոխանցված ֆինանսավորման միջոցների հաշվին նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսների բյուջեի նախահաշվում «Տրանսպորտային նյութեր» հոդվածով նախատեսվել է հատկացնել ևս 4.276.800 դրամ, որն այդպես էլ չի ծախսվել:

Տրանսպորտային նյութերի ձեռք բերման համար բյուջետային հայտով նախատեսված գումարը, փաստացի գնված բենզինի քանակությունը և 2017 թվականի նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսների բյուջեի նախահաշվում «Տրանսպորտային նյութեր» հոդվածով այլ աղբյուրից ֆինանսավորմամբ նախատեսված գումարը հիմնավոր չեն:

Այսպիսով, Հիմնադրամի գործունեության արդյունավետության բարձրացման հարցում արձանագրվել են հետևյալ ռիսկերը.

- Հիմնադրամի առջև դրված չեն հստակ և կոնկրետ խնդիրներ և ակնկալվող արդյունքներ

- Առկա է Գյուղատնտեսության նախարարության և Հիմնադրամի փոխգործակցության ոչ բարձր մակարդակ, ոլորտում իրականացվող տարբեր ծրագրերի կրկնողություններ, կողմերի ֆունկցիոնալ ոչ հստակ դերեր և պատասխանատվության անորոշ շրջանակ

- Առկա է Հիմնադրամի ծախսերի, հաստիքացուցակի և օգտագործվող ռեսուրսների խնայողության, օգտակարության և արդյունավետության ոչ բարձր մակարդակ(Հիմնադրամի ղեկավարության նման բարձր աշխատավարձերը չեն համապատասխանում հանրային ոլորտում գործող պաշտոնյաների աշխատավարձերի մակարդակին):

Ծանոթություն՝ Վերահսկողության ընթացքում հայտնաբերված փաստերը պարունակող արձանագրությունները «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված կարգով ներկայացվել են վերահսկվող օբյեկտի ղեկավարությանը, որը ներկայացրել է պարզաբանումներ (հավելված 3):

Արձանագրված փաստերի վերաբերյալ ներկայացված որոշ պարզաբանումներ ըստ էության իրենցից ենթադրում էին նաև առարկություններ: Նշվածներից 3-ը ընդունվել են և կատարվել են համապատասխան խմբագրումներ ընթացիկ հաշվետվությունում, իսկ մյուսները չեն ընդունվել:

Մասնավորապես ընդունվել են հետևյալ պարզաբանումները (առարկությունները)

1. *«Հայաստանի հանրապետությունում 2007-2015 թվականների տավարաբուծության զարգացման ծրագրի» շրջանակներում արձանագրված խախտումների 4-րդ կետը վերաշարադրվել է:*

2. *Ընթացիկ հաշվետվությունից հանվել է Հիմնադրամի կողմից իրականացված վարկերի տրամադրմանը վերաբերող դասընթացների մասով միջտադիտարկման մեխանիզմներ չսահմանելու վերաբերյալ դրույթը:*
3. *Պարզաբանումներից ելնելով կատարվել է որոշ ժամանակագրական ճշգրտումներ:*

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1

1.1. Գնման գործընթացները կազմակերպելիս չեն իրականացվել համապատասխան շուկայական գների ուսումնասիրություններ, որոնց հիման վրա չեն կազմվել համապատասխան նախահաշիվներ:

1.2. ՀՀ հողօգտագործողներին գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռք բերելու նպատակով պետական աջակցության ծրագիրը կրում է սոցիալական բնույթ և «Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվող ուսումնասիրությունները հաշվի չեն առնվում: Ծրագրի արդյունավետությունն այս տեսանկյունից կապված է «Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի գիտականորեն հիմնավորված երաշխավորագրերում արտացոլված պարարտանյութերի պահանջարկի բավարարման ցուցանիշների, կամ դրանց համամասնությունների պահպանման հետ, հակառակ դեպքում՝ միայն ազոտականով, կամ վերջինիս գերակշռմամբ, բույսերն ավելի շուտ են հիվանդանում, դժվարությամբ են տանում երաշտը, նվազում է ցրտադիմացկունությունը, պտուղների պահպանման ժամկետները:

1.3. Նախարարության կողմից չի իրականացվել համապատասխան մոնիթորինգ, ինչպես նաև չեն կիրառվել հսկողական մեխանիզմներ ՀՀ հողօգտագործողներին գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռքբերման նպատակով պետական աջակցության ծրագիրը լիարժեք իրականացնելու և նպատակային արդյունքին հասնելու համար:

1.4. «Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի ագրոնոմները տարածաշրջաններում համապատասխան խորհրդատվական և վերահսկողական գործառույթը չեն իրականացնում:

1.5. 2016թ.-ի պարարտանյութերի մատակարարումը և վաճառքն իրականացվել է ողջ տարվա ընթացքում, սակայն սուբսիդավորման և տեղափոխման պայմանագրերի ամբողջ գումարները մատակարարներին տրամադրվել են միանվագ առաջին եռամսյակում, այլ ոչ թե փաստացի մատակարարումն իրականացվելուց հետո:

1.6. Պարարտանյութերի ներկրված և չվաճառված մնացորդների արժեքի չափով (ներառյալ տեղափոխման ծախսերը) գումարը գյուղատնտեսության նախարարի 15.02.2017թ.-ի N 40-Ա հրամանի հիման վրա չի վերադարձվել ՀՀ պետական բյուջե՝ հակասելով ՀՀ կառավարության 29.01.2016թ.-ի 73-Ն որոշմամբ ավելի շուտ հաստատված ծրագրի պահանջին:

1.7. ՀՀ հողօգտագործողներին գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռքբերման նպատակով պետական աջակցության ծրագրի շրջանակներում մատակարարների կողմից չեն պահպանվել ՀՀ Կառավարության 2016թ. N 73-Ն որոշմամբ սահմանված մատակարարման պայմանները, ինչի արդյունքում ձևավորվել են 165,255,274 ՀՀ դրամի պարտավորություններ:

1.8. 2016-2017թթ.-ին պարարտանյութերի սուբսիդավորման պայմանագրերի գները համեմատելիս ստացվում է, որ 2017թ.-ին ազոտական և կալիումական պարարտանյութերը ձեռք են բերվել ավելի ցածր գներով:

1.9. Գյուղատնտեսության նախարարության կողմից, տավարաբուծության զարգացման ծրագրի պատշաճ իրականացման համար, չեն կիրառվել համապատասխան հսկողական և վերահսկողական մեխանիզմներ:

1.10. Տավարաբուծության զարգացման ծրագրի անարդյունավետության հետևանքով չեն ստացվել ծրագրով ակնկալվող արդյունքները:

1.11. 2015-2016թթ. ներկրված 806,296.8 դրամ արժողությամբ 695 երինջների դիմաց տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից 2016-2017թթ. վճարման համապատասխան փուլերում նախատեսված 142,882 հազ. դրամի փոխարեն 02.10.2017թ.-ի դրությամբ հավաքագրվել է ընդամենը 24,334.5 հազ. դրամ, իսկ ժամկետանց պարտավորություններ ունեցող շահառուներից 23-ի մոտ ծրագրով ձեռքբերված 646 գլուխ երինջից առկա է 375-ը:

1.12. Տավարաբուծության զարգացման ծրագրով 2015-2016թթ. ժամկետանց պարտավորություններ ունեցող 23 շահառուներից 9-ի մոտ ծրագրով ստացած 122 գլուխ երինջից ոչ մի գլուխ առկա չէ:

1.13. ՀՀ-ում 2016թ. գարնանացան գարու, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագրի շրջանակներում 2016թ.-ի կառավարության N74-Ն որոշման մեջ հաշվի չի առնվել այն փաստը, որ ՊՈԱԿ-ը սեփականության հիմունքներով պահեստային տարածք չունի և սերմացուները պահել է այլ պահեստներում, որի համար համապատասխան փաստաթղթավորում չի վարել,

1.14. 2016թ.-ին սերմացուի բաշխումը իրականացվել է կառավարության որոշման պահանջի խախտումով , որի արդյունքում գոյացել է 26,237.7 հազ. դրամի պարտք:

1.15. Գարնանացան գարու, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագրով նախատեսված՝ սերմացուի պահանջարկի սխալ պլանավորման արդյունքում 01.12.2017թ.-ի դրությամբ մնացորդը կազմել է 889.3 տոննա սերմացու՝ 346,216.9 հազ. դրամ արժեքով, կամ ձեռք բերված սերմացուների արժեքի 59%-ը:

1.16. ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը չի սահմանել ծրագրային այնպիսի չափորոշիչներ, ինչպիսիք են՝ շահառուների ներգրավվածությունը գյուղատնտեսության ոլորտում, գյուղատնտեսական տեխնիկայի շահագործման նպատակայնությունը, միավոր գյուղտեխնիկայի մասով սուբսիդավորման առավելագույն գումարի չափը, գերատեսչական, հսկողական և արդյունավետության գնահատումը:

1.17. Գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության լիզինգի պետական աջակցության ծրագրի խոշոր շահառու հանդիսացող «Ֆիառ Գրուպ» ընկերությունը 2017թ.-ի օգոստոսից մինչև դեկտեմբեր ամիսները ծառայություններ չի մատուցել, իսկ նախատեսված մեքենատրակտորային կայանի ստեղծման, վերջինիս տեղակայման վերաբերյալ փաստեր չեն ներկայացվել, ինչը ցույց է տալիս, որ ԳՆ հսկողական մեխանիզմները չեն գործում:

1.18. Գյուղատնտեսական տեխնիկայի օտարումից ստացված ամբողջ գումարը հանդիսանում է գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի սեփականությունը և կարող է տնօրինվել իր կանոնադրության նպատակներին համապատասխան, որը հակասում է պիլոտային ծրագրի՝ վերադարձվող գումարով ՀՀ-ում գյուղտեխնիկայի այլ կայանների կազմակերպման նպատակին: Կառավարության որոշման մեջ նշված չէ ծրագրի շահառուի կողմից մինչև 226,000.0 հազ. դրամի չափով վճարվելիք հավելավճարի մասին:

1.19. Բացակայում են ՀՀ ԳՆ համապատասխան ստորաբաժանման կողմից իրականացված մոնիթորինգի արդյունքները՝ կապված նմանատիպ հզոր տրակտորների և գութանների ձեռքբերման անհրաժեշտության վերաբերյալ:

1.20. Կազմակերպությունը պարտավորվել է իր կողմից իրականացնել 70,000.0 հազ. դրամի գյուղտեխնիկայի ներդրում (Կառավարության կողմից ներդրվող գումարի 10 % չափով), հետևաբար, ամբողջական կայանի ստեղծման համար ներդրումների չափը կկազմի 770,000.0 հազ. դրամից ավել: Այն դեպքում, երբ Գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության լիզինգի պետական աջակցության ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է նմանատիպ կայան ստեղծել մի քանի անգամ ավելի քիչ գումարով:

1.21. Բացակայում են ԳՆ-ի կողմից տեխնիկայի նպատակային շահագործման մասով հսկողական մեխանիզմները:

1.22. «Բույսերի պաշտպանության միջոցառումներ» ծրագրով գոյություն ունեն անտառների տերևակերների դեմ պայքարի տարբեր թունաքիմիկատներ՝ ազդող նյութերի պարունակության և համակցության տարբերություններով, սակայն որպես ազդող նյութ նշվել է միայն 250գ/լ ցիպերմետրինը:

1.23. «Բույսերի պաշտպանության միջոցառումներ» ծրագրով մրցույթի մեկ այլ մասնակցի կողմից առաջարկված 400գ/լ ցիպերմետրին ազդող նյութով թունաքիմիկատի ձեռքբերման դեպքում հնարավոր կլիներ տնտեսել 2.9 մլն ՀՀ դրամ, իսկ ազդող նյութի առավել բարձր խտության հաշվին բարձրացնել միջոցառումների արդյունավետությունը:

1.24. Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում ծրագրի շրջանակներում պատվաստանյութերի ներմուծումը ազատված է ԱԱՀ-ից, սակայն 2016թ.-ին ձեռքբերման համար նախատեսվել և վճարվել է 42,079 հազ. դրամի ԱԱՀ: ԳՆ-ը այս խնդրին անդրադարձել է միայն 2017թ.-ի հոկտեմբեր ամսին, առաջարկելով նշված գումարը՝ ճանաչելով որպես գերավճար, վերադարձնել պետական բյուջե (գանձապետական հաշվին):

1.25. 21.06.2014թ.-ին ընդունվել է «Անասնաբուժության մասին» ՀՀ օրենքը, համաձայն որի (հոդվածներ 7, 20) լիազոր մարմնին տրված է գյուղատնտեսական կենդանիների համարակալման և հաշվառման, կենդանիների վերաբերյալ էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգի մշակման և տեղեկատվական շտեմարանի վարման լիազորություն, ինչը, սակայն, չի իրականացվում ԳՆ-ի կողմից:

1.26. Անասնահամաճարակային հետազոտությունների արդյունքում ստացված հիվանդությունների վերաբերյալ փաստաթղթավորումը և հիվանդությունների հայտնաբերումը չի արտացոլում առկա իրավիճակը, հետևաբար նաև անհրաժեշտ պատվաստանյութերի ձեռքբերման իրական պահանջարկը, քանի որ բացակայում են կենդանիների հաշվառման, համարակալման համակարգերը և կենդանիների տեղաշարժման ներդրված գործող մեխանիզմները:

1.27. Պատվաստանյութի ազդեցության ստուգման շճաբանական հետազոտություններ չեն իրականացվում: Արդյունքում, անասնաբուժական պետական վերահսկողությունը իրականացվում է թերի և առանց որևէ գիտական կամ ռիսկայնության հաշվարկի հիմքերի:

1.28. Ծրագրով չեն նախատեսվել անվճար անասնաբուժասանիտարական ծառայության մատուցման համար անհրաժեշտ ֆիզլուծույթ, ասեղներ և անհրաժեշտ այլ պարագաներ, որոնց համար փաստացի վճարում են շահառուները:

1.29. ՀՀ «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի շրջանակներում անասնաբույժի և «Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի միջև անասնաբուժական ծառայությունների վճարովի մատուցման վերաբերյալ կնքված պայմանագրով նախատեսվում է կազմել հանձնման-ընդունման արձանագրություն, որը ՊՈԱԿ-ի տնօրենի կողմից հաստատելու դեպքում կատարում են վճարումներ: Հանձնման ընդունման արձանագրություններում բացակայում է պատվիրատուի կնիքը, անուն ազգանունը, իսկ որոշ դեպքերում նաև ստորագրությունը:

1.30. ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ը փաստացի չի իրականացնում կանոնադրությամբ իրեն վերապահված որոշ կարևոր գործառույթներ:

1.31. ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ը 18.12.2017թ.-ի դրությամբ ավելացված արժեքի հարկի գծով ունի 411,039 հազ. ՀՀ դրամի չկատարված պարտավորություն:

1.32. Գյուղական խորհրդատվական ծառայությունների մատուցման համար Հիմնադրամի համար 2 պայմանագրերով նախատեսված 272,209,800 դրամ գումարը շուրջ 28%-ով ավելի է լուծարված կառույցների ֆինանսավորումից (212.613.300 դրամ), այն պարագայում, երբ մատուցվող ծառայությունները քանակապես զգալիորեն կրճատվել են:

1.33. Պետական բյուջեից ստացած միջոցները Հիմնադրամը հիմնականում ծառայեցրել է կենտրոնական գրասենյակի աշխատակիցների համար բարձր աշխատավարձ սահմանելուն:

1.34. Հիմնադրամի կենտրոնական գրասենյակի աշխատակիցների միջին ամսական աշխատավարձը համապատասխանաբար 210% ավելի է ԳԱՀԿ-ից և 40% ավելի ԾԻԳ-ի նույն ցուցանիշից:

1.35. 2017թ. հուլիս-սեպտեմբեր ամիսներին Հիմնադրամի հիմնական գործունեությունն իրականացնող 86 մարզային խորհրդատուներից 30-ը իրենց աշխատանքային պայմանագրերով սահմանված որևէ գործունեություն չեն իրականացրել, սակայն ստացել են աշխատավարձ:

1.36. Շահառուների համար կազմակերպվող դասընթացները ընդհանուր առմամբ կրել են ոչ կանոնակարգված բնույթ, իսկ դրանց կազմակերպման արդյունքում շահառուների ստացած գիտելիքների և վերջնարդյունքի գնահատման չափորոշիչները բացակայում են:

1.37. Դասընթացների թեմաներն ընտրվել են առանց հաշվի առնելու առանձին մարզերում կամ համայնքներում առկա գյուղատնտեսական խնդիրներն ու զարգացման պահանջները: Դասընթացների մասնակիցների քանակի վերաբերյալ փաստաթղթերում առկա տվյալների և լուսանկարներում առկա տվյալների միջև առկա է անհամապատասխանություն:

1.38. 2017թ. համար նախատեսված 20 ուսուցողական տեսանյութերը բովանդակային առումով նպատակային չեն, տարածվել են միայն համացանցի միջոցով, և 2018թ. հունվարի 15-ի դրությամբ ունեցել են միջինում ընդամենը 82 դիտում:

1.39. Բացակայում են իրականացվող ծրագրերի արդյունավետության ու արդյունքների գնահատման և մշտադիտարկման մեխանիզմները:

1.40. Գյուղատնտեսության նախարարությանը պատկանող շենքում 640 ք.մ. ազատ տարածքի առկայության պարագայում հիմնադրամը 5 տարի ժամկետով, ամսական 2.475.000 դրամ գումարով վարձակալել է 573.32քմ մակերեսով տարածք: 2017թ. տարածքի վարձակալության համար վճարվել է 6,307.0 հազ. դրամ, իսկ 2018թ. համար ծախսը կկազմի 29.7 մլն. դրամ:

1.41. Սխալ պլանավորման արդյունքում 2017թ. հիմնադրամի կողմից ծախսվել է ձեռքբերված բենզինի ընդամենը 30%-ը:

1.42. Լուծարված կառույցներից փոխանցված մեծաթիվ վարչական սարքավորումների և գույքի առկայության պարագայում հիմնադրամը ձեռք է բերել բազմաթիվ նմանատիպ իրեր:

1.43. Հիմնադրամին փոխանցված գյուղատնտեսական տեխնիկայի օգտագործման ընթացակարգերը սահմանված չեն եղել: Արդյունքում, 47 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա անգործության է մատնված:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- ՀՀ հողօգտագործողներին գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռքբերման նպատակով պետական աջակցության ծրագրի արդյունավետության բարձրացման նպատակով առաջարկում ենք հաշվի առնել ՀՀ հողերի ագրոքիմիական հետազոտության և բերրիության բարձրացման միջոցառումներ ծրագրի շրջանակներում ստացված գյուղական համայնքների պարարտանյութերի պահանջարկի բավարարման ցուցանիշները, և դրանց համամասնությունների պահպանման կարևորությունը:
- ՈՒժեղացնել հսկողությունը ՀՀ հողօգտագործողներին գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռք բերման նպատակով պետական աջակցության ծրագրի նպատակային և արդյունավետ կատարման ուղղությամբ:
- «Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի ագրոնոմներին ընդգրկել տարածաշրջաններում պարարտանյութերի պահանջարկի բավարարման ցուցանիշների, դրանց համամասնությունների պահպանման կարևորության վերաբերյալ համապատասխան խորհրդատվական և վերահսկողական աշխատանքների մեջ:
- Խորհրդատվական ծառայությունները հասանելի դարձնել ավելի շատ գյուղատնտեսական տնտեսություններին և ֆերմերներին:
- Մշակել համապատասխան մեխանիզմներ պարարտանյութերի ձեռքբերման ճշգրիտ պլանավորման համար:
- Տավարաբուծության զարգացման ծրագրի շրջանակներում ուժեղացնել վերահսկողությունը, իրականացնել այցելություններ, մոնիթորինգ,
- Խստացնել ուշադրությունը տավարաբուծության զարգացման ծրագրի շրջանակներում շահառուների հետ կնքված պայմանագրերի կետերում նշված կենդանիների խնամքի, սննդակարգի, հաշվառման, հաշվետվությունների ներկայացման պահանջների կատարման վրա:
- Տավարաբուծության զարգացման ծրագրի շրջանակներում միակողմանի լուծել պայմանագրերն այն շահառուների հետ, որոնք խախտել են վճարման ժամկետները:
- Տավարաբուծության զարգացման ծրագրի շրջանակներում միակողմանի լուծել պայմանագրերը խնդրահարույց այն շահառուների հետ, որոնք այլևս

երինջներ չունեն, և ամբողջ պարտավորությունների մասով հայց ներկայացնել դատարան:

- Գարնանացան գարու, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագրի շրջանակներում ձեռնարկել միջոցներ ՀՀ մարզերի կողմից նախնական ներկայացված հայտերի պահանջարկի իրատեսական լինելու ուղղությամբ, որպեսզի տարեվերջում զերծ մնան մեծ քանակությամբ չիրացված մնացորդից:
- Ավելի սերտ համագործակցել ՀՀ-ում գործող պետական ինչպես նաև մասնավոր տնտեսավարողների, սերմարտադրողների և սերմնաբուծական միությունների հետ և օգտագործել նրանց արտադրական ներուժը պետական ծրագրերի իրականացման մեջ, որն էլ տնտեսապես և ֆինանսապես ավելի արդյունավետ և մատչելի կլինի:
- Հստակեցնել գյուղատնտեսական տեխնիկայի շահագործման նպատակայնությունը, սահմանել գերատեսչական, հսկողական և արդյունավետության գնահատման չափանիշները, ինչպես նաև ձեռք բերվելիք միավոր գյուղտեխնիկայի սուբսիդավորման առավելագույն գումարի չափը:
- Հստակեցնել շահառուի կողմից վճարվելիք հավելյալ գումարի չափը, վճարման ժամանակացույցը և ամրագրել իրավական ակտով:
- Գյուղատնտեսական տեխնիկայի օտարումից ստացված ամբողջ գումարը հետ վերադարձնել ՀՀ պետական բյուջե, և այնուհետև, նոր սուբսիդիայի պայմանագրի հիման վրա վերջինս ուղղել պիլոտային ծրագրով նախատեսված ՀՀ-ում գյուղտեխնիկայի այլ կայանների կազմակերպման նպատակին:
- Իրականացնել մոնիթորինգ ձեռքբերված հզոր տրակտորների շահագործման վերաբերյալ:
- ԳՆ-ի կողմից տեխնիկայի նպատակային շահագործման մասով ներդնել և կիրառել հսկողական մեխանիզմներ:
- Աշխատանքներ տանել գյուղատնտեսական կենդանիների համարակալման և հաշվառման, կենդանիների վերաբերյալ էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգի մշակման և տեղեկատվական շտեմարանի վարման ուղղությամբ
- Իրականացնել պատվաստանյութի ազդեցության ստուգման շճաբանական հետազոտություններ
- ՀՀ «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի շրջանակներում խստացնել վերահսկողությունը փաստաթղթերի կազմման պահանջների նկատմամբ:
- Վերացնել «Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվող փաստացի և կանոնադրությամբ վերապահված գործառույթների միջև առկա հակասությունները:

- Նպաստել հիմնադրամի մարզային կառույցների հեղինակության բարձրացմանը, որպեսզի դասընթացներից կամ խորհրդատվություններից գյուղատնտեսները օգտվեն նպատակային և կարողանան ստացած տեղեկությունը, գիտելիքը ծառայեցնել սեփական գյուղացիական տնտեսության բարելավմանը:
- Տեսահոլովակների թեմաների ընտրությունը կատարել հիմնվելով առկա գյուղատնտեսական խնդիրների կամ զարգացման տեղական առանձնահատկությունների և մարտահրավերների հիման վրա:
- Տեսանյութերը նկարահանել այնպիսի ժամանակացույցով, որ հնարավոր լինի ցուցադրել և քննարկել նաև կազմակերպվող դասընթացների ընթացքում, դրանց տարածման համար համագործակցել հեռուստաընկերությունների հետ, որպես գյուղատնտեսներին ավելի հասանելի զանգվածային տեղեկատվական միջոց:
- Բյուջետային պլանավորումն ու գնումների պլանավորումն իրականացնել ավելի հիմնավորված և հաշվարկված՝ բավականին մեծ չծախսված մնացորդից և ավելցուկային գնումներից խուսափելու համար:
- Ավելորդ ծախսերից խուսափելու համար որպես հիմնադրամի կենտրոնական գրասենյակի գործունեության տարածք օգտագործել Գյուղատնտեսության նախարարությունում առկա չզբաղեցված տարածքները:
- Սահմանել հիմնադրամին փոխանցված գյուղատնտեսական տեխնիկայի օգտագործման ընթացակարգեր:

Համաձայն «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի զ) կետի, մեկամսյա ժամկետում ՀՀ վերահսկիչ պալատին գրավոր տեղեկատվություն տրամադրել հայտնաբերված խախտումները վերացնելու նպատակով ձեռնարկված միջոցառումների վերաբերյալ:

Հավելված 1

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ				
N	**Ստորաբաժանման անվանում**	**Գործառույթներ**	**Հաստիք**	2015-**2017թթ. գործունեություն**
1	**ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն**	Մշակում է գյուղատնտեսության ոլորտի քաղաքականությունը:	129	
2	**Սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայություն, կենտրոնական ապարատ**	Սննդամթերքի անվտանգության և համապատասխանության գնահատման, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի բնագավառների պետական կարգավորում և վերահսկողություն, սահմանային հսկողություն:	340	
3	**ՀՀ ԳՆ սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության «Հանրապետական անասնաբուժասանիտարական և բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ**	Սննդամթերքի անվտանգության և համապատասխանության գնահատման, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի բնագավառներում լաբորատոր փորձաքննությունների և ախտորոշումների իրականացում:	180	

4	**ՀՀ ԳՆ սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության «Սննդամթերքի անվտանգության ոլորտի ռիսկերի գնահատման և վերլուծության գիտական կենտրոն» ՊՈԱԿ**	Սննդամթերքի անվտանգության և համապատասխանության գնահատում, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի բնագավառներում ռիկսերի վերլուծություն և գնահատում:	51	Իրականացրել է գիտական աշխատանքներ և համաճարակաբանական հետազոտություններ դաբաղ, բրուցելիոզ, մաշկաբորբ և աֆրիկյան ժանտախտ հիվանդությունների հայտանաբերման և ախտորոշման ուղղությամբ, անասնաբուժական վակցինաների, շիճուկների և ախտորոշիչների հետազոտություններ, մոլախոտերի դեմ պայքարի միջոցների փորձաքննություններ, վնասատուների դեմ պայքարի ինտեգրացված համակարգի մշակում, բույսերի հիվանդությունների գծով նոր սնկասպանների փորձարկումներ և բերքի մեջ պեստիցիդների մնացորդների քանակների ուսումնասիրություններ ու կենսաքիմիական հետազոտություններ: Ֆինանսավորվում է Գիտական պետական կոմիտեի կողմից: Տարեկան բյուջեն կազմում է 65,3 մլն դրամ:
5	**«Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն»ՊՈԱԿ**	Սննդամթերքի անվտանգության և համապատասխանության գնահատում, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի բնագավառներում ծառայությունների մատուցում և կենդանիների պատվաստումների իրականացում:	64	Դաշտային հետազոտությունների միջոցով իրականացրել է հանրապետության գյուղատնտեսական նշանակության հողատեսքերում բույսերի վնասակար օրգանիզմների հայտնաբերում, ինչպես նաև անասնաբուժական հաշվետվությունների ընդունում, ամփոփում, պատվաստանյութերի բաշխում մարզերին և ախտահանության աշխատանքների կազմակերպում: Տարեկան բյուջեն կազմում է 134,8 մլն դրամ:

6	**Գյուղատնտեսական տեխնիկայի պետական տեսչություն**	Իրականացնում է Գյուղատնտեսության նախարարությանը վերապահված գյուղատնտեսական տեխնիկայի շահագործման բնագավառի նկատմամբ վերահսկողական գործառույթներ և կիրառում է պատասխանատվության միջոցներ տրակտորների, գյուղատնտեսական մեքենաների և գործիքների շահագործման բնագավառում:	13	2017թ. ընթացքում կատարվել է 378 տեխնիկայի գրանցում, պետհամարանիշի հատկացում, 9 կցասայլի պետհամարանիշի հատկացում 672 տեխնիկայի գրանցում, վերագրանցում, հաշվառումից հանում 522 տրակտորիստ մեքենավարի վարման իրավունքի հատկացում, 16 տրակտորիստ մեքենավարի վարման իրավունքի կրկնօրինակի հատկացում 463 պետական մենաշնորհային բնույթի ծառայություններ 6 պետհամարանիշների կրկնակի հատկացում:
7	**Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամ**	Հիմնադրամի նպատակն է ՀՀ գյուղատնտեսության զարգացման խթանումը, գյուղատնտեսության ոլորտին առնչվող ծրագրերի մշակմանը մասնակցությունը, իրականացումը և համակարգումը, մասնագետների պատրաստման և վերապատրաստման ծրագրերի մշակումն ու իրականացումը և այլն:	191	Կազմակերպվել է խմբային դասընթացներ (լսարանային և գործնական), նկարահանվել է խորհրդատվական բնույթի 20 տեսանյութ:
8	**ՀՀ գյուղի և գյուղատնտեսության աջակցության հիմնադրամ**	Գյուղատնտեսության բնագավառի գիտական հետազոտությունների արդյունքների օգտագործմանն աջակցություն, առանձին գիտահետազոտական ծրագրերի իրականացում և դրանց արդյունքների ներդրմանն աջակցություն, գյուղատնտեսության բնագավառում ռազմավարական ծրագրերի մշակում:	6	Հիմնադրամի կողմից հունիս ամսից մինչև դեկտեմբեր ամիսը Երևան քաղաքում կազմակերպվում է գյուղատնտեսական մթերքների 3 տոնավաճառ: Չի ֆինանսավորվում պետական բյուջեից: Տարեկան բյուջեն կազմում է 30 մլն դրամ:

9	**Հայաստանի խաղողագործության և գինեգործության հիմնադրամ**	Հիմնադրամի հիմնական գործառույթներն են աջակցել գինու արտադրության ներուժ ունեցող՝ տեղական և միջազգային ճանաչում ունեցող խաղողի սորտերի ընտրության ու բազմացման գործընթացներին, մասնակցել այգետարածքների մշակման, խաղողահումքի որակի բարելավման ու խնամքի, ընդլայնմանն ուղղված ծրագրերի մշակմանը և իրականացմանը և այլն:	12	Հայաստանում խաղողի այգիների կադաստրի համակարգի ստեղծման աշխատանքներ, ՀՀ-ում խաղողագինեգործության ոլորտի ներդրումային ծրագրի մոդելի մշակում /ՀՀ Վայոց ձորի մարզի օրինակով /, Աշխարհագրական նշումով գինիների մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքի բարելավում, ՀՀ խաղողագործության և գինեգործության, ինչպես նաև գինու տուրիզմի արժեշղթայի զարգացմում, Մասնակցություն Միջազգային ցուցահանդեսներին և փառատոներին: Տարեկան բյուջեն կազմում է 200 մլն դրամ:
10	**«Լիցենզավորման կենտրոն» գործակալություն**	Գյուղատնտեսության ոլորտի լիցենզավորման գործընթացի կազմակերպում. անասնաբուժության բնագավառում օգտագործվող կենսապատրաստուկների արտադրության լիցենզավորում, բույսերի պաշտպանության քիմիական և կենսաբանական միջոցների արտադրության և (կամ) վաճառքի լիցենզավորում:	**3**	Հաշվառել է բույսերի պաշտպանության քիմիական և կենսաբանական միջոցների արտադրության և (կամ) վաճառքի բնագավառի 51 սուբյեկտի, դադարեցրել է 11-ի գործունեությունը: Հաշվառել է 23 ալկոհոլային խմիչքների և խմորման նյութերից էթիլային սպիրտի, խաղողի օղիների և խաղողի օղու թորվածքների արտադրություններ, դադարեցրել է 7-ի լիցենզիաները: Տվել է բույսերի պաշտպանության միջոցների ներմուծման 54 լիցենզիա ևանասնաբուժության բնագավառում օգտագործվող պատվաստանյութերի, շիճուկների և ախտորոշիչ միջոցների պետական գրանցման 77 հավաստագիր: Նախարարության կառուցվածքային ստորաբաժանում է:
11	**«Գյումրիի սելեկցիոն կայան» ՓԲԸ**	Կայանի նպատակն է հացահատիկային մշակաբույսերի, բազմամյա խոտաբույսերի և կարտոֆիլի սերմերի սելեկցիոն գիտական հետազոտությունների իրականացումը Շիրակի դաշտավայրում:	26	Կայանի կողմից 296.04 հա տարածքի օգտագործման արդյունքում ստացվել է շուրջ 907տոննա բերք: Չի ֆինանսավորվում պետական բյուջեից:

12	**«Անտառային պետական մոնիտորինգի կենտրոն»ՊՈԱԿ**	Ապօրինի հատումների, բնափայտի տեղափոխման, իրացման և այլ բացասա-կան գործողությունների կանխարգելման նպատակով ուսումնասիրությունների իրականացում:	23	Հավաքագրել և վերլուծել են պետական մարմիններից, կազմակերպություններից և այլ աղբյուրներից 2016թ-ի ընթացքում անտառօգտագործման, անտառվերականգնման, անտառների պահպանության, բնափայտի մթերման և իրացման վերաբերյալ տեղեկություններ, որոնք դասակարգվել և մուտքագրվել են տվյալների շտեմարան: Իրականացրել է անտառների պահպանության վիճակի վերաբերյալ դաշտային դիտարկումներ, <<Հայանտառ >> ՊՈԱԿ-ի մասնաճյուղերում և 2 բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում: Տարեկան բյուջեն կազմում է 54,6 մլն դրամ:
13	**«Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ**	Իրականացնում է գյուղատնտեսական հողերի բաղադրության, կազմի ագրոքիմիական հետազոտություններ:	47	Իրականացվել է 170 համայնքի 88286 հա հողատարածքից վերցրած 29429 նմուշում թվով 74455 լաբորատոր փորձաքննություն: Տարեկան բյուջեն կազմում է 71,3 մլն դրամ:
14	**«Սերմերի գործակալություն»**	Մշակաբույսերի սերմերի արտադրության և վերարտադրության արդյունավետ համա-կարգերի ստեղծում, սորտաթարմացման և սորտափորձարկման գործընթացում մշակաբույսերի սորտերի տնտեսական և կենսաբանական արժեքավոր հատկա-նիշների պահպանությունն ու վերարտադրություն, բնակլիմայական պայմաններին լավ հարմարվող մշակաբույսերի նոր սորտերի տնտեսական օգտակարության պետական փորձարկումներ անցկացում և օգտագործման համար թույլատրված սորտերի ցանկում ընդգրկելու վերաբերյալ առաջարկությունների ներկայացում:	25	Իրականացվել են 15 սելեկցիոն նվաճումների հայտերի փորձաքննություններ, բույսերի սերմերի որակի լաբորատոր հետազոտություններ, բույսերի նոր սորտերի տեղեկագրերի և գրանցամատյանի հրապարակում, 115 բույսերի նոր սորտերի ստուգիչ ցանքերի իրականացում և դաշտային փորձարկումներ: Տարեկան բյուջեն կազմում է 59 մլն դրամ:

15	**«Երկրագործության գիտական կենտրոն» ՊՈԱԿ**	Երկրագործության բնագավառում ավան-դական տեխնոլոգիաների կատարելագործում, նոր տեխնոլոգիաների մշակում, հացազգի մշակաբույսերի նոր բերքատու սորտերի ստացում և ներդրում, ագրո-տեխնիկայի, սելեկցիայի, սերմնաբուծության, կենսաքիմիայի, ագրոէկոլոգիայի, կարտոֆիլաբուծության, կենսատեխնոլոգիայի ոլորտներում հետազոտությունների իրականացում,գյուղատնտես ության բնագավառում գիտական կադրերի պատրաստում:	23	Փորձարկվել են 1304 հացահատիկային մշակաբույսերի սորտանմուշներ, 873 հատիկաընդեղենային մշակաբույսերի սորտանմուշներ, շրջանառվել է հացահատիկային մշակաբույսերի 2 սորտ, արտադրվել է 13,58 տոննա բազմացման տնկարանի, 80.25 տոննա էլիտա սերմացուներ:
16	**«Բանջարաբոստան ային և տեխնիկական մշակաբույսերի գիտական կենտրոն» ՊՈԱԿ**	Բանջարաբոստանայի մշակաբույսերի վերամշակման տեխնոլոգիաների մշակում, ստացված սորտերի և հիբրիդների տեխնոլոգիական գնահատում, սածիլների և սերմերի արտադրություն:	32	Աճեցրել է բարձր վերարտադրության սուպերէլիտային և էլիտային սերմեր, սածիլներ: Ֆինանսավորվում է Գիտական պետական կոմիտեի կողմից:
17	**«Հայկական միրգ» ԲԲԸ**	Հայաստանի գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացմանն ուղղված ծրագրի համընդհանուր նպատակին աջակցություն, հայկական մրգի համբավի ու բարի անվան տարածում տարածաշրջանային և միջազգային շուկաներում:	2	2015թ-ին Կազմակերպության կողմից ՀՀ Արագածոտնի, Վայոց Ձորի և Տավուշի մարզերում տնկվել են 34,1 ընդհանուր տարածքով պտղատու այգիներ: Այժմ Ֆինանսավորումը դադարեցվել է:
18	**ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության «Ագրոսպասարկում» ՓԲԸ**	Լուծարման փուլում է:	0	Գործունեություն չի իրականացրել: Չի ֆինանսավորվում պետական բյուջեից:
19	**«Տեխնիկական մշակաբույսերի փորձարարական կայան» ՊՓԲԸ**	Լուծարման փուլում է:	7	Կատարվել են դաշտային փորձարկումներ նախորդ տարիների մշակաբույսերի աճեցման հետ կապված: Չի ֆինանսավորվում պետական բյուջեից:
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ		[redacted]	

Հավելված 2

ՀՀ -ում տավարաբուծության զարգացման ծրագրի շրջանակներում 2015-2016 թթ.. ներկրված երինջների համար պարտքեր կուտակած խնդրահարույց շահառուների կողմից մինչև 2017 թ. հոկտեմբերի 2-ը կատարված վճարումների և 2017 թ. հոկտեմբերի 2-ի դրությամբ պարտավորությունների վերաբերյալ

Տնտեսությունը, ֆերմերը (շահառուները)	Պայման ագրի կնքման ամսաթիվը	Գլխաքանակը	1 գլխի արժեք	Առկա քանակ	Պայմանագրի գինը (ՀՀ դրամ)	Փաստացի վճարվել է մինչև 2017 թ. հոկտեմբերի 2-ը (ՀՀ դրամ)	Մայր՝ ժամկետանց պարտավորությունը
2015 թվականին ներկրված երինջներ							
Շիրակի մարզի գ. Սարագյուղ, գնորդ Գաբրիել Գաբրիելյան	11/20/2015	10 հոլշտ	1,215,873	9	12,158,727	1,371,310	2,376,067
Գեղարքունիքի մարզի ք. Ճամբարակ, գնորդ Մամիկոն Խեչոյան	11/20/2015	15 շվից	1,215,873	-	18,238,091	-	5,471,427
	11/20/2015	20. շվից	1,215,873	-	24,317,454	-	7,295,236
	11/20/2015	4 շվից	1,215,873	-	4,863,491	-	1,459,047
Շիրակի մարզի <<Բանդիվան կաթ>> ՍՊԸ՝ գնորդ Դավիթ Կարապետյան, գ. Բանդիվան	11/20/2015	51 հոլշտին	1,215,873		62,009,508	6,383,057	12,401,878
Շիրակի մարզի <<Բանդիվան կաթ>> ՍՊԸ՝ գնորդ Դավիթ Կարապետյան, գ. Բանդիվան	11/20/2015	16 հոլշտին	1,215,873		19,453,963	2,060,357	3,890,758
Շիրակի մարզի ք. Գյումրի <Ալեքպոլ> ՍՊԸ՝գնորդ Գուրգեն Չիլինգարյան(մահացել է)	11/20/2015	31 շվից	1,215,873	27	37,692,054	-	11,307,616

Կոտայքի մարզի գ. Սոլակ, գնորդ Սերոբ Կարապետյան	11/20/2015	3 շվից	1,215,873	2	3,647,618	-	1,094,285
Շիրակի մարզի գ. Մեղրաշեն, գնորդ Գևորգ Բալոյան	11/20/2015	10 հոլշտ	1,215,873	-	12,158,727	-	3,647,618
Վայոց Ձորի մարզի գ. Գլաձոր, գնորդ Սեյրան Մարգարյան	11/20/2015	15 հոլշտ	1,215,873	-	18,238,091	-	5,471,427
Արագածոտնի մարզի գ. Բազմաղբյուր, գնորդ Ազատ Մխիթարյան	11/20/2015	10 շվից	1,215,873	-	12,158,727	-	3,647,618
Գեղարքունիքի մարզի ք. Ճամբարակ, գնորդ Մեխակ Երիցյան	11/20/2015	40 շվից	1,215,873	18	48,634,908	-	14,590,472
Արարատի մարզի գ. Ուրցաձոր, գնորդ Տիգրան Խաչատրյան	11/20/2015	2 շվից	1,215,873	-	2,431,745	-	729,524
Ընդամենը 2015 թ.		227		56	276,003,103	9,814,723	73,382,974
2016 թ. ներկրված երինջներ							
Կարեն Միքաելյան, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ, ք. Հրազդան, Հարավ. թաղամաս, Չիմնի ՔՌԱ 3/2)	7/1/2016	21 սիմենթալ	1,140,261	21	23,945,477	-	2,394,548
ՀՀ Շիրակի մարզ, գ. Ախուրյան, Դավիթ Մնոյան, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Շիրակի մարզ, գ. Ախուրյան)	7/1/2016	15 սիմենթալ	1,140,261	9	17,103,912	300,000	1,523,811
Հովիկ Գալստյան, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Շիրակի մարզ, գ.	7/1/2016	29 շվից	1,134,920	24	32,912,680	-	3,291,268

Աշոցք)							
Հակոբ Գոգուբոյուկյան, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ, գ. Գառնի)	7/1/2016	15 սիմենթալ	1,140,261	12	17,103,912	-	1,710,391
Էդգար Սարգսյան, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Շիրակի մարզ, գ. Ջրափի)	7/1/2016	16 շվից	1,134,920	11	18,158,720	1,100,000	851,154
<<Դսեղի գյուղացիական կոլեկտիվ տնտեսություն>> սպառողական կոոպերատիվ, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Լոռու մարզ, գ. Դսեղ)	7/1/2016	64 շվից	1,134,920	57	72,634,880	-	7,263,488
Գևորգ Բալոյան, (գործ. վայրը՝ՀՀ Շիրակի մարզ, Արթիկի տարածաշրջան գ. Մեղրաշեն)	7/1/2016	10 սիմենթալ	1,140,261	7	11,402,608	-	1,140,261
Գագիկ Հակոբյան, (գործ. վայրը՝ՀՀ Արարատի մարզ, գ. Արարատ)	7/19/2016	41 շվից	1,134,920	-	46,531,720	-	4,653,172
Աբրահամ Դանիելյան, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ, գ. Ձառ)	7/19/2016	21 շվից	1,134,920	13	23,833,320	-	2,383,332
Մուրադ Բաբախանյան, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Կոտայքի մարզ, գ. Ձառ)	7/19/2016	11 շվից	1,134,920	8	12,484,120	-	1,248,412
քաղաքացի Ազատ Մխիթարյան՝ (գործ վայրը՝ ՀՀ Արագածոտնի	8/5/2016	5 շվից	1,134,920	-	5,674,600	-	567,460

մարզ, գ. Բազմաղբյուր)							
<<Ագրոհոլդինգ Արմենիա>> ՍՊԸ, (գործ. վայրը՝ ՀՀ Լոռու մարզ, ք. Սպիտակ, Պանրագործնե րի թաղ, անասնապահ. համալիր N1)	10/5/2016	171 հոլշտին	1,116,227	157	190,874,817	-	19,087,485
Ընդամենը 2016թ.		419		319	472,660,766	1,400,000	46,114,782

Հավելված 3

Պարզաբանումներ

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության համակարգի առանձին ստորաբաժանումներին վերապահված գործառույթների և 2015-2017թթ. իրականացված գործունեության վերաբերյալ

Ստուգում իրականացնող հանձնաժողովի կողմից 13.03.2018թ. կազմված արձանագրությանը (այսուհետ՝ Արձանագրություն) կից ներկայացված Հավելված 1-ում ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության համակարգի առանձին ստորաբաժանումներին վերապահված գործառույթները և 2015-2017թթ. իրականացված գործունեությունը ներկայացված է խիստ համառոտ:

Նախարարության կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումները, ինչպես նաև նախարարության ներքո գործող կազմակերպությունները իրականացնում են կանոնադրությամբ և համապատասխան իրավական ակտերով յուրաքանչյուրին վերապահված այլ գործառույթներ և դրանցից բխող գործունեություն:

ՀՀ հողերի ագրոքիմիական հետազոտության և բերրիության բարձրացման միջոցառումների և ՀՀ հողօգտագործողներին գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռքբերման նպատակով պետական աջակցության ծրագրերի վերաբերյալ

Արձանագրության <<Արձանագրված խնդիրներ>> բաժնի 1-ին կետի վերաբերյալ՝

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության <<Ագրոքիմիական ծառայություն>> ՊՈԱԿ-ը <<<Հողերի ագրոքիմիական հետազոտության և բերրիության բարձրացման միջոցառումներ>> ծրագրի շրջանակներում յուրաքանչյուր տարի իրականացնում է թվով 170 համայնքի հողատարածքներից վերցված հողերի լաբորատոր փորձաքննություն, որի արդյունքների հիման վրա կազմվում են ագրոքիմիական քարտեզներ և մշակաբույսերի պարարտացման գիտականորեն հիմնավորված երաշխավորագրեր, որտեղ հստակ նշվում է պարարտանյութերի տեսակները, պարարտացման նորմերը՝ ըստ մշակաբույսերի և պարարտացման ժամկետների, որոնք էլ հանձնվել են համապատասխան համայնքապետարաններ: <<Ագրոքիմիական ծառայություն>> ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացրած ուսումնասիրությունների արդյունքները կարևոր ուղեցույց են պարարտացման արդյունավետ չափաքանակների ընտրության հարցում, որոնք էլ հիմք են հանդիսացել ծրագրում սահմանել ֆոսֆորի՝ 400 կգ/հա և կալիումի՝ 150 կգ/հա չափաքանակները: Սակայն հողօգտագործողները սեփական հայեցողությամբ են կազմակերպում հողատարածքների պարարտացման աշխատանքները և ընտրում պարարտանյութի տեսակը:

Ինչ վերաբերվում է այն հարցին, որ <<Պետական աջակցություն գյուղատնտեսական հողօգտագործողներին մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռք բերման>> ծրագիրը կրում է սոցիալական բնույթ և «Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվող ուսումնասիրությունները չեն ծառայում իրենց նպատակին, ապա տեղեկացնում ենք, որ հողօգտագործողների կողմից ներկայացված հայտերի հանրագումարով որոշվել է ոչ թե հանրապետությանը անհրաժեշտ պարարտանյութերի պահանջարկը, այլ <<Պետական աջակցություն գյուղատնտեսական հողօգտագործողներին մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռք բերման>> ծրագրի շրջանակներում վճարունակ հողօգտագործողներին անհրաժեշտ պարարտանյութերի պահանջարկը, հետևաբար այս երկու ծրագրերը համադրելի չեն և չեն կարող միմյանց հանդեպ համեմատման բազա հանդիսանալ:

Լրացուցիչ տեղեկացնում ենք, որ «Ագրոքիմիական ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի կողմից հետազոտվում են ինչպես մշակվող, այնպես էլ անմշակ հողերի կազմը:

Հողերի միակողմանի պարարտացումից խուսափելու, ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութերով պարարտացումը խթանելու նպատակով 2018 թվականի պետական աջակցության ծրագրով նախատեսվել է սուբսիդավորել միայն ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութերը:

Հողատարածքների միակողմանի պարարտացումից խուսափելու վերաբերյալ հողօգտագործողներին իրազեկելու նպատակով Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարությունը բազմիցս գրավոր և բանավոր տեղեկացրել է մարզպետարաններին՝ այդ ուղղությամբ ձեռնարկել համապատասխան միջոցներ:

Արձանագրության <<Արձանագրված խնդիրներ>> բաժնի 3-րդ կետի վերաբերյալ՝

Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարության բուսաբուծության և բույսերի պաշտպանության վարչության կողմից կատարվել են բանավոր հարցումներ, որոնք հիմք են հանդիսացել մատակարարներին 1 տոննայի հաշվով 6250 դրամ դրամաշնորհ տրամադրելու համար: Ստորև ներկայացվում է 1 տոննա պարարտանյութի բեռնաթափման և համայնքներ տեղափոխման համար կատարված ծախսերը՝ ներառյալ հարկերը.

- վագոնից բեռնաթափում և մեքենաների բեռնում-1500 դրամ,
- մեքենաներից բեռնաթափում պահեստ-1500 դրամ,
- պահեստից բարձում մեքենաները -1500 դրամ,
- 1 տոննայի տեղափոխումը դեպի համայնքներ միջինը – 1750 դրամ:

Վերոնշյալ գներն ուղարկվել են շահագրգիռ նախարարություններ, որի վերաբերյալ որևէ առարկություններ չեն ստացվել:

Արձանագրության <<Արձանագրված խնդիրներ>> բաժնի 4-րդ կետի վերաբերյալ՝

Ծրագրի շրջանակներում ներկրված պարարտանյութերի մնացորդային քանակությունները գոյացել են հողօգտագործողների կողմից համապատասխան վճարունակ պահանջարկ չներկայացնելու պատճառով: Ծրագրի իրականացման ընթացքում ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը սերտ համագործակցել է մարզպետարանների հետ՝ պարարտանյութերի ներկայացված քանակությունների իրացումն ապահովելու հարցում:

Միաժամանակ հայտնում ենք, որ ծրագրով նախատեսված պարարտանյութերի մնացորդային քանակությունները բացասական ազդեցություն չեն ունեցել ծրագրի նպատակային արդյունքների վրա, քանի որ դրանք բաշխվել են հաջորդ տարվա ծրագրի շրջանակներում: 2017 թվականին պարարտանյութերի մնացորդային որևէ քանակություն ծրագրի ավարտին չի արձանագրվել:

Արձանագրության <<Արձանագրված խնդիրներ>> բաժնի 5-րդ կետի վերաբերյալ՝

2016 թվականին իրականացրած ծրագրի շրջանակներում «Բերրիություն» ԱՄ-ի Մասիսի շրջանային միավորում» ՍՊԸ-ին և «Հրաշք այգի» ՍՊԸ-ին ամբողջությամբ տրամադրվել է միայն սուբսիդիայի գումարը պարարտանյութերի նախատեսված քանակների ներկրումը արտերկրից և հողօգտագործողներին բաշխումը արդյունավետ ժամկետներում կազմակերպելու նպատակով: Տեղափոխման գումարը «Բերրիություն» ԱՄ-ի Մասիսի շրջանային միավորում» ՍՊԸ-ին տրամադրվել է ըստ բաշխված քանակների (համաձայն ներկայացված հաշվետվությունների), իսկ «Հրաշք այգի» ՍՊԸ-ին տեղափոխման գումար չի տրամադրվել, քանի որ դեռևս 2014 թվականից առկա է եղել տեղափոխման գումարի մնացորդ:

Արձանագրության <<Արձանագրված խնդիրներ>> բաժնի 6-րդ և 7-րդ կետերի վերաբերյալ՝

Քանի որ պարարտանյութերը գնվել են արտերկրից և վճարվել է գումարն ամբողջությամբ, սակայն չեն իրացվել հողօգտագործողների համապատասխան քանակի վճարունակ պահանջարկի բացակայության պատճառով, այն հանգեցրել է մատակարարների կողմից չօգտագործված գումարների հետվերադարձման ֆինանսական դժվարությունների:

Ազոտական պարարտանյութի 2944 տոննա չներկրված քանակությունը պայմանավորված է եղել արտադրող կազմակերպության և մատակարարի միջև ծագած ֆինանսական և

իրավաբանական անհամաձայնություններով: Սակայն 2017 թվականին ծրագրի մեկնարկից հետո մատակարարն ապահովել է 2944 տոննա ազոտական պարարտանյութի ներկրումը:

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի 2017 թվականի փետրվարի 15-ի N 40-Ա հրամանով հաստատված <<Պետական աջակցություն գյուղատնտեսական հողօգտագործներին մատչելի գներով պարարտանյութերի ձեռքբերման համար>> ծրագրի 4-րդ կետով ոչ թե հանձնարարվել է նախորդ տարվա մնացորդի բաշխումն իրականացնել, այլ որպես ծրագրային դրույթ նախատեսվել է, թե ինչպես կարելի է տնօրինել նախորդ տարվա ծրագրի մնացորդ պարարտանյութը և միայն ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշումն ընդունելուց և համապատասխան պայմանագիր կնքելուց հետո ծրագրի մատակարար տնտեսավարողները պարտավորվել են իրականացնել ծրագրի 4-րդ կետով նախատեսված դրույթը:

Արձանագրության <<Արձանագրված խնդիրներ>> բաժնի 8-րդ կետի վերաբերյալ՝

Հողօգտագործողների կողմից օգտագործված պարարտանյութերի վճարման պարտավորությունները պայմանավորված են բնական աղետներով՝ կարկուտ, ուշ գարնանային ցրտահարություն: Առավել վնաս կրած հողօգտագործողներին պարարտանյութերը հատկացվել են ցանքատարածությունների արագ վերականգման նպատակով: Սակայն կրկնակի կարկտահարության հետևանքով հողօգտագործողները չեն կարողացել հետ վերադարձնել գոյացած պարտքերը, որն էլ զիջվել է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի դեկտեմբերի 7-ի N 1585-Ն որոշմամբ:

Արձանագրության <<Արձանագրված խնդիրներ>> բաժնի 9-րդ կետի վերաբերյալ՝

2016 և 2017 թվականների ծրագրերի իրականացման համար կազմակերպված գնային հարցումների արդյունքում սուբսիդիայի տրամադրման պայմանագրեր են կնքվել նվազագույն շահավետ գին առաջարկած մատակարարների հետ:

2016 և 2017 թվականին տրամադրված սուբսիդիաների տարբերությունը պայմանավորված է մատակարարների կողմից ներկայացված գնային առաջարկների տարբերությամբ:

Հաշվի առնելով ծրագրերի նախորդ տարիների փորձը, ծրագրի իրականացման մոտեցումների բարելավման նպատակով, 2017 թվականին ծրագրի իրականացման շրջանակներում սուբսիդիաները մատակարար կազմակերպություններին տրամադրվել են համաձայն ներկայացրած կատարողականների:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 2007-2015 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ՏԱՎԱՐԱԲՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ» ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Արձանագրված խնդիրների 1-ին կետի կապակցությամբ հայտնում եմ՝ երինջների բաշխումն իրականացվել է համաձայն Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարի 2012 թվականի օգոստոսի 3-ի «Հայաստանի Հանրապետություն ներկրվող տոհմային երինջների բաշխման հանձնաժողովի կազմը և տոհմային երինջների հատկացման կարգը հաստատելու մասին» N 126-Ա հրամանի, որտեղ շահառուների ֆինանսական հնարավորությունների գնահատման վերաբերյալ դրույթ նախատեսված չէ:

2-րդ կետի վերաբերյալ հայտնում եմ, որ համաձայն «Հայաստանի Հանրապետությունում 2007-2015 թվականների տավարաբուծության զարգացման ծրագրի» (այսուհետ՝ Ծրագիր) շրջանակներում ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության (այսուհետ՝ Վաճառող) և շահառուի (այսուհետ՝ Գնորդ) միջև կնքված «Տարաժամկետ վճարման պայմանով առքուվաճառքի պայմանագրի» (այսուհետ՝ Պայմանագիր) 2.4.8. կամ 2.4.9. կետերի՝ Գնորդի պարտականություններից է առնվազն տարին մեկ անգամ Վաճառողին ներկայացնել հաշվետվություն՝ ներկրված տոհմային երինջների պահպանվածության, ելքերի, ստացված հորթերի և կաթնատվության ցուցանիշների վերաբերյալ:

Նշված հաշվետվությունները պատշաճ կերպով ներկայացվել են հիմնականում Ծրագրի շահառու խոշոր համալիրների («Արզնու տոհմային ԹՏԽ» ԲԲԸ, «Ագրոհոլդինգ Արմենիա» ՍՊԸ, «Ալեքպոլ» ՍՊԸ, «Վամաքս» ՍՊԸ) և մի շարք ֆերմերային տնտեսությունների կողմից:

Միաժամանակ, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի տեղակալների համապատասխան գրություններով շահառուները պարբերաբար ծանուցվել են (առնվազն տարին երկու անգամ) վճարման ժամանակացույցին համապատասխան պայմանագրային պարտավորությունները ժամանակին իրականացնելու, ինչպես նաև վերոգրյալ կետերով սահմանված պարտականությունները կատարելու ուղղությամբ, քանի որ Պայմանագրով նախատեսված վերահսկողական այլ մեխանիզմներ նախատեսված չեն, իսկ ծրագրի շահառուների հետ կնքված պայմանագրերում Վաճառողի կողմից Պայմանագրի միակողմանի լուծման իրավունքն ամրագրված է բացառապես Պայմանագրի 2.1.5 կետում, համաձայն որի՝ Վաճառողն իրավունք ունի միակողմանի լուծել Պայմանագիրը, եթե Գնորդը էականորեն խախտել է այն, իսկ Պայմանագրի 2.1.5.1 կետի համաձայն՝ Պայմանագիրը խախտելն էական է համարվում, եթե 2 և ավելի անգամ խախտվել են Ապրանքի համար վճարելու ժամկետները:

Հարկ է նշել, որ 2016 թվականի մարտ ամսին և 2017 թվականի հուլիս ամսին (ՀՀ Նախագահի հանձնարարական) ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության աշխատակազմի համապատասխան ստորաբաժանումների կողմից իրականացվել են Ծրագրի մշտադիտարկումներ, իսկ Ծրագրի իրականացման ողջ ընթացքում անհրաժեշտ ցուցանիշների հավաքագրման նպատակով ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության համապատասխան մասնագետները պարբերաբար իրականացրել են շրջայցեր:

4-րդ կետի վերաբերյալ հայտնում եմ, որ Ծրագրի շրջանակներում հանրապետություն ներկրված բարձրարժեք տոհմային երինջների խմբաքանակից 2015 թվականի նոյեմբերի 20-ին կնքված «Տարաժամկետ վճարման պայմանով առքուվաճառքի» N ՀՀԳՆ-ԵՏՎ-ԱԱՎ-109 պայմանագրով (այսուհետ՝ N1 Պայմանագիր) Ազատ Մխիթարյանին հատկացվել են 10 գլուխ շվից ցեղի տոհմային երինջներ, որոնց դիմաց պայմանագրի վճարման ժամանակացույցով սահմանված առաջին փուլի վճարումը շահառուն պետք է իրականացներ 2016 թվականի սեպտեմբերի 25-ին, իսկ 2016 թվականին հատկացված 5 գլուխ շվից ցեղի տոհմային երինջների հանձնում-ընդունումը իրականացվել է 2016 թվականի ապրիլի 16-ին (2016 թվականի օգոստոսի 5-ի N ՀՀԳՆ-ԵՏՎ-ԱԱՎ-121 պայմանագիր (այսուհետ՝ N2 Պայմանագիր), ուստի նշված ժամանակահատվածում Ազատ Մխիթարյանը N1 Պայմանագրի մասով դեռևս ժամկետանց պարտավորություններ չի ունեցել:

Հարկ է նշել, որ Ծրագրի շրջանակներում գոյացած ժամկետանց պարտավորությունները բռնագանձելու նպատակով ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից ՀՀ դատարաններ են ներկայացվել 127 դատական գործեր:

Ծրագրի շրջանակներում ժամկետանց պարտավորությունների բռնագանձմամբ պայմանավորված՝ սնանկության վարույթ է իրականացվում 7 տնտեսավարողների նկատմամբ և պարտատերերի ցուցակում ընդգրկվելու համար ներկայացվել է ընդամենը 199 387 294 ՀՀ դրամ 38 լումայի պահանջ:

Միաժամանակ, ՀՀ վերահսկիչ պալատի կողմից Ծրագրի վերաբերյալ ներկայացված խնդիրներն ի հայտ են եկել նաև տարբեր ժամանակահատվածներում ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության, ՀՀ գլխավոր դատախազության, ՀՀ քննչական կոմիտեի, ՀՀ ֆինանսների նախարարության ֆինանսաբյուջետային վերահսկողության տեսչության կողմից իրականացված ստուգումների, ուսումնասիրությունների և վերլուծությունների արդյունքում, ինչի մասին ամբողջական տեղեկատվությունը պարբերաբար ներկայացվել է ՀՀ կառավարության և ՀՀ Նախագահի աշխատակազմեր:

Հաշվի առնելով վերոգրյալը և վերլուծելով Ծրագրի իրականացման ընթացքում առաջացած խնդիրները, դեռևս 2016 թվականից գտնվել է ոչ նպատակահարմար նախկինում կիրառված մեխանիզմներով ծրագրի շարունակումը: Սակայն, կարևորելով հանրապետությունում տավարաբուծության զարգացման խիստ անհրաժեշտությունը ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից մշակվել և ՀՀ կառավարություն հաստատման է ներկայացվել բանկային երաշխիքի, կանխավճարի, ինչպես նաև երաշխավորների ինստիտուտի կիրառմամբ «Հայաստանի Հանրապետությունում 2017-2022 թվականներին տավարաբուծության զարգացման ծրագիր» (ՀՀ կառավարության նիստում ընդունման ժամկետը երկարաձգվել է մինչև 2018 թվականի ապրիլի 2-ը):

ՀՀ ԳՆ «Սերմերի գործակալություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն

ՀՀ-ում 2016 թվականին գարնանացան գարու, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագրի վերաբերյալ

Արձանագրված խնդիրների 2-**րդ կետի** կապակցությամբ հայտնում ենք, որ համաձայն ՀՀ կառավարության 2016 թվականի փետրվարի 4-ի N 74-Ն որոշմամբ հաստատված ծրագրի 19-րդ կետի՝ «Սերմերի գործակալություն» ՊՈԱԿ-ը ՀՀ մարզպետարանների հետ կնքել է համապատասխան պայմանագրեր՝ որոշման 18-րդ կետով ներկայացված սերմացուների քանակների հիման վրա: Համաձայն ծրագրի 21-րդ կետի՝ «Սերմերի գործակալություն» ՊՈԱԿ-ը կնքված պայմանագրերի համաձայն սերմացուն մարզերում հատկացրել է ՀՀ մարզպետարաններին՝ ապահովելով սերմերի բեռնաթափումը մարզպետարանների կողմից հատկացված պահեստներում: Սակայն ՀՀ մարզպետարանների կողմից խախտվել է ծրագրի 20-րդ կետը, և սերմացուների բաշխումը կատարվել է առանց նախապես վճարելու պայմանով, որի արդյունքում առաջացել է 26 մլն. դրամի չափով պարտք: Նշված գումարը վերականգնելու նպատակով «Սերմերի գործակալություն» ՊՈԱԿ-ը հայցեր է ներկայացրել համապատասխան դատարաններ՝ գումարը վերականգնելու համար:

Գնման գործընթացի վերաբերյալ

Արձանագրված խնդիրների 2-րդ կետի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ Ձեր նշած ժամանակագրական անհամապատասխանությունները, ինչպես նաև գնումների պլանի թարմացված, նախահաշվային գներով տարբերակի չհրապարակումը գնումները համակարգողի և հանձնաժողովի քարտուղարի անփութության հետևանք են: Ինչ վերաբերվում է գնման պլաններին՝ դրանց լրացված, կնքված և ստորագրված տարբերակները հայտնաբերվել են հիմնական փաթեթից առանձին, դրանց չհրապարակման պատճառները մեզ հայտնի չեն:

3-րդ կետի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ դեռևս ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի աշխատակազմի ղեկավարի 2014 թվականի մարտի 3-ի N ԱԿ/ԿԱ-1/1443-14 գրությամբ «Գնումների աջակցման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին խնդրվել է տալ մասնագիտական խորհրդատվություն նմանատիպ իրավիճակների կապակցությամբ, որին ի պատասխան «Գնումների աջակցման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի 2014 թվականի ապրիլի 25-ի N 04/033-743 գրությամբ (պատճենը կցվում է) պարզաբանվել է. «որ պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների և պետության հիսուն տոկոսից ավելի բաժնեմաս ունեցող բաժնետիրական ընկերությունների կողմից իրականացվող գնումները չեն հանդիսանում պետական բյուջեի միջոցների հաշվին իրականացվող գնումներ, ինչպես նաև այն, որ նշված մարմինների գնումների պլանները և դրանցում կատարվող փոփոխությունները հաստատվում են պատվիրատուի ղեկավարի կողմից»: Ուստի գնումների անհետաձգելի կամ հրատապ համարելու լիազորությունները վերապահված են «Սերմերի գործակալություն» ՊՈԱԿ-ի տնօրենին (կցվում է): Նշենք նաև, որ նշված ընթացակարգով հրավերներ են ուղարկվել թվով 18 կազմակերպությունների:

4-րդ կետի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ գնման գործընթացի արդյունքում կնքված պայմանագրի մասին հայտարարությունը www.old.gnumner.am կայքում չհրապարակվելու պատճառները մեզ հայտնի չեն, քանի որ դրա պատասխանատուն գնումների համակարգողն է: Նշված հայտարարության էլեկտրոնային տարբերակը համակարգչում առկա է (կցվում է), իսկ 2017 թվականի կնքված պայմանագրի մասին հայտարարությունը առկա է վերոնշյալ կայքում:

5-րդ կետի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ նախահաշվային գները երևում են 2016 թվականի հունվարի 20-ի և 2017 թվականի փետրվարի 17-ի հայտերում:

ՀՀ-ում 2017 թվականին գարնանացան ցորենի, հնդկացորենի, ոլոռի, սիսեռի, գարնանացան գարու, եգիպտացորենի, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագրերի վերաբերյալ

Արձանագրված խնդիրների 1-**ին կետի** կապակցությամբ հայտնում ենք, որ ծրագրի իրականացման նպատակով ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն ՀՀ մարզերից

ներկայացվել է 1876 տոննա գարնանացան մշակաբույսերի սերմացուների հայտ: Այնուհետև ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից կատարված ուսումնասիրությունների հիման վրա կատարվել է քանակների նվազեցում՝ 166 տոննայի չափով և կազմել է 1710 տոննա: Ծրագրի համաձայն սերմացուները տրամադրվել են փաստացի կատարված վճարումների հիման վրա: Չի իրացվել 871 տոննա սերմացու, որը պահեստավորվել է: Պայմանավորված 2018 թվականին գյուղատնտեսական աշխատանքները վաղ սկսելու հանգամանքով՝ հողօգտագործողների կողմից փաստացի կատարված վճարումների հիման վրա սկսվել է պահեստավորված 871 տոննա սերմացուի բաշխման գործընթացը:

<u>Գնման գործընթացի վերաբերյալ</u>

Արձանագրված խնդիրների 1-ին կետի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ Ձեր նշած ժամանակագրական անհամապատասխանությունները, ինչպես նաև գնումների պլանի թարմացված, նախահաշվային գներով տարբերակի չհրապարակումը գնումները համակարգողի և հանձնաժողովի քարտուղարի անփութության հետևանք են: Ինչ վերաբերվում է գնման պլաններին՝ դրանց լրացված, կնքված և ստորագրված տարբերակները հայտնաբերվել են հիմնական փաթեթից առանձին, դրանց չհրապարակման պատճառները մեզ հայտնի չեն:

2-րդ կետի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ դեռևս ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի աշխատակազմի ղեկավարի 2014 թվականի մարտի 3-ի N ԱԿ/ԿԱ-1/1443-14 գրությամբ «Գնումների աջակցման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին խնդրվել է տալ մասնագիտական խորհրդատվություն նմանատիպ իրավիճակների կապակցությամբ, որին ի պատասխան «Գնումների աջակցման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի 2014 թվականի ապրիլի 25-ի N 04/033-743 գրությամբ (պատճենը կցվում է) պարզաբանվել է. «որ պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների և պետության հիսուն տոկոսից ավելի բաժնեմաս ունեցող բաժնետիրական ընկերությունների կողմից իրականացվող գնումները չեն հանդիսանում պետական բյուջեի միջոցների հաշվին իրականացվող գնումներ, ինչպես նաև այն, որ նշված մարմինների գնումների պլանները և դրանցում կատարվող փոփոխությունները հաստատվում են պատվիրատուի ղեկավարի կողմից»: Ուստի գնումների անհետաձգելի կամ հրատապ համարելու լիազորությունները վերապահված են «Սերմերի գործակալություն» ՊՈԱԿ-ի տնօրենին (կցվում է): Նշենք նաև, որ նշված ընթացակարգով հրավերներ են ուղարկվել թվով 18 կազմակերպությունների:

<u>2016-2017*թթ. սերմերի ձեռք բերման գնման ընթացակարգերի վերաբերյալ*</u>

Արձանագրված խնդիրների 1-ին կետի 1-ին ենթակետում նշված գնման հայտ չլինելու խնդրի կապակցությամբ հայտնում եմ, որ գնման հայտերն առկա են՝ հաստատված պատասխանատու ստորաբաժանման կողմից 2016 թվականի հունվարի 20-ին և 2017 թվականի փետրվարի 17-ին:

Նույն կետի 2-րդ և 3-րդ ենթակետերում նշված պատասխանատու ստորաբաժանման համապատասխան անձի և գնահատման հանձնաժողովի անդամների մերձավոր ազգակցության կամ խնամիության բացակայության մասին ստորագրված հայտարարությունները, ինչպես նաև 4-րդ ենթակետում նշված գնահատման թերթիկներն առկա են, սակայն պահպանվել են հիմնական փաթեթներից առանձին:

5-րդ ենթակետում նշված գնման ընթացակարգի արդյունքների ամփոփման նիստի արձանագրությունների թղթային տարբերակները հանձնաժողովի անդամների պնդմամբ պատշաճ ստորագրված են եղել և հանձնված հանձնաժողովի քարտուղարին, սակայն չեն հայտնաբերվել փաթեթներում:

6-րդ ենթակետի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ

<u>2016 **թվական**</u> - շուկայական գինն ուսումնասիրվել է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության գյուղատնտեսական ծրագրերի մոնիթորինգի և վերլուծության վարչության կողմից, գնահարցում է ուղարկվել մոտ 10 կազմակերպության և ստացվել են համապատասխան գնառաջարկներ: Հաղթող կազմակերպության կողմից ներկայացված գնառաջարկը եղել է ավելի ցածր: «Սերմերի գործակալություն» ՊՈԱԿ-ի կողմից 18 ռուսական կազմակերպությունների ուղարկվել են հայտեր, մրցույթին մասնակցել է 2 կազմակերպություն՝ «ԱՏ «Դոնսկոյ Ագրոխիմ

Ցենտր»» ՍՊԸ-ն և «Սեմենա Ստավրոպոլյա» ՍՊԸ-ն: Մրցույթի ժամանակ փաթեթները բացելու ընթացքում «Սեմենա Ստավրոպոլյա» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված փաստաթղթերը չեն համապատասխանել մրցույթի պահանջներին: Արդյունքում հաղթող է ճանաչվել «ԱՏ «Դոնսկոյ Ագրոխիմ Ցենտր»» ՍՊԸ-ն: Գարնանացան գարու սերմացուի 1 կգ-ի սկզբնական գինը կազմել է 389.5 դրամ, կորնգանի սերմացուի գինը՝ 675.5 դրամ: Բանակցությունների ընթացքում գները նվազել են և կազմել գարին 244 դրամ, կորնգանը՝ 510 դրամ: Նախահաշվային գին կազմված է եղել: Ներկրման գինը ձևավորվել է հետևյալ կերպ. սերմի շուկայական գին, ախտահանում, պարկավորում կազմակերպության ապրանքանշանով պարկերում, բարձում մեքենաներ, տեղափոխում ՀՀ մարզերի քաղաքներ՝ համաձայն մատակարարման ժամանակացույցի:

2017 թվական - շուկայական գինը նույնպես ուսումնասիրվել է, կազմվել է նախահաշվային գին, մրցույթին մասնակցել է 1 կազմակերպություն՝ «ԱՏ «Դոնսկոյ Ագրոխիմ Ցենտր»» ՍՊԸ-ն, բանակցելու արդյունքում գինը նվազել է: Ներկրման գինը ձևավորվել է հետևյալ կերպ. սերմի շուկայական գին, ախտահանում, պարկավորում կազմակերպության ապրանքանշանով պարկերում, բարձում մեքենաներ, տեղափոխում ՀՀ մարզերի քաղաքներ՝ համաձայն մատակարարման ժամանակացույցի: Տեղեկացնում եմ նաև, որ ռուբլու կուրսի տատանման հետևանքով դրամային արժեքը փոխվել է և համապատասխանել 2016 թվականի գնառաջարկին: Այլ կազմակերպությունների հետ հեռախոսային զրույցներ են եղել, մրցույթին չմասնակցելը հիմնավորել են հետևյալ կերպ.

Ա. ներկրման սուղ ժամկետները,

Բ. արտերկրի կազմակերպությունները չեն ցանկանում հայկական դրամով գործարքներ կատարել, քանի որ ռուբլու կուրսի տատանման հետևանքով որոշակի գումարներ են կորցնում,

Գ. մեր կողմից վճարումը պետք է կատարվի բանկային երաշխիքի առկայության դեպքում կամ ապրանքը ստանալուց հետո 10 օրվա ընթացքում:

Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության՝ լիզինգի պետական աջակցության ծրագրի վերաբերյալ

ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2017 թվականի նոյեմբերի 7-ի թիվ 26/2 որոշման հիման վրա ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունում իրականացված ստուգման ընթացքում հայտնաբերված փաստերի վերաբերյալ արձանագրության՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության՝ լիզինգի պետական աջակցության ծրագրին (այսուհետ՝ Ծրագիր) առնչվող մասի վերջին պարբերությունում նշված նկատառումների վերաբերյալ հայտնվում է հետևյալը.

Ծրագրում շահառուներին վերաբերող չափորոշիչների և գյուղատնտեսական տեխնիկայի շահագործման պայմանների վերաբերյալ հարկ ենք համարում նշել, որ Ծրագրի 25-րդ մասի 9-րդ կետի ա. ենթակետով սահմանված է, որ ծրագրի մասնակից կարող են հանդիսանալ «գյուղատնտեսական տեխնիկայի ձեռք բերման համար սույն ծրագրի պայմաններին համապատասխան լիզինգի պայմանագիր կնքած գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողները (ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք, անհատ ձեռնարկատերերը), որոնք բավարարում են ծրագրին մասնակից բանկի կամ վարկային կազմակերպության ֆինանսական (վարկունակության) պահանջները», իսկ Ծրագրի Աղյուսակ 4-ում նշված է. «Լիզինգը տրամադրվում է ՀՀ ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց (այդ թվում՝ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին), անհատ ձեռնարկատերերին, գյուղացիական տնտեսություններին, ինչպես նաև մշտական եկամտի աղբյուր ունեցող ֆիզիկական անձանց»:

Ինչ վերաբերում է **գյուղատնտեսական տեխնիկայի շահագործման պայմաններին**, ապա այն սովորաբար սահմանվում է կոնկրետ գյուղատնտեսական տեխնիկայի տեխնիկական բնութագրով (կանոններով): Շահագործման պայմանների պահպանման վերաբերյալ դրույթներ սահմանված են նաև լիզինգառուի և ֆինանսական կառույցի միջև կնքված լիզինգի պայմանագրով, որում ամրագրված են հետևյալ դրույթները. «Գույքն օգտագործել դրա նպատակայնությանը համապատասխան և թույլ չտալ շահագործման կանոններում նշված փոխադրման, պահպանման և շահագործման կանոնների խախտում; առանց Վարձատուի

գրավոր համաձայնության չկատարել Գույքի կառուցվածքային փոփոխություններ; պահպանել և կատարել ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված պահանջները, որոնք ներկայացվում են Գույքից օգտվելու և այն պահպանելու համար»: Միաժամանակ, ծրագրի 25-րդ մասի 2-րդ կետով սահմանված է, որ «ծրագրի շրջանակներում գյուղատնտեսական տեխնիկայի մատակարարումը Հայաստանի Հանրապետություն պետք է իրականացվի մասնագիտացված կառույցների կողմից, որոնք կիրականացնեն նաև գյուղատնտեսական տեխնիկայի երաշխիքային և ետերաշխիքային սպասարկում», իսկ համաձայն Ծրագրի Աղյուսակ 4-ի՝ «լիզինգի առարկան բանկի կամ վարկային կազմակերպության հաշվին, լիզինգի պայմանագրի գործողության ամբողջ ժամանակահատվածի ընթացքում, ապահովագրվում է վնասվածքի և կորստյան ռիսկերից (կասկո)»:

<u>Գերատեսչական, հսկողական և արդյունավետության գնահատման չափանիշների և չափորոշիչների</u> հետ կապված նշենք, որ Ծրագրի V բաժինը առնչվում է Ծրագրի մոնիթորինգին, որտեղ ամրագրված են Հայաստանի Հանրապետության կառավարության աշխատակազմի «Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկի գյուղական ֆինանսավորման կառույցի կողմից լիզինգառուների ծրագրի պայմաններին համապատասխանության ստուգումների իրականացման և ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությանը հաշվետվություն ներկայացնելու մասին դրույթներ: Ընդ որում, համաձայն Ծրագրի 30-րդ մասի 3-րդ կետի՝ վերը նշված հաշվետվությունը պետք է պարունակի մանրամասն տեղեկատվություն «հայտնաբերված խախտումների մասին»: Միաժամանակ, Ծրագրի 25-րդ մասի 11-րդ կետով սահմանված են լիզինգի տոկոսադրույքի սուբսիդավորման դադարեցման դրույթները, որի բ. ենթակետով սահմանված է, որ լիզինգի տոկոսադրույքի սուբսիդավորումը դադարեցվում է, երբ լիզինգի առարկան չի պահպանվում սահմանված պահանջներով:

<u>Տոկոսադրույքի սուբսիդավորման առավելագույն գումարի չափ սահմանված չլինելու</u> հարցի վերաբերյալ հարկ ենք համարում նշել, որ Ծրագրի 25-րդ մասի 9-րդ կետի ա) ենթակետով սահմանված է, որ Ծրագրի շրջանակում նույն լիզինգառուի կողմից ձեռք բերվող լիզինգի առարկաների ընդհանուր գումարը չի կարող գերազանցել 200 մլն դրամը, որն էլ հիմք ունենալով, ըստ տեխնիկայի տեսակի և լիզինգի ժամկետի հաշվարկվում է լիզինգի տոկոսադրույքի սուբսիդավորման գումարը:

Ծրագրի շահառու «Ֆիառ Գրուպ» ՍՊԸ-ն /ՀՎՀՀ-02662368/ ստեղծվել է (գրանցվել է) 2017 թվականի հունիսի 23-ին և համաձայն ՊԵԿ-ի http:// taxservice.am կայքում տեղադրված տեղեկատվության համարվում է գործող կազմակերպություն, ինչը հավաստում է ստորև ներկայացված աղյուսակում արտացոլված տեղեկատվությունը:

Աղյուսակ

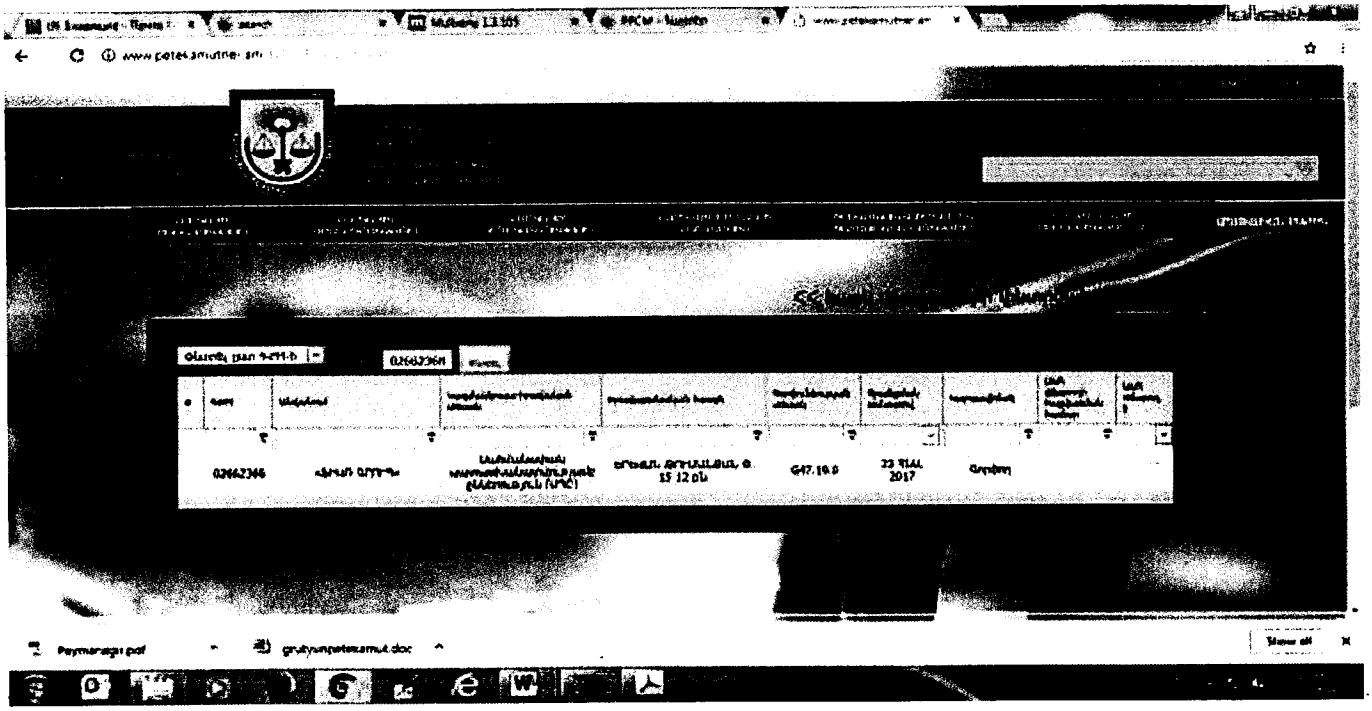

«Ֆիառ Գրուպ» ՍՊԸ-ի կողմից ձեռքբերված տեխնիկայի ընդհանուր գումարը կազմել է 198,570.0 հազ. ՀՀ դրամ,ապրանքների մատակարարումը կատարել է «Հրաշք այգի» ՍՊԸ-ն /ուղիղ գնումով/, որպես ֆինանսավորող կազմակերպություն հանդես է եկել ««Փոքր և միջին ձեռնարկությունների ներդրումներ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն» ՓԲԸ: Հարկ ենք համարում նշել, որ ՀՀ ԳՆ լիազորությունների շրջանակում չէ, թե ինչ և ում միջոցներով է ձեռք բերվել ծրագրի համապատասխան տեխնիկան, որպես կողմ ՀՀ ԳՆ-ի կողմից չեն արձանագրվել պայմանագրի շեղումներ:

Գյուղտեխնիկայի կայանի կազմակերպման ծրագրի վերաբերյալ

Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպման ծրագրի նպատակը հանդիսանում է գյուղատնտեսական աշխատանքների մեքենայացման մակարդակի բարձրացումը: Պետական օժանդակությամբ գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպումը նպատակ ունի խթան հանդիսանալ ոլորտում մասնավոր կայանների ստեղծմանը: Վերադարձվող գումարով ՀՀ-ում այլ գյուղտեխնիկայի կայանների ստեղծման կամ արդեն իսկ գործող կայանների ընդլայնման անհրաժեշտության պարագայում Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհուրդը կարող է համապատասխան որոշում կայացնել:

Գյուղատնտեսական տեխնիկայի օտարումից ստացված ամբողջ գումարը Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի կողմից կարող է օգտագործվել իր կանոնադրական նպատակներից ելնելով՝ այդ թվում նաև գյուղատնտեսության ոլորտին առնչվող ծրագրերում ներդրումներ իրականացնելու, մասնավոր հատվածի հետ համատեղ գյուղատնտեսական ներդրումային ծրագրերի մշակման, կառավարման, ֆինանսական և ոչ ֆինանսական աջակցության գործիքների կիրառման, ծրագրերի իրականացմանը շարունակական աջակցություն տրամադրման միջոցով: Հիմնադրամի միջոցների ծախսման ուղղությունները որոշում է Հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհուրդը:

Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպման նպատակով ներկայացված առաջարկները գնահատող հանձնաժողովի կազմում ներառված են եղել ինչպես ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության, Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի, այնպես էլ գիտական կառույցների ներկայացուցիչներ: Հանձնաժողովը ներկայացված

առաջարկությունների գնահատումը իրականացրել է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի մարտի 30-ի N 342-Ն որոշմամբ սահմանված չափանիշներին համապատասխան:

Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կազմակերպման համար պետության կողմից տրամադրված ամբողջ գումարի, այդ թվում նաև հավելավճարի մարման ժամանակացույցը և չափը սահմանված է ՀՀ կառավարության 18 մայիսի 2017 թվականի N 20 արձանագրային որոշմամբ հաստատված ծրագրում:

ՀՀ կառավարության 18 մայիսի 2017 թվականի N 516-Ն որոշման 4-րդ կետի համաձայն գյուղատնտեսական տեխնիկայի համար «Իդաս» ՍՊԸ-ի կողմից վճարվող ամբողջ գումարը (գյուղտեխնիկայի արժեք և հավելավճարներ) սահմանվելու են տարաժամկետ վճարման պայմանով օտարելու պայմանագրով, ինչը բխելու է ՀՀ կառավարության 18 մայիսի 2017 թվականի N 20 արձանագրային որոշմամբ հաստատված ծրագրից:

Միևնույն ժամանակ առավել հստակություն մտցնելու նպատակով մշակվում է կառավարության որոշման նախագիծ, որով ՀՀ կառավարության 18 մայիսի 2017 թվականի N 516-Ն որոշման 4-րդ կետում «պայմանագրի գնի ամբողջությամբ վճարումը բառերից առաջ» կլրացվեն «Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի և «Իդաս» ՍՊԸ-ի միջև կնքվող» բառերը:

Ծրագրի նպատակները և խնդիրները, հանրապետությունում գյուղատնտեսական աշխատանքների մեքենայացման և ծրագրի իրականացման ռիսկերի գնահատումը, ծրագրի իրականացման ֆինանսական գնահատականը, ծրագրի իրականացումից ակնկալվող արդյունքները սահմանված են Ծրագրում: Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ գյուղատնտեսական տեխնիկայի չափորոշիչները, համապատասխան տեխնիկայի վերաբերյալ ներկայացված գնառաջարկները (այդ թվում նաև արտադրող ընկերություններից) ևս սահմանված են Ծրագրում:

Ինչ վերաբերում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից տեխնիկայի նպատակային շահագործման մասով հսկողական մեխանիզմների բացակայությանը, ապա հարկ է նշել, որ ՀՀ կառավարության 2017 թվականի մայիսի 18-ի նիստի N 20 արձանագրային որոշմամբ հաստատված գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպման ծրագրի 5-րդ գլխում նախատեսված են ինչպես ծրագրի մոնիթորինգի, այնպես էլ ծրագրի պայմաններին համապատասխանությունն ստուգելու մեխանիզմների վերաբերյալ դրույթներ :

Տեխնիկայի նպատակային շահագործման առավել մանրամասն հսկողական մեխանիզմեր կամրագրվեն նաև «Իդաս» ՍՊԸ-ի հետ կնքվելիք պայմանագրով:

Ծրագրի շրջանակներում ձեռքբերված թվով 7 գութանների շուկայական գների ուսումնասիրության վերաբերյալ, հայտնում ենք, որ շուկայական գների ուսումնասիրությունը օրենքի պահանջ չէ և չի հակասում «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին:

Բույսերի պաշտպանության միջոցառումներ ծրագրի վերաբերյալ

Արձանագրված խնդիրների 1-ին կետի վերաբերյալ՝ Անտառի վնասակար օրգանիզմների դեմ պայքարի միջոցառման համար անհրաժեշտ պեստիցիդների շուկայի ուսումնասիրություն իրականացվել է ինչպես նախարարության աշխատակազմի բուսաբուծության և բույսերի պաշտպանության վարչության, այնպես էլ գյուղատնտեսական ծրագրերի մոնիթորինգի և վերլուծության վարչության մասնագետների կողմից: Կողմնորոշիչ գնի համար հիմք է հանդիսացել 2011-2015 թվականներին կնքված պայմանագրերի, ինչպես նաև շուկայական միջին գները, որը կազմել է 4150 դրամ: Հարկ է նաև նշել, որ շուկայական գների ուսումնասիրությունը օրենքի պահանջ չէ և չի հակասում «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին:

Արձանագրված խնդիրների 2-րդ կետի վերաբերյալ՝

Հայտը կազմելիս հաշվի է առնվել նախորդ տարիների փորձը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարության սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության պետի 2011 թվականի փետրվարի 25-ի «Հայաստանի Հանրապետությունում օգտագործման համար թույլատրված բույսերի պաշտպանության քիմիական և կենսաբանական միջոցների անվանացանկը հաստատելու մասին» 02-Ն հրամանով

հաստատված անվանացանկում ընդգրկված «ցիպերմետրին 250 գ/լ» ազդող նյութով գրանցված ապրանքանիշերի տեսականին: 2016 թվականի մայիսին այդ անվանացանկում ներառված էին տարբեր երկրների ու ընկերությունների արտադրության 15 ապրանքանիշեր («Արրիվո (1.012)», «Ալեքսանդր (1.015)», «Կռալ (1.047)», «Շերպա (1.061)», «Վալսացիպեր (1.086)», «Ցիմբուշ (1.091)», «Ցիպերկիլ (1.092)», «Ցիպեր մաքսի (1.093)», «Ցիտկոր (1.094)», «Տրիումֆ (1.118)», «Ատրին (1.122)», «Արիբո (1.176)», «Արգո (1.191)», «Շարպեյ (1.222)» և «Զալպ (1.317)»):

2016 թվականի ապրիլի 11-ի «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի N 01-09/45 գրությամբ առաջարկվել էր անտառի տերևակեր վնասատուների դեմ պայքար կազմակերպել «Լեպիդոցիդ» կամ «Ֆիտոլավին» կենսաբանական պայքարի միջոցներով, սակայն դրանց արժեքը, համաձայն ՀՀ ԳՆ աշխատակազմի բուսաբուծության և բույսերի պաշտպանության վարչության մասնագետների կողմից համացանցում կատարած ուսումնասիրությունների, 2-4 անգամ գերազանցում էր «Բույսերի պաշտպանության միջոցառումներ» ծրագրով նախատեսված գումարը:

Արձանագրված խնդիրների **3**-րդ կետի վերաբերյալ՝

«Ռիպկորդ (ցիպերմետրին 400 գ/լ)» տեսակի պեստիցիդը չի կարող համարժեք համարվել «ցիպերմետրին 250 գ/լ» ազդող նյութի պարունակությամբ վերը նշված պեստիցիդներից, որևէ մեկին: Ըստ «Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղատնտեսական մշակաբույսերի վնասատուների, հիվանդությունների և մոլախոտերի դեմ օգտագործման համար թույլատրված բույսերի պաշտպանության քիմիական և կենսաբանական միջոցների» տեղեկագրքի, եթե «Ցիպեր մաքսի» պեստիցիդի համար չի նշվել անտառի լայնատերև ծառատեսակների տերևակեր վնասատուների դեմ պայքարի միջոց, ապա դրան համարժեք «Արրիվո», «Կռալ», «Շերպա», «Վալսացիպեր» և «Արիբո» պեստիցիդների համար տեղեկագրքում հստակ նշված է «ցիպերմետրին 250 գ/լ»-ի օգտագործումը այդ նպատակով: Բացի այդ սկսած 2003 թվականից անտառի տերևակեր վնասատուների դեմ պայքար է կազմակեպվել ցիպերմետրին 250 գ/լ ազդող նյութ պարունակող տարբեր ապրանքանիշերով և դրանք բոլորն էլ ցուցաբերել են մեծ արդյունավետություն:

Միաժամանակ տեղեկացվում է, որ պեստիցիդների օգտագործման դեպքում շրջակա միջավայրին և մարդու առողջությանը հասցվող վտանգը բարձր խտության պեստիցիդների դեպքում ավելի մեծ է և դրանք հնարավոր չէ գնահատել դրամական արտահայտությամբ: Այդ իսկ պատճառով չի կարելի միանշանակ նշել, որ «Ռիպկորդը ձեռքբերման դեպքում հնարավոր կլիներ տնտեսել 2.9 մլն. ՀՀ դրամ, միևնույն ժամանակ թունաքիմիկատի ազդող նյութի առավել բարձր խտության հաշվին բարձրացնել միջոցառումների արդյունավետությունը»:

Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում ծրագրի վերաբերյալ

Արձանագրված խնդիրների 1-ին կետի վերաբերյալ հայտնում ենք, համաձայն ՀՀ կառավարության 2013 թվականի ապրիլի 13-ի թիվ 441-Ն որոշման 2013-2015թթ որոշակի ապրանքատեսակների համար սահմանվել են առավելագույն գներ, իսկ մնացած ապրանքատեսակների գների մասով սահմանվել է կարգ՝ շուկայի ուսումնասիրության: Չնայած այն հանգամանքին, որ վերը նշված ՀՀ կառավարության թիվ 441 որոշումը ուժը կորցրած է ճանաչվել 2015 թվականի փետրվարի 26-ին, այնուամենայնիվ 2016-2017 թվականներին ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից իրականացվել են մրցույթների համար կանխատեսվող շուկայական գների ուսումնասիրություններ՝ հեռախոսակապով և/կամ էլեկտրոնային փոստի միջոցով: Կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի բյուջետային ֆինանսավորման հայտում կանխատեսվող միավորի գները կարող են փոփոխվել կամ մնալ նախորդ տարվա ձեռքբերման գներով, որը չի հակասում «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին: Հարկ ենք համարում նշել, որ շուկայական գների ուսումնասիրությունը օրենքի պահանջ չէ:

Արձանագրված խնդիրների 3-րդ կետի վերաբերյալ՝ «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի բյուջետային ֆինանսավորման հայտով նախատեսված է, որ պատվաստումների ընթացքում հնարավոր են անասնագլխաքանակի շեղումներ, որը կարող է

պայմանավորված լինել նոր կենդանիների ձեռք բերումով, սննդի համար նախատեսված կենդանիների սպանդով, կենդանիների տեղաշարժով և այլ պատճառներով: Ինչ վերաբերում է գյուղատնտեսական կենդանիների համարակալման և հաշվառման գործընթացին, ապա այն պահանջում է խոշոր ֆինանսական միջոցների ներդրում: Ներկայումս ՀՀ ԳՆ, սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության և «Ագրոբիզնեսի և գյուղի զարգացման կենտրոն» հիմնադրամի կողմից մշակվում է ծրագիր, որի ներդրման համար անհրաժեշտություն է առաջացել դիմել միջազգային կազմակերպությունների աջակցությանը:

Արձանագրված խնդիրների 4-րդ կետի վերաբերյալ՝ համաձայն «Տեսչական մարմինների մասին» ՀՀ օրենքի անասնաբուժական միջոցառումների կատարման վերահսկողությունն իրականացնում է ՀՀ ԳՆ սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայությունը: Միաժամանակ հայտնում եմ, որ Հանրապետությունում անասնահամաճարակային իրավիճակը կայուն է՝ վարակիչ հիվանդությունների բռնկումներ չեն արձանագրվել, բացառությամբ կենդանիների բրուցելոզ հիվանդության դեպքերի, որը սահմանված կարգով ենթարկվում է սանիտարական սպանդի: Ինչ վերաբերում է բակային մորթի, ապա հարկ է նշել, որ 15.02.2018 թվականին ընդունվել է ՀՀ կառավարության որոշում՝ կենդանիների սպանդի **կիրառման ոլորտների և ժամանակացույցի վերաբերյալ:**

Արձանագրված խնդիրների 5-րդ կետի վերաբերյալ՝ Հանրապետությունում տարիներ շարունակ կիրառվում են միևնույն երկրի կողմից արտադրված պատվաստանյութերը, որոնք սահմանված կարգով գրանցվում են և արդյունքում հանրապետությունում պահպանվում է անասնահամաճարակային կայուն իրավիճակ: Պատվաստված անասնագլխաքանակի նկատմամբ իմունային ֆոնի շճաբանական փորձաքննության իրականացման համար կարող է հիմք հանդիսանալ հանրապետությունում վարակիչ հիվանդությունների բռնկման դեպքերը, ինչպես նաև Կենդանիների առողջության համաշխարհային կազմակերպության, արտադրող և օգտագործող երկրների կողմից ստացված պատվաստանյութերի վերաբերյալ հիմնավորված և հավաստի բացասական տվյալները, և ելնելով նախատեսվող շճաբանական փորձաքննության մեթոդներից այն կպահանջի համապատասխան ֆինանսական միջոցներ: Միաժամանակ հայտնում եմ, որ 2016 թվականին հանրապետությունում գրանցվել էր դաբաղ հիվանդության նոր դեպք, որը պայմանավորված է եղել գենետիկորեն նոր A AGVII դաբաղի վիրուսի ենթատեսակով, ինչպես նաև մանր եղջերավոր կենդանիների ժանտախտ (ՄԵԿԺ) հիվանդությունը, որը նախկինում երբեք մեր հանրապետությունում չի արձանագրվել: Վերջին տարիների ընթացքում ՄԵԿԺ-ի բռնկման դեպքեր են արձանագրվել մեզ հարևան Իրանում և Թուրքիայում, իսկ 2016թ.-ին նաև Վրաստանում: Հաշվի առնելով տարածաշրջանում ՄԵԿԺ-ի համաճարակային իրավիճակը մեր հանրապետությունը կարելի է դասել այս հիվանդության ներթափանցման տեսանկյունից բարձր ռիսկային գոտում: Ելնելով վերոգրյալից 2018 թվականի փետրվարի 15-ի N 6 արձանագրային որոշմամբ ՀՀ կառավարության կողմից ընդունվել են 2018-2020 թթ. ՀՀ դաբաղ հիվանդության շճահետազոտության և 2018-2020 թթ. ՀՀ մանր եղջերավոր կենդանիների ժանտախտ հիվանդության շճահետազոտության ռազմավարական ծրագրերը:

Արձանագրված խնդիրների 6-րդ կետի վերաբերյալ՝ ՀՀ ԳՆ կողմից 2016-2017 թթ. «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» միջնաժամկետ ծախսային ծրագրով յուրաքանչյուր տարվա համար նախատեսվել են նաև ֆիզիոլոգիական լուծույթ՝ որպես լուծիչ, ասեղներ և անհրաժեշտ այլ պարագաներ և ներառվել են բյուջետային հայտում, սակայն (հավանաբար բյուջեի սղության պատճառով) հետագայում փոփոխվել է: Այսպես օրինակ.

N	Տարեթիվ	Նախատեսված	Հաստատված	ՀՀ կառավարության որոշում
1	2014	1 164 219,8	1 136 519,0	2013թ N 1414-Ն
2	2015	1 785 094,2	1 188 603,4	2014թ N 1515-Ն
3	2016	1 240 349,0	1 214 476,2	2015թ N 1555-Ն

4	2017	1 214 476,2	1 050 045,5	2016թ N 1313-Ն

Միաժամանակ հայտնում եմ, որ 2018թ «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի բյուջետային հայտը նախատեսվել և հաստատվել է 28.12.2017 թվականի ՀՀ կառավարության N 1717-Ն որոշման համաձայն՝ 1 348 003,2 ՀՀ դրամով, որտեղ ներառված են նաև կենսաանվտանգությունն ապահովելու նպատակով՝ անասնաբուժական պարագաներ՝ մեկանգամյա օգտագործման ասեղներ, ինչպես նաև արտահագուստ:

Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի գործունեության վերաբերյալ

Վերահսկիչ պալատի արձանագրության <<Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն ՊՈԱԿ-ի գործունեության վերաբերյալ բաժնի 3-րդ պարբերությունում նշված է, որ մեջբերում՝ <<ըստ կանոնադրության, կազմակերպության գործունեության մաս են կազմում՝ ՀՀ տարածքում բույսերի, բուսական արտադրանքի գյուղատնտեսական մշակաբույսերի արտադրության, պահպանման և իրացման վայրերում (անկախ սեփականության ձևից) հետազոտությունների իրականացումը՝ մոնիթորինգ, բույսերի կարանտին օրգանիզմների հայտնաբերման, դրանց տարածման արեալի ճշտման օջախների մեկուսացման և կարանտին միջոցառումների իրականացման նպատակով, գյուղատնտեսական կենդանիների համարակալման հաշվառման և անձնագրավորման աշխատանքները, աջակցությունը գյուղատնտեսական կենդանիների արհեստական սերմնավորման աշխատանքների կազմակերպման գործընթացին (կետեր՝ 11.1, 11.13, 11.4) ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ը փաստացի չի իրականացնում նման գործառույթներ>>:

Հայտնում ենք, որ վերը մեջբերված բուսասանիտարիային վերաբերվող միջոցառումներն իրականացվում են սահմանված կարգով՝ ՀՀ կառավարության որոշմամբ կարանտին հայտարարվելու դեպքում: ՀՀ կառավարության 2014թ. Փետրվարի 27-ի N189-Ն և 2015թ. հունվարի 30-ի N 92-Ն որոշումներով ՀՀ Արմավիրի մարզի մի շարք համայնքներում սահմանվել է կարանտին և ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ին հանձնարարվել է իրականացնել մի շարք միջոցառումներ, որոնք ներառված են վերահսկիչ պալատի արձանագրության մեջ:

Ինչպես նաև 21.06.2014թ.ընդունված Անասնաբուժության մասին ՀՀ օրենքի համաձայն (հոդված 7. 3) Լիազոր մարմինն է իրականացնում գյուղատնտեսական կենդանիների համարակալում և հաշվառում, ինչպես նաև հաշվառված կենդանիների վերաբերյալ էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգի մշակում և տեղեկատվական շտեմարանի վարում: Ինչ վերաբերվում է ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ի կանոնադրության, ըստ որի կազմակերպության գործունեության մաս են կազմում ՀՀ տարածքում գյուղատնտեսական կենդանիների արհեստական սերմնավորման աշխատանքների կազմակերպման գործընթացի աջակցությանը, հարկ ենք համարում նշել, որ տարածաշրջանների համաճարակաբանների և համայնքները սպասարկող անասնաբույժների կողմից պարբերաբար տրվում է խորհրդատվություն անասնատերերին, իսկ կարանտին միջոցառումների ժամանակ (Կոտայքի մարզ Գեղաշեն համայնք) իրականացնում են համապատասխան գործառույթներ:

Ինչ վերաբերվում է հանձման-ընդունման որոշ արձանագրություններում կնիքի կամ ստորագրության բացակայության հարցին՝ տեղեկացնում ենք,որ բոլոր արձանագրությունները, վերահսկիչ պալատի ստուգումներից հետո ստորագրվել և կնքվել են:

Միաժամանակ վերահսկիչ պալատի արձանագրության <<ՀՀ հողօգտագործողներին գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով ազոտական, ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութերի ձեռք բերման համար պետական աջակցության>> ծրագրի ստուգման արդյունքներով արձանագրված խնդիրների բաժնի երկրորդ պարբերությունում նշված է որ ԱԲԾԿ ՊՈԱԿ-ի 25 ագրոնոմները 01.01.2017թ դրությամբ չեն իրականացնում ՊՈԱԿ-ի կանոնադրության համաձայն իրենց վերապահված համապատասխան խորհրդատվական և վերահսկողական գործառույթները: Ինչի վերաբերյալ հայտնում եմ, որ ՊՈԱԿ-ի

կանոնադրությամբ ագրոնոմների վրա վերը նշված ծրագրի շրջանակներում որևէ գործառույթ նախատեսված չէ:

Եթե գրվածը վերաբերվում է մարզային ագրոնոմների կողմից ընդհանրապես իրենց գործառույթներն իրականացնելուն, ապա հաշվի առնելով գյուղատնտեսական մշակաբույսերի վնասատուների և հիվանդությունների կենսաբանական առանձնահատկությունները (գտնվում են ձմեռման փուլում) հունվար ամսին մոնիթորինգ և խորհրդատվություն իրականացնելը անիմաստ է, իսկ վերահսկողական գործառույթ ՊՈԱԿ-ը չունի:

Միաժամանակ հայտնում եմ, որ ՊՈԱԿ-ն իր գործառույթներն իրականացնում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության հետ կնքված դրամաշնորհի պայմանագրով պատվիրված աշխատանքների շրջանակներում: ՊՈԱԿ-ի մարզային ագրոնոմների կողմից յուրաքանչյուր տարի 251650 հա գյուղատնտեսական հողատեսքերում իրականացվում է տարբեր մշակաբույսերի հիվանդությունների, վնասատուների, մկնանման կրծողների և մորեխների տարածվածության և վարակվածության մոնիթորինգ, որի արդյունքում մատուցում են նաև խորհրդատվական ծառայություններ: Մարզային ագրոնոմների կողմից խորհրդատվական ծառայություններ են մատուցվում նաև բույսերի պաշտպանության ծրագրի շրջանակներում, մկնանման կրծողների և մորեխների դեմ պայքար կազմակերպելու նպատակով համայնքներին տրամադրվող բույսերի պաշտպանության միջոցներով պայքար կազմակերպելու ժամանակ[3]:

Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամում իրականացվող ստուգման ընթացքում հայտնաբերված փաստերի վերաբերյալ

Ի հավելումն՝ 2017 թվականի ընթացքում Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի կողմից իրականացվող ԳԾԻԳ-ի և խորհրդատվական կառույցների գործառույթների, Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամը (ԳԶՀ) իրականացրել է նաև հետևյալ աշխատանքները.

• Գյուղատնտեսական քաղաքականության մոնիտորինգի և գնահատման կարողությունների զարգացման դրամաշնորհային ծրագիր (1.8 մլն ԱՄՆ դոլար, ստորագրվել է 2017թ.) - մշակել է գործողությունների ծրագիրը: Իրականացվել է կարիքների գնահատում, որը ներառում է՝ աշխատանքային հանդիպումներ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության համապատասխան վարչությունների, Համաշխարհային Բանկի ծրագրի իրականացման թիմի, խորհրդատուների հետ՝ ոլորտում առկա կարիքները բացահայտելու, գնահատելու և ծրագրային միջոցառումներն ըստ նշանակության առավել հստակ սահմանելու նպատակով: Մշակվել է Ծրագրի Գործառնական ձեռնարկը, ինչպես նաև Ծրագիրը կարգավորող անհրաժեշտ այլ փաստաթղթերը: Կազմվել է Ծրագրի գնումների պլանի, համապատասխան տեխնիկական առաջադրանքների ընդհանուր պայմանները:

• Ոռոգվող գյուղատնտեսության զարգացումը ՀՀ Արարատի և Արմավիրի մարզերում դրամաշնորհային ծրագիր (10 մլն Եվրո, ԵՄ և Ֆրանսիայի զարգացման գործակալության միջև ստորագրվել է 2017թ., այժմ ներկայացված է հայկական կողմի ստորագրմանը) – Մշակվել է Ծրագրի ներքո Հիմնադրամի հիմնական գործառույթների նկարագիրը, Ծրագրի իրագործման աշխատանքային պլանը:

[3] Վերահսկվող օբյեկտի ղեկավարը, ծանոթանալով արձանագրությանը, դրանում նշված փաստերի, դատողությունների և եզրահանգումների վերաբերյալ ներկայացրել է առարկություններ և/կամ բացատրություններ, որոնք Վերահսկիչ պալատի կողմից ընդունվել են մասնակիորեն:

• Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի հիմնում պիլոտային ծրագիր - Հիմնադրամի կողմից իրականացված ոլորտի ուսումնասիրության տվյալների հիման վրա մշակվել է մրցույթի պայմանները, որակավորման պայմանները, մրցույթային փաթեթը, կառավարության որոշման նախագիծը: Կազմակերպվել են մրցութային հանձնաժողովի աշխատանքները, եզրակացությունների ամփոփումն ու ներկայացումը: Արդյունքում՝ Ծրագիրը հաստատվել է 2017 թվականի մարտի 30-ի 344-Ն Կառավարության որոշմամբ:

• Տեղական օրգանական/կենսաբանական պարարտանյութի արտադրություն Ծրագիր – իրականացվել է շուկայի ուսումնասիրություն, խնդիրների վերհանում: Մշակվել է մրցույթի պայմանները, որակավորման պայմանները, մրցույթային փաթեթը, կառավարության որոշման նախագիծը: Կազմակերպվել են առաջարկությունները գնահատող հանձնաժողովի աշխատանքները, եզրակացությունների ամփոփումն ու ներկայացումը: Հիմնադրամի կողմից կազմակերպվել է ընտրված երկու առաջարկներով ներկայացված արտադրանքի դաշտային փորձարկման աշխատանքները:

• Անասնակերի արտադրության կազմակերպման Ծրագիր - կազմակերպվել և համակարգվել է հիդրոպոնիկ եղանակով աճեցվող կանաչ կերի փորձարկումը երեք տնտեսություններում /տարբեր մեթոդաբանությամբ/, որի արդյունքները ներկայացվել են Կառավարության դիտարկմանը:

Ծրագրային դասընթացների մասին

• Համաձայն հիմնադրամի հոգաբարձուների կողմից սահմանված ուղեցույցի խորհրդատվական դասընթացների թեմաների ընտրությունը կատարվում ֆերմերային տնտեսությունների հարցումների, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության, ինչպես նաև այլ մարմինների առաջարկությունների հիման վրա: Թեմաները կարող են մշակվել և ընտրվել նաև գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի համապատասխան մասնագետի կողմից: Դասընթացների թեմաների ընտրության համար գրավոր հարցում է ուղարկվել մարզպետարաններին: Մարզպետարաններին ուղարկված դասընթացների թեմաների ընտրության ժամանակ հարցումների արդյունքում մարզերի կողմից ստացված պատասխանների հիման վրա ընտրվել են դասընթացների թեմաները և ընդգրկվել Հիմնադրամի կողմից մատուցվող դասընթացների ծրագրում այս և հաջորդ տարիների համար: ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից ևս ստացվել են դասընթացի թեմաների ցանկ: Ֆերմերային տնտեսությունների հետաքրքրությունների շրջանակը պարզվել է համայնքներ այցերի ժամանակ, ինչը ևս հաշվի է առնվել դասընթացների թեմաները մշակելիս: Թեմաների ընտրությունը կատարվել է նաև Հիմնադրամի խորհրդատվության տնօրինության կենտրոնական և մարզային կառույցների մասնագետների կողմից:

Իրականացվել է խմբային դասընթացների մասնակիցների բավարարվածության գնահատում և գյուղատնտեսական կարիքների բացահայտում հետազոտական ծրագիրը: Արդյունքում բացահայտվել են թե՝

1. Որքանով են խմբային դասընթացների մասնակիցները բավարարված դասընթացների թեմաներից, բովանդակությունից, դասընթացավարներից, տեխնիկական հագեցվածությունից, կազմակերպման աշխատանքներից:

2. Որոնք են խմբային դասընթացների վերաբերյալ տեղեկատվության աղբյուրները:

3. Գյուղատնտեսական ինչ խնդիրներ և գյուղատնտեսական խորհրդատվական լրացուցիչ ինչ կարիքներ ունեն մասնակիցները: Դա հնարավորություն է տվել՝ խմբային դասընթացների

հնարավոր թերությունների ուղղությամբ աշխատել և բարձրացնել դասընթացների արդյունավետությունը:

Տեսահոլովակների մասին

• Տեսանյութերը հասանելի են հիմնադրամի Youtube-յան էջում, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության վեբ կայքում, ինչպես նաև Հիմնադրամի ֆեյսբուքյան էջերում: Տեսանյութերը ցուցադրվում են դասընթացների ժամանակ: Յուրաքանչյուր տեսանյութ ցուցադրվում է տեսանյութը հրապարակվելուն հաջորդող դասընթացներին: Տեսանյութերը նկարահանվել են մասնագիտական կարծիքների հենքի վրա և հենց մասնագետների կողմից:

Վերահսկիչ Պալատի տեսանյութերի հետ կապված դիտարկման ուղղությամբ Հիմնադրամում մշակվել են արդյունաքային ցուցանիշների փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկություններ և ներկայացվել լիազոր մարմին:

Վարկերի հավաստագրման դասընթացների մասին

ԳՀՀ-180 համաձայանգրում դասընթացների կազմակերպման վերաբերյալ պահանջներ սահմանված չեն: Դասընթացների կազմակերպման ընթացակարգերը, այդ թվում նաև մասնակիցների ընտրության անցկացումը, սահմանված է ԳՀՀ հոգաբարձուների խորհրդի կողմից հաստատված ուղեցույցով: Դասընթացների կազմակերպումը, հաշվի առնելով, որ իրականացվում է շահառուների համար անվճար, պայմանագրերի կնքման անհրաժեշտություն չի առաջանում: Մասնակիցներն ընտրվում են ըստ լրացված հայտերի, կազմակերպվում են խմբեր և տրամադրվում են թեմատիկ դասընթացներ:

Դասընթացների ժամանակ կատարված լուսանկարները չեն հանդիսանում են Հիմնադրամի կողմից դասընթացի մասնակիցների փաստը հավաստող փաստաթուղթ, դրանք կրում են զուտ օժանդակ բնույթ: Բացի այդ լուսանկարները պարտադիր չէ, որ պարունակեն գրանցման թերթիկում առկա բոլոր մասնակիցների նկարները: Դասընթացների մասնակիցների թվի գրանցման որևէ պահանջ սահմանված չէ: Դրանք չեն հանդիսանում արդյունքային ցուցանիշ: Դասընթացի փաստի տեղի ունենալն է հանդիսանում Հիմնադրամի կողմից իր պարտավորությունների կատարում: Դասընթացներին մասնակցիների ցուցակներում առկա են ֆերմերների հեռախոսահամարները, հասցեները և այլ տվյալներ:

Վարկային միջոցների նպատակային օգտագործման համապատասխանությունը ստուգելու մշտադիտարկման մեխանիզմներ սահմանված են ՀՀ կառավարության 2017 թվականի սեպտեմբերի 14-ի N 39 արձանագրությամբ հավանություն ստացած «Գյուղատնտեսության ոլորտին տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման ծրագրում»: Մշտադիտարկում սկսվել է իրականացվել 2018 թվականից (վարկերը սկսվել են տրամադրվել 2017թ. չորրորդ եռամսյակում, ինչը ԳՀՀ առաջարկությամբ արտացոլվել է Գյուղատնտեսական խորհրդատվական ծառայությունների 2018 թվականի ոչ ֆինանսական ցուցանիշներում: Ըստ ընտրանքի 2018 թվականին իրականացվելու է 240 վարկեր ստացած տնտեսությունների նպատակային ծախսման մոնիթորինգ: Բացի այդ, ԳՀՀ կողմից կազմվել է վարկերի մոնիթորինգի համար կազմված հատուկ հարցաշար: Դասընթացի մասնակիցներից յուրաքանչյուրը ներկայացրել է գործարար ծրագիր, որի արդյունքում հնարավորություն է եղել գնահատել դասընթացների շրջանակներում դասընթացավարներից ստացված ինչպես գյուղատնտեսական, այնպես էլ ֆինանսական գրագիտության գիտելիքները:

Մարզային խորհրդատուների մասին

• Հիմնադրամի կողմից գյուղատնտեսական խորհրդատվության ուղղությամբ իրականացված գործունեությունը.

✓ Ամփոփվել է «Գյուղատնտեսական զարգացման հիմնադրամի գյուղատնտեսական խորհրդատվական ծառայությունների մատուցման ուղեցույց»-ը:

✓ Կազմակերպվել է խմբային 37 դասընթաց (լսարանային և գործնական), որոնց մասնակցել է 685 ֆերմեր: Իրականացվել է խմբային դասընթացների մասնակիցների բավարարվածության գնահատում և գյուղատնտեսական կարիքների բացահայտում հետազոտական ծրագիրը: Արդյունքում բացահայտվել են թե՝

1. Որքանով են խմբային դասընթացների մասնակիցները բավարարված դասընթացների թեմաներից, բովանդակությունից, դասընթացավարներից, տեխնիկական հագեցվածությունից, կազմակերպման աշխատանքներից:

2. Որոնք են խմբային դասընթացների վերաբերյալ տեղեկատվության աղբյուրները:

3. Գյուղատնտեսական ինչ խնդիրներ և գյուղատնտեսական խորհրդատվական լրացուցիչ ինչ կարիքներ ունեն մասնակիցները: Դա հնարավորություն է տվել՝ խմբային դասընթացների հնարավոր թերությունների ուղղությամբ աշխատել և բարձրացնել դասընթացների արդյունավետությունը:

✓ Իրականցվել է 220 ծրագրային դասընթաց, որոնց մասնակցել է շուրջ 5,562 ֆիզիկական և իրավաբանական անձ, այդ թվում կոոպերատիվներ, հավաստագրվել՝ 5,326-ը: Դասընթացի մասնակիցներից յուրաքանչյուրը ներկայացրել է գործարար ծրագիր, որի արդյունքում հնարավորություն է եղել գնահատել դասընթացների շրջանակներում դասընթացավարներից ստացված ինչպես գյուղատնտեսական, այնպես էլ ֆինանսական գրագիտության գիտելիքները:

✓ Կազմվել են 5 ուղեցույցներ գյուղատնտեսական խորհրդատվության տարբեր թեմաներով:

✓ Իրականացվել է Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության՝ լիզինգի պետական աջակցության ծրագրի արդյունքում ձեռք բերված գյուղտեխնիկայի մոնիտորինգ:

✓ Աջակցություն է ցուցաբերվել Երևան քաղաքում կազմակերպված գյուղատնտեսական մթերքի տոնավաճառի կազմակերպամ հարցերում

✓ Կազմվել են խմբային դասընթացների մասնակիցների բավարարվածության, խորհրդատվական կարիքների բացահայտման, վարկերի նպատակային ծախսումների մոնիտորինգի հետազոտական ծրագրեր և մեթոդաբանություններ:

✓ Իրականացվել է մթերման վարկերի մոնիտորինգ:

✓ Պատրաստվել է 20 խորհրդատվական տեսանյութ: Տեսանյութերը ցուցադրվում են նաև դասընթացների ժամանակ (ավելի քան 2500 շահառու):

Մրզային բոլոր խորհրդատուները ներգրավված են գյուղատնտեսական խորհրդատվության տնօրինության կողմից իրականացված վերոնշյալ գործունեության մեջ:

• ԳՀՀ խորհրդատվական տնօրինության կենտրոնական գրասենյակի թվով 6 աշխատակիցները, բացի վերոնշյալ ծրագրերի մասնակցությունից, իրականացնում են նաև հետևյալ ֆունկցիաները.

1. Ագրոնոմիական մասով փորձագետ (փորձագետը շարունակական պատրաստում է ուղեցույցներ ագրոնոմիական ուղղություններով, որից հետո ուսուցանում է մարզային ուսուցանողներին տվյալ ուղեցույցներով, վերջիններս ուսուցանում են ֆերմերներին):

2. Անասնաբուծական և անասնապահական մասով փորձագետ (փորձագետը շարունակական պատրաստում է ուղեցույցներ անասնաբուծական և անասնապահական ուղղություններով, որից հետո ուսուցանում է մարզային ուսուցանողներին տվյալ ուղեցույցներով, վերջիններս ուսուցանում են ֆերմերներին):

3.Տվյալների վերլուծության փորձագետ (փորձագետը մարզային կառույցներից շարունակական հավաքագրում է տվյալներ և կատարում վերլուծություններ, որոնք հնարավորություն են ընձեռում բացահայտել ֆերմերային տնտեսությունների կարիքները, ինչպես նաև հետևել դրանց փոփոխություններին):

4.Ծրագրային դասընթացների կազմակերպչական մասով մասնագետ (իրականացնում է ծրագրային դասընթացների կազմակերպում, մոնիթորինգ, գործարար ծրագրերի վերլուծություններ):

5.ԳՀՀ խորհրդատվության տնօրինության օգնական (օգնականը աջակցում է կենտրոնական ապարատի և մարզային կառույցների աշխատանքների արդյունավետ իրականացմանը):

6. Խորհրդատվության տնօրինության ղեկավար (կառավարում է կենտրոնական, ինչպես նաև մարզային կառույցների աշխատանքները):

Աշխատակազմ և վարձատրություն

• Գյուղատնտեսության աջակցության հանրապետական և մարզային կառույցների 212.6 մլն դրամ ֆինանսավորման մեջ ԱԱՀ ներառված չէ: Հիմնադրամի կողմից գյուղական խորհրդատվական ծառայությունների մատուցման նպատակով 2017թ. 2-րդ կիսամյակի համար փաստացի ստացված գումարը կազմել է 220,6 մլն դրամ՝ ներառյալ ԱԱՀ-ը (183.8 առանց ԱԱՀ), իսկ փաստացի ծախսը 196,6 մլն դրամ՝ ներառյալ ԱԱՀ-ը (163.8 առանց ԱԱՀ): **Փաստացի Հիմնադրամի կողմից ծախսը կազմել է լուծարված կառույցների համեմատ 48.8 մլն դրամ պակաս: Բացի այդ մարզային կառույցների լուծարման արդյունքում արտաբյուջետային միջոցներից պետական բյուջե է մուտքագրվել է ավելի քան 25 մլն դրամ, որը ևս նախատեսված է եղել մարզային կառույցների պահպանման համար:** Հիմնադրամի մարզային կառույցների աշխատակիցների թվի կրճատման արդյունքում խորհրդատուների ամսեկան աշխատավարձը բարձրացել է 40%-ով **(ներկայումս 140,000 դրամ, նախկինում 70,000**-100,000 **դրամ):** Գյուղատնտեսության աջակցության հանրապետական և մարզային կառույցների կողմից նախկինում իրականացված խորհրդատվական ծառայությունների մեծաթիվ լինելը ինչպես պետական, այնպես էլ հասարակական և միջազգային տարբեր կառույցների կողմից գնահատվել են ոչ նպատակահարմար: Այդ կապակցությամբ կատարվել են տարբեր առաջարկություններ ծառայությունների թվաքանակը կրճատելու ուղղությամբ:

• Հիմնադրամի աշխատակիցներին տարեվերջյան պարգևատրում տրամադրելիս հաշվի է առնվել այն հանգամանքը, որ վերջիններս հանդիսացել են լուծարված ԾԻԳ-ի կամ խորհրդատվական կառույցների աշխատակիցներ, որոնց գործառույթները փոխանցվել են Հիմնադրամին: ԾԻԳ-ի լուծարման ընթացքում (2017թ. հոկտեմբերի 12-ից նոյեմբերի 8) աշխատակիցները կատարել են իրենց գործառույթները: Հիմնադրամի աշխատակիցների աշխատանքի վարձատրության ֆոնդը, այդ թվում նաև տնօրենինը սահմանվել է Հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի կողմից:

Հիմնադրամի կողմից վարձակալած տարածքի մասին

• Գյուղատնտեսության աջակցության հանրապետական կենտրոնի (ԳԱՀԿ) կողմից նախկինում զբաղեցված Մամիկոնյանց 39ա շենքի 6-րդ և 7-րդ հարկերի տարածքի աշխատասենյակների ընդհանուր մակերեսը 326.6 ք.մ (640 ք.մ տարածքի ընդգրկված են նաև ընդհանուր օգտագործման մակերեսները): ԳԱՀԿ-ի նախկին տարածքի օգտագործման հարցը

քննարկելիս պարզ է դարձել, որ դրա կապիտալ վերանորոգման համար անհրաժեշտ է 50-100 միլիոն դրամի ծախս՝ կախված վերանորոգման ծավալներից: ԳԱՀԿ-ի 29 հաստիքային աշխատողներից տվյալ տարածքում տեղակայվել են 20 աշխատակից: Կոմունալ ծառայությունների և հավաքարարի ծախսերը կազմել են ամսեկան մոտ 470,000 դրամ: Բացի այդ նույնիսկ ԳԱՀԿ-ի տարածք տեղափոխելու համար մինչ վերանորոգում իրականացնելը ևս անհրաժեշտ կլիներ Հիմնադրամի համար վարձակալել տարածք: ԾԻԳ-ի կողմից զբաղեցրած Կոմիտասի 54բ հասցեում 376,4 ք.մ տարածքում (զուտ աշխատասենյակների մակերեսը 340ք.մ.) աշխատել են ընդամենը 25 աշխատակից, և վերջիններիս աշխատատեղերով ապահովելը, նույնպես եղել է խնդիր: ԾԻԳ-ի կողմից նախկինում զբաղեցրած տարածքի զուտ վարձակալության վճարը կազմել է 1,080,000 դրամ: Նշված տարածքի վարձակալության գումարի մեջ ներառված չեն եղել կոմունալ ծախսերը (էլեկտրոէներգիա, գազ, ջուր, աղբահանություն) և հավաքարարի, պահակների և մաքրող նյութերի ամսական ծախսերը, որոնք ընդհանուր առմամբ կազմում են ամսական առնվազն 450.000 ՀՀ դրամ, ընդհանուր տարածքի վարձակալության և դրա հետ կապված ծախսերը կազմել են ամսական առնվազն 1.530.000 ՀՀ դրամ՝ 25 աշխատակցի հաշվարկով: **Համադրելով նշված թվերը կստացվի, որ ԾԻԳ-ի և ԳԱՀԿ- ի կողմից ամսական ծախսվել է 2. 000. 000 մլն դրամ զբաղեցրած տարածքի և կոմունալ ծառայությունների համար:** Հիմնադրամի կողմից վարձակալած 573.3 քմ տարածքը հանդիսանում է գրասենյակային տարածք: Վարձակալության մեջ ներառված են կոմունալ, մաքրության, անվտանգության և պահակակետի ծառայությունները, ավտոկայանատեղիները, մաքրող նյութերի ծախսերը: **Հիմնադրամի կենտրոնական ապարատի աշխատողների քանակը, ըստ հաստիքացուցակի, սահմանված է եղել 52 (ներկայումս՝ 43) աշխատող և ամսական վաճավճարը կազմում է 2. 475. 000 դրամ:** Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Հիմնադրամի կենտրոնական գրասենյակի բոլոր աշխատակիցները պետք է տեղակայված լինեն մեկ վայրում հիմնադրամի ներկայիս վարձակալած տարածքը առավել համապատասխանում է աշխատատեղերի համար նախատեսված պայմաններին:

Տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների մասին

• Նախկին լուծարված կենտրոնների 34 ավտոմեքենաները Հիմնադրամին են հանձնվել պահատվության մինչ համապատասխան կառավարության որոշումը: Կառավարության որոշման նախագծով նախատեսվում է Հիմնադրամին հանձնել 12 ավտոմեքենա:

Հիմնադրամը նոր ավտոմեքենա ձեռք բերելու նպատակ չի ունեցել: Հիմնադրամի 2017թ. պահպանման ծախսերի նախահաշվի 5.3 տողում «Այլ մեքենաներ և սարքավումներ» հաշվում 14.960.000 ՀՀ դրամ գումարն ի սկզբանե նախատեսված է եղել հիմնադրամում նոր ընդունվող աշխատողների համար գրասենյակային կահույքի, համակարգչային սարքավորումների, կապի սարքավումների ձեռք բերման համար (ՀՀ ֆինանսների նախարարություն ներկայացված ծախսերի հիմնավորում): Ելնելով վերոնշյալից, հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի 04.12.2017թ. N 12-Լ որոշմամբ հիմնադրամի պահպանման ծախսերի «Այլ մեքենաներ և սարքավորումներ» հաշվում արտացոլված 14.960.000 ՀՀ դրամ գումարն, հոդվածի տնտեսագիտական դասակարգչի ճշգրտման նպատակով, ամբողջությամբ տեղափոխվել է «Վարչական սարքավումներ» հաշվին: Նշված հաշվից 2017թ. դեկտեմբեր ամսին իրականացվել է 12.484.516 ՀՀ դրամ ծախս, որի դիմաց հիմնադրամի կողմից ձեռք է բերվել 1 ժողովի սեղան, աթոռներ, 8 համակարգիչ, 1 սեռվեր, 5 հեռախոսակապի սարքավումներ, արխիվի պահպանման սրքավորումներ և այլն: Հիմնադրամին փոխանցված լուծարված կառույցների պիտանի գույքը ամբողջությամբ օգտագործվում է Հիմնադրամի մարզային կառույցների կողմից:

• Իսկ ինչ վերաբերվում է գյուղատնտեսական տեխնիկային, ապա վերջիններս հիմնադրամին են հանձնվել առանց տրակտորների, և դրանց շահագործումը հոկտեմբեր ամսին որևէ գյուղատնտեսական աշխատանքներում քիչ հավանական էին՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հոկտեմբեր ամսին նմանատիպ գյուղտեխնիկա օգտագործելու պահանջարկ չէր կարող լինել: Հիմնադրամին սեփականության իրավունքով վերոնշյալ գյուղատնտեսական տեխնիկան հանձնվելուց հետո կորոշվի դրանց օգտագործման հետագա ընթացքը:

• 31, 6 հազար լիտր բենզինի առկայությունը պայմանավորված է եղել նախկին պահանջարկից ելնելով: Հիմնադրամը, հաշվի առնելով բենզինի խնայողությունը, լրացուցիչ 4,3 մլն դրամի բենզինի գնում չի իրականացրել: 2018 թվականի բենզինի ծախսերը պլանավորելիս ևս հաշվի են առնվել առկա խնայողությունները:

• Հիմնադրամի ծախսերը և աշխատավարձները սահմանելիս հաշվի են առնվել նմանատիպ կառույցների պահպանման ծախսերը: